

“gönül ve emek birliği...”

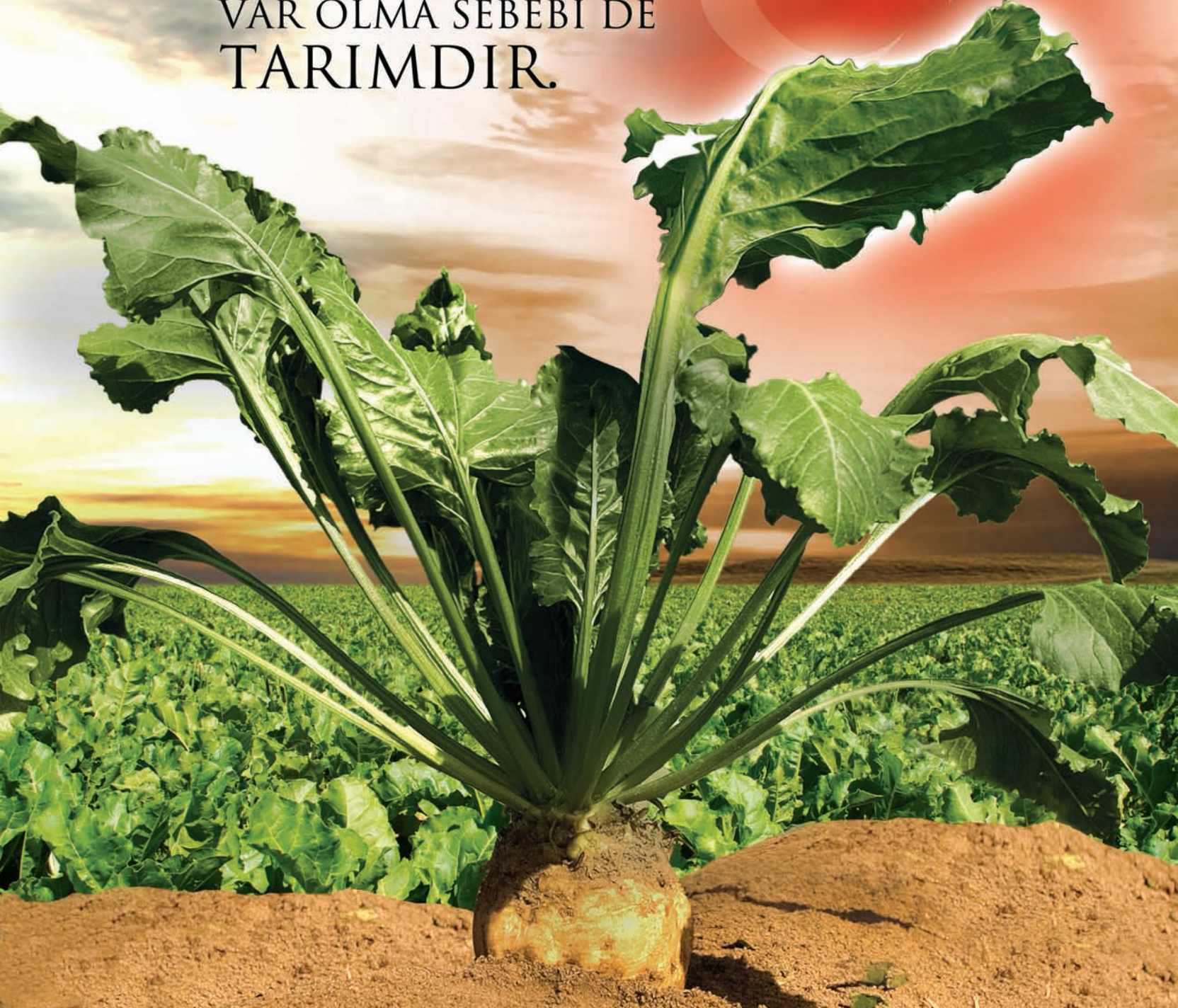
panko

2009 YIL: 20 Sayı:97

Pankobirlik Yayın Organıdır.

NASIL BİR PANCARIN
VAR OLMA SEBEBİ
TOPRAKSA,

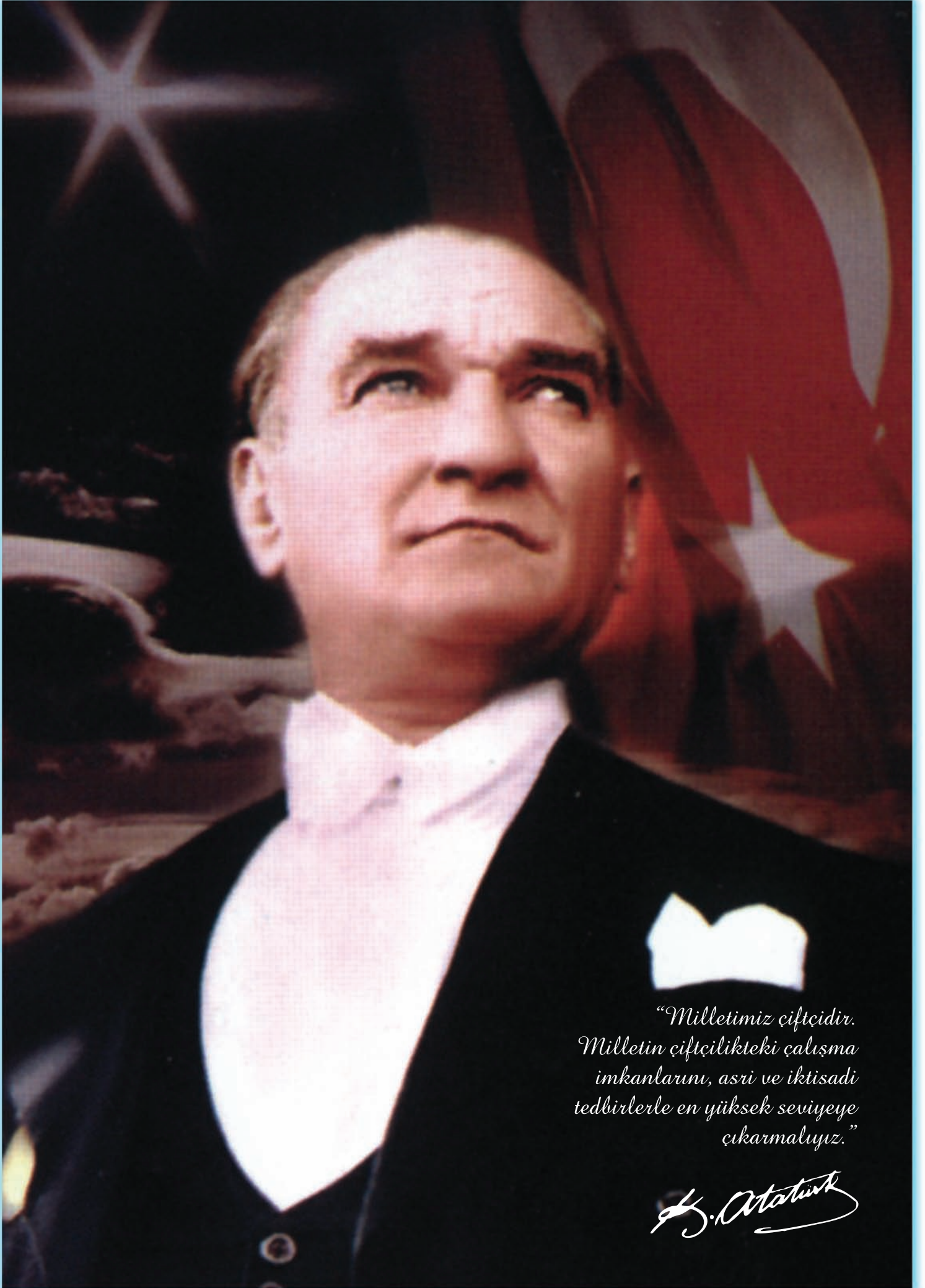
BİR ÜLKENİN
VAR OLMA SEBEBİ DE
TARIMDIR.

*Milletimiz çiftçidir. Milletin çiftçilikteki emeklerini asrî,
iktisadî tedbirlerle azamî haddine çıkarmalıyız.
Köylünün çalışmalarının netice ve semeresini kendi menfaati lehine
azamî haddine yükseltmek, iktisadî siyasetimizin temel taşıdır.*

K. Atatürk

*“Milletimiz çiftcidir.
Milletin çiftçilikteki çalışma
imkanlarını, asri ve iktisadi
tedbirlerle en yüksek seviyeye
çıkarmalıyız.”*

K. Atatürk

**Sınırlı Sorumlu Pancar Ekicileri
Kooperatifi Adına Sahibi**

Fahrettin TAN
Genel Müdür Vekili

**Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu
Yazı İşleri Müdürü**

Atilla YILMAZ

Yayın Komitesi

Mevlüt KAVAS
Atilla YILMAZ
Esat KIVANÇ
Turgut AĞIRNASLIGİL
Cem KAPTAN
Tamer ERDEM

Yönetim Yazışma Adresi

Pankobirlik Genel Müdürlüğü
Mithatpaşa Caddesi No: 19
06420 Yenışehir ANKARA
Tel : 0 312 435 56 20 (8 hat)
Fax : 0 312 435 62 83
www.pankobirlik.com.tr
panko@pankobirlik.com.tr

Tasarım & Uygulama

kömen A JANS
M & C SOLUTIONS

Ank 0 312 466 20 10 (pbx)
İst 0 212 260 77 80
www.komen.com.tr
ankarakomen@komen.com.tr

Sanat Yönetmeni

M.Alper ALTINBAŞ

Grafik Tasarım

Sibel GÜRER

Baskı & Cilt

Desen Ofset A.Ş.
Tel: 0 312 496 43 43

“Pankobirlik Dergisi” adı kaynak belirtilerek alıntılar yapılabilir.

Bu dergi ücretsizdir
3 ayda bir yayınlanır.

DERGİMİZ BASIN
AHLAK YASASINA UYGUNDUR.

Baskı Tarihi Aralık 2009

yeni sayıya yeni bakış

Recep Konuk;
“Milletimiz mazisinden değil, artık istikbalinden mesuldür.”

4

Pankobirlik'in 37.
Olağan Genel Kurul
Toplantısı Yapıldı

8

Yönetim Kurulu Başkanımız
Recep Konuk Bill Clinton'ın
davetlisi olarak G20 Zirvesi
ve “Clinton Küresel Girişimi”
Toplantılarına Katıldı

18

23

Hannover Uluslararası
Tarım Fuarı
Tetkik Gezisi Yapıldı

İÇİNDEKİLER

Recep Konuk; Milletimiz mazisinden değil, Artık istikbalinden mesuldür	04
Pankobirlik'in 37. Olağan Genel Kurul Toplantısı Yapıldı	08
Yozgat Pancar Kooperatifinde Hububat Semineri Yapıldı	13
Selçuk Üniversitesi'nden Sayın Recep KONUK'a Fahri Doktora Unvanı verildi	14
Kooperatiflerimizin Genel Kurul Toplantıları Tamamlandı	16
Recep KONUK Bill CLINTON'ın Davetlisi Olarak G20 Zirvesi ve "Clinton Küresel Girişimi" Toplantılarına Katıldı	18
Pankobirlik Heyeti ABD'de İncelemelerde Bulundu	20
Hannover Uluslararası Tarım Fuarı Tetkik Gezisi Yapıldı	23
S.S. Alpullu Pancar Ekicileri Kooperatifi	24
Yenilenebilir Enerji	28
S.S. Amasya Pancar Ekicileri Kooperatifi	30
Türkiye Şeker Fabrikalarının Özelleştirilmesi ve Güncel Gelişmeler	34
Şekerin Kimyasını Giderek Bozuyorlar	40
Uluslararası Avrupalı Pancar Yetiştiricileri Konfederasyonu	46
Uluslararası Alanda Kuraklık Yönetimi ve Koordinasyonu	50
Atatürk Döneminde Tarım Politikası	54
GDO'lar ve Vücudun İmmün Sistemi	57
Ekonomik Göstergeler	58
Basında Pankobirlik	60

Recep KONUK

Yönetim Kurulu Başkanı

Lozan Barış Konferansı görüşmelerinin kesildiği bir dönemde işçisinden, tüccarına, çiftçisinden sanayicisine 1135 delege ile toplanan İzmir İktisat Kongresi'nin dünyaya verdiği kısa ve net mesaj budur. 1923 yılının 17 Şubat'ında toplanan ve çalışmalarını 4 Mart'a kadar sürdüren o kongrenin gayesi "Hakimeyet-i Milliyeyi, Hakimeyet-i İktisadiye ile tarsin " etmektedir.

“Milletimiz mazisinden değil, artık istikbalinden mesuldür.”

Lozan Barış Konferansı görüşmelerinin kesildiği bir dönemde işçisinden, tüccarına, çiftçisinden sanayicisine 1135 delege ile toplanan İzmir İktisat Kongresi'nin dünyaya verdiği kısa ve net mesaj budur. 1923 yılının 17 Şubat'ında toplanan ve çalışmalarını 4 Mart'a kadar sürdüren o kongrenin gayesi "Hakimeyet-i Milliyeyi, Hakimeyet-i İktisadiye ile tarsin " etmektedir.

O kongrede yer alan 1135 delegenin bugün hayatta olmamaları, o kongrede benimsenen doğruların da geçerliliğini yitirdiği, devrini kapattığı anlamına

gelmemektedir. İzmir İktisat Kongresinde bir araya gelen Ziraat, Sanayi, Ticaret ve İşçi zümrelerinden oluşan heyetin müşterek bir gayesi vardır; istiklal ve istikbalin teminatını oluşturmak.

Ve o heyet o müşterek çalışmanın sonucunda Misak-ı İktisadi'yi ilan eder. 12 maddelik Misak-ı İktisadi'nin özellikle Türk Çiftçisini ilgilendiren özeti şudur;

Türk halkı servet itibarıyla bir altın hazinesi üzerinde oturduğuna vakıftır ve sarf ettiğini mümkün mertebe kendisi yetiştirir. Milli istihsalı temin için icabında

gececi gündüzlü çalışmak şıardır. 1923'te altında çiftçinin de imzası olan ekonomik antta böyle deniliyor. Ve o yeminin ekinde yer alan Çiftçi Grubunun İktisadi Esaslarını düzenleyen “Reji, Ziraat ve Maarif, Asayiş, Aşar, Ziraat Bankası ve İtibar-ı Zirai, Yollar, Orman, Ziraatta Hayvanat, Zirai Makineler ve Çiftçilikle İlgili Genel Meseleler” başlıkları altında karara bağlanan 96 maddede kendisine tevdi edilen sorumlulukların tamamını yerine getirmiştir Türk Çiftçisi. Bununla da kalmamış Sanayi Grubunun ettiği yeminin de gereğini yapmıştır. Hammaddesi yurt içinde yetişen veya yetiştirilebilen sanayi dallarını kurmayı vazife kabul etmiştir.

“Memleketimizde pancar yetiştirilerek şeker fabrikaları tesis ve ziraatta münavebe usulünün tevsi'i ve bu suretle hayvanatımızın ve hububatımızın ıslah ve çoğaltılması” kararını Milli Sanayi fikri ile tevhit ederek hayata geçiren ilk girişimci gruptur Türk Çiftçisi. O kararların alınmasından sadece üç sene sonra

Rahmetli Nuri Şeker Abimizin öncülüğünde 1926'da ilk şeker fabrikasını Uşak'ta Türk Çiftçisi ülke ekonomisine kazandırmıştır. Aynı yıl Alpullu Şeker fabrikasını da kuran Türk Çiftçisidir. Bizim üreticimiz, o güne kadar yabancı olduğu bir ürünü üretmede, yeniliğe adapte olmada bir zorluk çekmemiştir. Planlı ziraatle şeker pancarıyla tanışan çiftçi bunun yaygınlaşmasını da kendisi temin etmiştir.

1933'te kurulan Eskişehir, 1934'te kurulan Turhal hep milletimizin üzerinde oturduğu altın hazinesini refaha dönüştürmeyi amaçlayan tesislerdir. Bu yıl üretime başlamasının üzerinden tam 55 yıl geçen Konya Şeker Fabrikası da, o dönemde kurulan Adapazarı, Kütahya, Amasya Şeker Fabrikaları da Türk Çiftçisinin “folluğundaki yumurtaları sermaye yaparak” kurduğu fabrikalardır. Bu tesislerin yurdun dört bir yanında yükselmesinin sebebi Misak-ı İktisadide anılan gayedir; tüketimi kendi üretimiyle karşılamak.

Memleketimizde pancar yetiştirilerek şeker fabrikaları tesis ve ziraatta münavebe usulünün tevsi'i ve bu suretle hayvanatımızın ve hububatımızın ıslah ve çoğaltılması” kararını Milli Sanayi fikri ile tevhit ederek hayata geçiren ilk girişimci gruptur Türk Çiftçisi. O kararların alınmasından sadece üç sene sonra Rahmetli Nuri Şeker Abimizin öncülüğünde 1926'da ilk şeker fabrikasını Uşak'ta Türk çiftçisi ülke ekonomisine kazandırmıştır.

Milli üretimi temin için geceli gündüzlü çalışmaktan kaçınmayan çiftçimizin üretim teminatı olmuştur, bu fabrikalara eklenen diğerleri. Bu fabrikaların ana sermayedarının Türk Şeker olması bir gerçeği değiştirmez; bunların hepsinin kuruluşunda ve üretimlerinde, Türk Çiftçisinin, pancar üreticisinin emeği ve üzerlerinde hakkı vardır.

Bugünlerde özelleştirilmesi gündemde olan Şeker Fabrikalarının, ülkemiz tarımı açısından; tarımsal üretimin planlı yapılmasına sağladığı katkıyı, münavebe üretimin yaygınlaşmasını sağlamasını, yan sektörlere ve özellikle hayvancılığın gelişimine etkisini, tarımsal mekanizasyon ve modern tarım teknik ve ekipmanlarının kullanımının tarihçesinin şeker pancarı tarımıyla gelişmesini ve yaygınlaşmasını, o hep söylenen ancak bir türlü istenen seviyede gerçekleşmeyen tarım sanayi entegrasyonunun şeker sanayi ile realize edilmesini, şeker pancarı tarımı yapılan bölgelerde sosyal huzursuzlukların olmadığı gerçeğini tekrarlan anlatmayacağım.

Bu özelleştirme ile ilgili değerlendirme, öneri ve itirazlarımızı Pankobirlik 37. Olağan Mali Genel Kurulu'nda dile getirdim. Dergimizin sayfalarında da yer alan bu görüşlerimizin haklılığının şahidi de teminatı da Cumhuriyetimizin iktisadi tarihidir. O iktisadi tarih Cumhuriyetimizin kurucu iradesini oluşturan millet unsurlarının topyekün ve birlikte yaptığı tahlil ve ortak iradeyle ortaya koyduğu ve arkasında durduğu kararların rehberliğinde yazılmıştır. O nedenle Türk Çiftçisi bugün özelleştirilecek olan şeker fabrikalarının üzerinde hak iddia etme yetkisini o tarih ve o ortak iradede almaktadır.

Sıcak gündemin arkasında kaldığı için tartışılmayan hem bu özelleştirme hem de Türk Tarımının geleceğini ilgilendiren yapısal düzenlemeler milletimizin önemli bir kesimini oluşturan çiftçimizin

iktisadi egemenliğini tehdit etmektedir. Cumhuriyetimizin iktisadi tarihini yazan ve üstüne düşen sorumlulukları fazlasıyla yerine getiren tarım sektörü endişelidir.

Üzerinde hak iddia ettiği fabrikaların kapanmasından endişelidir. Üretememe, ürettirilmeme ile karşı karşıya kalmaktan endişelidir. Kendi inşa ettiği sanayi tesislerinde yabancı muamelesi görmekten endişelidir. Evi olarak kabul ettiği fabrikalarda kiracı olmaktan endişelidir. Bu özelleştirmenin metot ve yönteminden

endişelidir. Varlık satışıyla yapılan bu özelleştirmenin konuşulma üslubunda yer alan arazi bedeli, makine parkı ederi, kotanın iktisadi değeri, şeker maliyetleri analizi yapılırken üretici boyutunun hiç tartışılmaması ve göz ardı edilmesinden endişelidir.

Türk Çiftçisi bu endişesinde sonuna kadar haklıdır. Bizim endişemizin kaynağı konu doğrudan bizi ilgilendirse de bizim sorularımızın cevaplanması yerine başka kaygıların giderilmesine yönelik çabalardır.

Örneğin, 26 Ekim 2009 tarihinde “Gıda ve Yem Amaçlı Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerinin İthalatı, İşlenmesi, İhracatı, Kontrol ve Denetimine Dair Yönetmelik” Resmi Gazetede yayınlandı. Sıcak gündemin içerisinde sınırlı da olsa bu konu da tartışıldı. Ancak sadece bir yönüyle tartışıldı; tüketim boyutuyla. Kamuoyu önünde tartışan değerli bilim adamları, yazarlar, sivil toplum yöneticileri sadece bir sorunun cevabını aradılar; bu ürünlerle üretilen ürünlerin tüketiminin toplum sağlığına etkisi ne olacak?

Biz de bu sorunun olumsuz bir cevabı varsa ondan endişeliyiz. Biz tarım kesimi olarak bu soruya cevap arayanlardan daha çok ülkemizin çocuklarının sağlıklı beslenmesi için çaba harcıyoruz. Ancak bu tartışmanın sadece ve sadece tüketim boyutu ve toplum sağlığı ekseninde yürütülmesi ve verilen cevapların, yapılan açıklamaların da sadece bu endişeleri gidermeye yönelik olması Türk Çiftçisini bir kez daha hayal kırıklığına uğratmıştır. Biz bu yönetmelikle gelen düzenlemelerle; piyasalar GDO'lu ithal ürünlerin egemenliğine teslim edilecek mi, doğal yollarla üretilen ürünlerle GDO'lu ürünlerin

haksız rekabeti engellenebilecek mi, bu ürünler ülkemiz topraklarında da üretilecekse bunlar ekolojik yapımıza zarar verecek mi, bu ürünlerin üretileceği tarım arazileri ile çevresindeki araziler hastalıklı bir bünyeye dönüşecek mi? Gibi üretim ve üretici eksensiz onlarca sorunun da tartışılmasını, endişelerin giderilmesini beklerdik.

Tıpkı şeker özelleştirmesinde de onlarca sorumuzun cevabını beklediğimiz gibi. Bu cevapları almak bizim hakkımız. Türk Çiftçisi olarak biz bu hakkı, 1923'te ettiğimiz yemine sadık kalarak, milli egemenliği iktisadi egemenlikle sağlamlaştırmak için üstümüze düşen sorumlulukları yerine getirmiş olmaktan alıyoruz.

1923'ün doğrularının bugünün de doğruları olduğunu biz biliyoruz; Türk milleti zenginlik fişkırın bereketli toprakların sahibidir, tüketiminden fazlasını üretme imkânına da sahiptir, istikbal için geceli gündüzlü çalışma konusundaki azmimizde de bir eksiklik yoktur.

Tıpkı şeker özelleştirmesinde de onlarca sorumuzun cevabını beklediğimiz gibi. Bu cevapları almak bizim hakkımız. Türk Çiftçisi olarak biz bu hakkı, 1923'te ettiğimiz yemine sadık kalarak, milli egemenliği iktisadi egemenlikle sağlamlaştırmak için üstümüze düşen sorumlulukları yerine getirmiş olmaktan alıyoruz. 1923'ün doğrularının bugünün de doğruları olduğunu biz biliyoruz; Türk milleti zenginlik fişkırın bereketli toprakların sahibidir, tüketiminden fazlasını üretme imkânına da sahiptir, istikbal için geceli gündüzlü çalışma konusundaki azmimizde de bir eksiklik yoktur.

Türk Çiftçisi olarak biz, 86 yıl önce verdiğimiz Andın arkasındayız. Onun mührü de Şeker Fabrikalarıdır. Bizim inşa ettiğimiz, bizim olan şeker fabrikaları. Devlette süreklilik esastır. Bizim yetkililerden beklentimiz bizim olanın bizde kalmasıdır. Çiftçiler Grubu Reisi Manisa'lı Kanî Bey'in 04 Mart 1923'te verdiği söz bizim sözü müzdür;

“Emin olabilirsiniz ki, saban tarladan ayrılmadıkça çiftçiler de müşterek misaktan ayrılmayacaktır.”

PANKOBİRLİK'İN OLAĞAN GENEL KURUL TOPLANTISI YAPILDI 37.

S.S.Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği PANKOBİRLİK'in 37. Olağan Genel Kurul Toplantısı 10 Ekim 2009 Cumartesi günü Genel Müdürlük binası toplantı salonunda yapıldı. Genel Kurulda 2008 Faaliyet yılı hesapları grlerek onaylandı. Yönetim Kurulu ve Denetçiler de ibra edildiler. 2009 Faaliyet yılı İ Programı ve Bütçesinin de kabul edildiği toplantıda, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği'ne temsilci olacak Birlik temsilcilerinin seçimi yapıldı. Buna göre Asil Temsilciliklere Recep Konuk, Ahmet Pehlivan, Cemal Albayrak, Ali Sayın ve

Cemalettin Uzami Yedek Temsilciliklere ise M.Ali Seçkin, Muhittin Dursun, Mehmet İnce, İsbat Aydoğan, ve Hacı Baz 4 yıl süre ile seçildiler.

*“Devlete tek kuru
Ykmz yoktur”*

Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği'nin 37. Mali Genel Kurulu'nda konuşan Pankobirlik Genel Başkanı Recep Konuk Pankobirlik'in tüm ekonomik süreçlerde

rtn ispat ettiğini belirterek, “Bugün cirosu 1 milyar dolara ulaşan Pankobirlik, devletten destek alarak ayakta duran bir kurulu değildir. Bizim devlete tek kuru yükümüz yoktur” dedi.

Pankobirlik Genel Merkezi'nde yapılan 37.Mali Genel Kurul'da tüm kararlar oy birliğiyle alınırken, dikkatler önümüzdeki günlerde yapılacak olan Şeker fabrikalarının özelleştirilmesi ile bugün dünyada yükselen bir trend olan kooperatifçiliğe Őekildi.

DÜNYA İKİ RENKTEN OLUŞMUYOR...

Konuşmasında özelleştirme ve kooperatifçiliğe büyük önem veren Pankobirlik Genel Başkanı Recep Konuk, bugün dünyanın kamudan kooperatiflere şeker fabrikası devrini aştığını, tarımsal üretimin sürekliliğini temin için başka başarılı modeller geliştirildiğini ve denendiğini ifade ederek, "Özelleştirme modeli geride kaldı. Şimdi yeni model kooperatifleşme. Bunu siyasi karar mercilerinin, özelleştirme idaremizin ve değerli bürokratlarımızın dikkatine sunuyorum. Bunu incelesinler, tarım sektörünün geleceği açısından bunu değerlendirsinler. Dünya iki renkten oluşmuyor, sadece siyah ve beyaz yok. Yani ya özel sektör, ya kamu sektörü yok. Üçüncü bir sektör daha var, kooperatifçilik" diye konuştu.

GÖZLERİMİZ DÜNYAYA KAPALI DEĞİL...

Geçmişte yapılan ve tarım sektörünü ilgilendiren uygulamaların sonuçlarını takip ettiklerini, o noktada söyleyecek sözlerinin

bulduğunu, daha önemlisi hayatın içinde olduklarını, dünyayı takip ettiklerini ve gözlerinin dünyaya kapalı olmadığını söyleyen Pankobirlik Genel Başkanı Recep Konuk, hem tarım sektörüne, hem de şeker sektörüne yönelik projelerinin, atılan adımlara ışık tutacak öngörü ve önerilerinin olduğunu dile getirdi.

Konuk konuşmasını şöyle sürdürdü;

"Ülkemizde bir Gıda Güvenliği Yasa Tasarısı hazırlandı. Bu gerekli miydi? Evet gerekliydi. Çünkü bu alanda eksikliklerimiz var. Bizim ülkemizde hala gıda ürünlerinin üzerinde AB normlarında bir içerik açıklaması yok. Bu olmalı, bizim ülkemizin çocuklarının sağlığı Avrupalı çocukların sağlığından değersiz değil. Yine gıda ürünlerinin üretiminde kullanılan girdiler, ilaçlar takip edilmeli, gıda maddeleri ve katkı maddelerinin menşeleri ve oranlarını benim insanım da açıkça bilmeli. Buna da kimsenin itirazı yok.

Ancak, bu tasarıyla gündeme gelen GDO'lu ürünlerin serbestçe bu topraklarda üretileceğine ve GDO'lu ürünlerin gıda

Özelleştirmeye ilginiz kooperatiflerimizin fabrikatör olma hevesinden değil. Bizim tüm bu konulara ilginiz hayati bir kayıdan. Tarımsal faaliyetimizin akibeti ne olacak? Bir sene sonra, iki sene sonra, beş ya da on sene sonra traktörün tekeri dönecek mi? Mibzer tohum atacak mı? Ve o tarlanın bereketiyle evde kazan kaynatılabilecek mi? Bizim derdimiz bu.

maddelerinde kontrolsüz bir şekilde kullanılacağına dair iddialar cevaplanmalı. Endişesi olanların endişesi giderilmeli, haklı itirazlar, itirazlarımız dikkate alınmalı. Şeker pancarı üreticileri için söylüyorum. Bunun tohumdan işletme prosesine kadar kontrolü tamamen bizim elimizde. Bizim ülkemizde vatandaşlarımız için en güvenilir gıda maddelerinden biri pancar şekeridir. Çünkü, onun arkasında Türk Çiftçisi vardır.”

ENTELLEKTÜEL MERAK İNİNDE DEĞİLİZ...

Gıda Güvenliği Yasası, Gen Bankası kurulması, havza bazlı üretim modeli gibi konuların tümüyle ilgilendiklerini, şeker fabrikalarının özelleştirilmesinin ise birinci gündem maddeleri olduğunu vurgulayan Pankobirlik Genel Başkanı Recep Konuk, konuşmasına şöyle devam etti.

“Biz bunlarla entellektüel bir merak nedeniyle ilgilenmiyoruz. Özelleştirmeye ilğimiz kooperatiflerimizin fabrikatör olma hevesinden değil. Bizim tüm bu konulara ilğimiz hayati bir kaygıdan. Tarımsal faaliyetimizin akibeti ne olacak? Bir sene sonra, iki sene sonra, beş ya da on sene

sonra traktörün tekeri dönecek mi? Mibzer tohum atacak mı? Ve o tarlanın bereketiyle evde kazan kaynatılabilecek mi? Bizim derdimiz bu.

Bu ülkenin entellektüel 3-5 hafta sonra yazacak başka konu bulur, siyasetçisi başka polemiklerle boğuşabilir, bürokratin elinde sonuçlandıracağı başka projeleri olur. Ancak, çiftçinin elinde topraktan başka bir şey yok. O'nun sırdaşı da, dert ortağı da, dermanı da toprak ve bereketidir. Çiftçi için üretim olmazsa olmazdır.”

5 YIL SONRA NE OLACAK?...

Havza bazlı üretim modelinde de Pankobirlik'in üzerine düşeni yaptığını, bu ülkenin coğrafyasının %90'ında pancarın yıllardır ekildiğini, yarın da ekilmeye devam edeceğini, ancak, pancarın havza sınırlamasına tabi olmadığına dikkat çeken Pankobirlik Genel Başkanı Recep Konuk, pancarın yarın da, yarınlarda da Türkiye'nin her bölgesinde çiftçimizin geçim kaynağı olarak kalabilmesi için önemli bir gündem maddesi olan şeker özelleştirmesine değindi.

Konuk, özelleştirmeye ilgili düşüncelerini şöyle sıraladı;

“Bu özelleştirmenin şartnamesinde 5 yıl üretim zorunluluğu var. Başka tedbirler de konulmuş. Ancak, biz dersimize iyi çalışıyoruz. 5 yıl sonra ne olacak? O fabrikalar üretime devam edecek mi? O fabrikalar üretime devam etse bile kendi sahalalarında pancar yetiştirecek mi? Bizi asıl ilgilendiren bu. Yani şeker pancarı tarımının sürekliliği. Çiftçinin üretmesi.

Ben açık yüreklilikle söylüyorum. O fabrikalar bizim çiftçimizin göz bebeği. Mülkiyeti devlette olsa bile onların evi, onların malı. Defalarca söyledim, bir kez daha tekrarlıyorum. Gelin pancar üreticisini kendi evinde kiracı yapmayın. Verin tapusunu çiftçiye, bakın nasıl işletiyor.

Özelleştirme ne zaman gündeme gelse, tıpkı bugünkü gibi biz hemen yapılacakmış gibi, geri adım atılmayacakmış gibi hazırlıklarımızı yaptık. Ancak, doğruları söylemekten de imtina etmedik. Sayın Başbakan'a, Maliye Bakan'ından, Tarım ve Sanayi Bakanı'na kadar herkese konunun hassasiyetini yüz yüze anlattık. Özelleştirme İdaresi'ne bunun varlık satışıyla tanımlanamayacak boyutları olduğunu vurguladık.

Bizim her görüşmemizde vurguladığımız husus şu oldu; Bu fabrikalardan hiç birisi kapanmamalı. Bu fabrikaların hepsinin çalışacağı ve çalışmaya devam edeceği bir modelle özelleştirme yapılmalı.

Bu istihdam ve sosyal boyut açısından çok önemli. Şeker pancarı tarımı yapılan yerlerde terörün taban bulamaması açısından önemli. Soruyorum buradan, Türkiye tarım sektöründen sonucunu kimsenin kestiremeyeceği bir iç göç dalgasını kaldıracak mı? Özelleştirmeye elde edilecek gelir, işsizlik ve göçle ortaya çıkacak sosyal maliyeti karşılayabilir mi?"

ÖZELLEŞTİRMENİN İÇİNDE ÜRETİCİ OLMALI...

Hükümetin gerçekleştireceği özelleştirmenin içinde pancar üreticisinin olması gerektiğinin altını çizen ve Anayasa'nın tarımla ilgili maddelerinin dikkate alınmasını isteyen Pankobirlik Genel Başkanı Konuk, konuşmasını şöyle sürdürdü;

"Biz hem ülkemizdeki, hem de dünyadaki özelleştirmelerin tarihini ve sonuçlarını inceledik. Modelleri tek tek çıkardık. Başarıları, başarısızlıkları tek tek not ettik ve hala da takip etmeye devam ediyoruz.

ABD ve Kanada gibi ülkelerde tarıma dayalı sanayide zaten özel sektör ve kooperatifler etkindir. Örneğin ABD'de pancar şekeri fabrikalarının tamamı pancar kooperatiflerindedir. İngiltere, Danimarka'da da durum aynıdır. Almanya'da bu oran %75'tir. Tarıma dayalı sanayilerin özelleştirme uygulaması

genellikle gelişmekte olan ülkelerde yaşanmıştır. Ve yine bu özelleştirme uygulamalarının birçoğu ekonomik istikrar programlarının bir sonucudur. Yani bir reçete uygulamasıdır. O nedenle sosyal boyutu ya hiç yoktur, ya da acil kaynak ihtiyacı nedeniyle ihmal edilmiştir. Şimdi bizim ülkemizde tarım işletmeleri küçük

aile işletmesi. Ortalama işletme büyüklüğü 7 hektar, hayvancılık yapıyorsa 3-5 hayvanla yapıyor. Onları büyük sermaye karşısında nasıl koruyacaksınız? Bunun için kooperatif işletmelerini desteklemekten başka çaresi yok.”

KÖTÜ ÖRNEKLER ORTADA...

Süt Endüstrisi Kurumu (SEK), YEMSAN, Et-Balk ve ORÜS gibi geçmişte özelleştirilen ve sonuçları malum olan kurumları örnek gösteren Pankobirlik Genel Başkanı Recep Konuk, konuşmasını şöyle bitirdi;

“Biz, pancar üreticisinin sonu belli olmayan bir meçhule sürüklenmesine izin veremeyiz. Vermeyeceğiz. Devletimiz de buna izin vermez, vermemeli. Onun için biz üreticinin özelleştirme sonrası istatistiklerde kaybolmasını önlemenin yolunun o fabrikalara pancar üreticisinin sahip olmasından geçtiğine inanıyoruz. Ve teklifimizi yineliyoruz. Türk Çiftçisi olarak zaten bizim olan fabrikaların işletme devrini istiyoruz.

Önümüzde 4 örnek var. Üreticisinden kopuk yapılan bu özelleştirmelerin hiç birisi üretici açısından aydınlık bir yarın için umut vermiyor. Biz hazırız, sonuç alınacağına da inanıyoruz. Gelin bir de üreticinin içinde olduğu modeli deneyelim. Biz başarıya ulaşacağına inanıyoruz, başarısı sizin, riski bizim olsun.”

Kürsüye daha sonra gelen Genel Müdür Vekili Fahrettin Tan Genel Kurul'a hitaben yaptığı konuşmada; “Pankobirlik olarak özelleştirme konusu gündemde olmadığı zaman bile aklımızdan çıkarmadık. Her türlü hazırlığımızı yaptık. Dünyadaki uygulamalardan ülkemizdeki duruma kadar bütün özelleştirmeleri tek tek inceledik. Biz bu konuyu hayati bir mesele olarak görüyoruz. Şeker özelleştirmesi bizim en önemli meselemizdir. Ancak başka meselelerle de uğraşıyoruz.” dedi.

Konuşmasında dünyadaki ve ülkemizdeki gelişmeleri değerlendiren Tan; “Hepinizin bildiği gibi dünya ekonomileri ABD'den başlayan ekonomik krizle allak bullak oldu. Dev şirketler büyük finans kuruluşları birbirinin peşi sıra battı veya hükümetlerin büyük destekleriyle ayakta

kalabildi. Ülkemizde de birçok sektörde sıkıntı yaşandı. Bazı sektörler bu krizi aşmak için tüketicinin canlandırılmasına yönelik taleplerinin karşılığını aldılar. Bir tek tarım sektörü destek paketlerinde yer almadı. Biz bir üretici üst birliği olarak bu duruma seyirci kalamazdık ve kalmadık. Üreticimizi, çiftçimizi kaderiyle bırakamazdık, bırakmadık. Nitekim biraz sonra vereceğim rakamlarda faaliyet alanımızın bir önceki yıla göre nasıl genişlediğini teyit edecektir.” dedi.

Konuşmasının devamında Birliğimizin 2008-2009 faaliyetlerini Genel Kurul'a değerlendiren Fahrettin Tan; “Faaliyetlerimizi ve uyguladığımız tedbirleri detaylandırmadan önce vurgulamam gereken bir husus daha var. Pankobirlik olarak biz tarımın geleceği için sektörde yer alan her kuruluşun aynı geminin yolcuları olduğuna inanıyor ve yapılacak her işbirliği atılacak her ortak adımın tarım sektörünün geleceğine katkı vereceğine yürekten inanıyoruz.” dedi ve tüm bu gerçekleştirilen faaliyetlerin tamamının ekonomik kriz günlerinde yapıldığına dikkat çekerek konuşmasını tamamladı.

YOZGAT PANCAR KOOPERATİFİNDE HUBUBAT SEMİNERİ YAPILDI

Yozgat Pancar Ekicileri Kooperatifi, Birliğimiz işbirliğiyle 15 Eylül 2009 günü Sorgun'da **"Hububat Yetiştiriciliğinde Tohum Seçimi ve Anız Yakmanın Zararları"** konulu seminer düzenlemiştir. Beklenenin üzerinde bir ilgi gösterilen seminere Sorgun, Akdağmadeni, Aydıncık, Çekerek, Kadışehri, Saraykent, Sarıkaya, Şefaattli ilçelerinden kooperatif üyesi olan yaklaşık 350 çiftçi katılmıştır. Seminere ayrıca kooperatifin elemanları, Yozgat Şeker Fabrikası Yetkilileri ile Tarım İlçe Müdürlüğü yöneticileri ve teknik elemanları da katılmışlardır.

Sorgun İlyas Arslan Tiyatro ve Sinema Salonu'nda yapılan seminere, TİGEM, Ekiz Tohumculuk, Alp Tarım, Avtar Tohumculuk, May Tohumculuk, Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü salon avlusunda tohumluklarını tanıtan stantlar açmış ve çiftçilere broşür dağıtmışlardır. Seminer öncesinde ve sonrasında stantları ilgiyle ziyaret eden çiftçiler,

çeşitlerle ilgili bilgi almak için yoğun soru sormuştur. Seminer ilk açılış konuşmasını yapan kooperatif müdürü Yılmaz AYASLI, Kooperatifin genel amaçlarını, faaliyetlerini anlatırken; kooperatifin tohumculuk konusundaki çalışmaları yanında sertifikalı tohumluk kullanımının yararlarından söz etmiş ve katılımcılara teşekkür ederek sözlerini tamamlamıştır.

Birliğimiz adına açılış konuşması yapan Mekanizasyon Müdürü Serdar KÖKSAL, Birliğimizin tohumculuk faaliyetleri hakkında açıklamalarda bulunmuştur. Pankobirlik olarak ortaklarımıza verilecek eğitim hizmetlerinin yaygınlaşmasından yana olduklarını ifade ederken; sivil toplum örgütleri olarak kooperatiflerin birlik ve beraberlik içinde hareket ederek sorunlarını her platformda çözebileceklerini vurgulamıştır.

Seminer kapsamında ilk sunuyu yapan Birliğimiz APK Müdür Yardımcısı Dr. Süleyman KARAHAN, sertifikalı

tohumluğun önemi, bölgeye önerilen çeşitler ve özellikleri ile tohumculukta desteklerin öneminden bahsetmiştir. Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü Yetiştirme Tekniği Bölüm Başkanı Dr. Muzaffer AVCI, anız yakmanın dolaylı ve doğrudan olan zararlarından bahsetmiş ve anıza ekim yönteminin uygulanabilirliğini resimlerle göstermiştir.

Son sunuyu yapan Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü buğday ıslahçısı ve Birim Başkanı Selami YAZAR, enstitünün hububat çeşitlerinin özelliklerini ve nasıl ekileceklerini anlatmıştır. Sunuşlardan sonra soru-cevap kısmıyla seminer sona ermiş ve salonun avlusundaki tohumcu firmaların stantları gezilmiştir. Tohumculuk konusunda yapılan bu seminere katılan çiftçiler ve kuruluş yetkilileri, kooperatif ve birliğimiz yetkililerine memnuniyetlerini belirterek ayrılmışlardır.

Selçuk Üniversitesi'nden Sayın Recep KONUK'A Fahri Doktora Unvanı verildi

Selçuk Üniversitesi (SÜ) tarafından Fahri Doktora unvanı verilen Pankobirlik ve Anadolu Birlik Holding Yönetim Kurulu Başkanı Recep Konuk, düzenlenen törenle cüppe giydi.

Selçuk Üniversitesi Süleyman Demirel Kültür Merkezi'nde düzenlenen törene Konya Valisi Aydın Nezh Doğan, Büyükşehir Belediye Başkanı Tahir Akyürek, SÜ Rektörü Prof. Dr. Süleyman Okudan, Pankobirlik ve Anadolu Birlik

Holding Yönetim Kurulu Başkanı Recep Konuk, belediye başkanları, akademisyenler, davetliler ve öğrenciler katıldı. Törende ilk olarak SÜ Dilek Sabancı Konservatuvarı öğrencileri, Türk Halk Müziği'nden çeşitli eserler seslendirdi. Recep Konuk'un biyografisinin sinevizyon eşliğinde sunumunun ardından kürsüye gelen SÜ Rektörü Prof. Dr. Süleyman Okudan, Başkan Recep Konuk'un gerek yurt içinde, gerek yurt dışında ismini gururla duyurduğunu belirterek, "Konya'mızda ve

ülkemizde tarımsal üretim ve sanayi alanında büyük çalışmaları nedeniyle ismini ülke içinde ve ülke dışında duyuran ve bu isim paralelinde sanayi ve tarımsal kalkınma modeli geliştiren, çiftçilerle ve sanayicilerle güzel bir sinerji oluşturan Recep Konuk'a Üniversitemiz Senatosunca Fahri Doktora unvanı vermekten büyük onur duyuyoruz" dedi. Rektör Okudan'ın konuşmasının ardından sahneye gelen Recep Konuk'a Rektör Okudan tarafından Fahri Doktora Diploması verildi ve cübbe giydirildi.

Cübbe töreninin ardından bir konuşma yapan Başkan Recep Konuk, böyle bir törende bulunmaktan ve Fahri Doktora unvanına layık görülmesinden dolayı büyük mutluluk duyduğunu ifade ederek, "Yaptığımız işler, kazandırdığımız eserler belli. İnşallah hep birlikte daha güzel, daha iyi şeyleri ülkemize kazandıracacağız. Bu hizmetleri milletimizin hak ettiğine inanıyorum. Ülkemizin en köklü üniversitelerinden, en saygın bilim merkezlerinden birinde ve onun çok kıymetli bilim adamlarının önerisiyle onursal doktor payesi takdim töreni için, bu kürsüde olmak hem heyecanımızı artırıyor, hem bundan sonrasında üstlendiğimiz sorumluluğu daha da önemli hale getiriyor, hem de gelecekte yapacaklarımız, yapabileceklerimiz konusunda bizi teşvik ediyor, cesaretlendiriyor. Bugün burada Türkiye'nin en büyük ve köklü üniversitelerinden birisi olan Selçuk Üniversitesi'nin bize onursal doktora payesi vermesini önemsiyorum. Çünkü

Selçuk Üniversitesi Türkiye'nin en büyük üniversitelerinden. Benim için fevkalade saygın bir yeri olan Selçuk Üniversitesi'nden bana Fahri Doktora

verilmesini öneren bilim adamlarımıza, Ziraat ve İşletme Fakültesi dekanlarına ve tüm üniversiteye teşekkür ediyorum" şeklinde konuştu.

Kooperatiflerimizin GENEL KURUL TOPLANTILARI Tamamlandı

- **Erzurum** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 18.08.2009 tarihinde Erzurum'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi.
- **Balıkesir-Bursa** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 16.08.2009 tarihinde Susurluk'ta yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi.
- **Alpullu** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 14.08.2009 tarihinde Alpullu'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi.
- **Afyon** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 13.08.2009 tarihinde Afyon'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi. Raşit Zeybek, Veysel Türk, İbrahim Ölmez Denetim Kurulu üyeliklerine seçildiler.
- **Eskişehir** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 31.07.2009 tarihinde Eskişehir'de yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi. Erkan Bilici, Mustafa Kürsü ve Ahmet Özcan Denetim Kurulu üyeliklerine seçildiler.
- **Sivas** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 24.07.2009 tarihinde Sivas'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi. Mehmet Yılmaz, Yusuf İlbey ve İsmet Yıldız Denetim Kurulu üyeliklerine seçildiler.
- **Muş** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 19.07.2009 tarihinde Muş'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi. M. Ali Seçkin, Ramazan Yentür, Hamdullah Uğış, M. Sabri Kılıç, Fahrettin Sönmez Yönetim Kurulu üyeliklerine seçildiler.
- **Ereğli** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 10.07.2009 tarihinde Ereğli'de yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi.
- **Konya** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 09.07.2009 tarihinde Konya'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi.
- **Yozgat** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 07.07.2009 tarihinde Sorgun'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi. Ahmet Bölükbaşı, Abdullah Kayhan ve Ekrem Çelik Denetim Kurulu üyeliklerine seçildiler.
- **Kastamonu** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 27.06.2009 tarihinde Kastamonu'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi. Hikmet Çalık, Abdullah Yılmaz, Mehmet İnce, Abdullah Türkmen ve Ali Sarıkayalı Yönetim Kurulu üyeliklerine seçildiler.
- **Akşehir-İlgın** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 23.06.2009 tarihinde Ilgın'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi.
- **Ankara** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 21.06.2009 tarihinde Ankara'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi. M.Muhittin Bıyıkoğlu, Ziya Akyüz, M.Şinasi Genç, Ekrem Yılmaz ve Cihan Gürsoy Yönetim Kurulu üyeliklerine seçildiler.
- **Erzincan** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 16.06.2009 tarihinde Erzincan'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi. Mustafa Gürbüz, Barış Gündüz ve Barış Güntürk Denetim Kurulu üyeliklerine seçildiler.

- **Elazığ** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 11.06.2009 tarihinde Elazığ'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi. Mustafa Aksakal, Osman Bozdemir ve Gençosman Gürger Denetim Kurulu üyeliklerine seçildiler.
- **Elbistan** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 10.06.2009 tarihinde Elbistan'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi. Münir Uğurlu, Mehmet Şahin ve Kemal Tanrıverdi Denetim Kurulu üyeliklerine seçildiler.
- **Malatya** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 09.06.2009 tarihinde Malatya'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi.
- **Çorum** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 01.06.2009 tarihinde Çorum'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi.
- **Uşak** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 31.05.2009 tarihinde Uşak'ta yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi.
- **Samsun** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 31.05.2009 tarihinde Samsun'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi.
- **Kırşehir** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 26.05.2009 tarihinde Kırşehir'de yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi.
- **Adapazarı** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 23.05.2009 tarihinde Sakarya'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi. Ahmet Aya, Sebahattin Karasakal, R.Şevket Kökçü, Cevdet Sağlık ve Ferda Özten Yönetim kurulu üyeliklerine, Bayram Ali Büyükböz, Serdağ Yılmaz ve Mesut Kılıç, Denetim Kurulu üyeliklerine seçildiler.
- **Burdur-Isparta** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 22.05.2009 tarihinde Burdur'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi.
- **Dinar** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 21.05.2009 tarihinde Dinar'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi. Süleyman Güneş, Orhan Yavuz ve Muharrem Keskin Denetim Kurulu üyeliklerine seçildiler.
- **Bor** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 18.05.2009 tarihinde Bor'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi.
- **Erciş** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 15.05.2009 tarihinde Erciş'te yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi. Osman Keleş, Abdülhamit Avcı, Ali Varol Denetim Kurulu üyeliklerine seçildiler.
- **Ağrı** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 14.05.2009 tarihinde Ağrı'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi. Cemil Savaş, Feridun Yılmaz ve Erkan Çetin Denetim Kurulu üyeliklerine seçildiler.
- **Kütahya** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 06.05.2009 tarihinde Kütahya'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi. Ali Uzun, H.İbrahim Koyak ve Recep Tekin Denetim Kurulu üyeliklerine seçildiler.
- **Turhal** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 30.04.2009 tarihinde Tokat'ta yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi. Cemalettin Uzamış, Selahattin Altınkaynak, Musa İleri, Nazım Karatepe ve Cahit Soylu Yönetim Kurulu üyeliklerine, Şahin Hasgöl, Orhan Yüksel ve Mustafa Akgül Denetim Kurulu üyeliklerine seçildiler.
- **Kayseri** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 01.04.2009 tarihinde Kayseri'de yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi. Vedat Ali Özışık, Yavuz Aksoy, Münüp Duman, Hasan Çabuk ve Hayati Kılıç Yönetim Kurulu üyeliklerine, Ali Türk, Derviş Özkan ve Yavuz Karaçavuş Denetim Kurulu üyeliklerine seçildiler. 05.10.2009 tarihinde yapılan Yönetim Kurulu toplantısında alınan kararla Yönetim Kurulu Vedat Ali Özışık, Yavuz Aksoy, Emin Gündüz, Yusuf Akbulut ve Cüneyt Naneci'den oluştu.
- **Amasya** Pancar Ekicileri Kooperatifi'nin 2008 Faaliyet Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 22.03.2009 tarihinde Amasya'da yapıldı. 2008 hesapları görüşülerek ibra edildi. Mahmut Demir, Hüseyin Fakı, Hami Arpacı, Kamil Gedik ve Selahattin Akbel Yönetim Kurulu üyeliklerine, Erol Kargı, Musa Erkoç ve Fahrettin Eliaçık Denetim Kurulu üyeliklerine seçildiler.

CLINTON GLOBAL INITIATIVE

YÖNETİM KURULU BAŞKANIMIZ RECEP KONUK BILL CLINTON'IN DAVETLİSİ OLARAK G 20 ZİRVESİ VE “CLINTON KÜRESEL GİRİŞİMİ” TOPLANTILARINA KATILDI

22-25 Eylül 2009 tarihleri arasında ABD'nin New York şehrinde 5.si düzenlenen Clinton Küresel Girişim (CGI) yıllık toplantısına 60'a yakın ülkenin Devlet Başkanı, 700 den fazla iş adamı, CEO'lar, Dünya liderleri, ticari yetkililer, kar amacı gütmeyen kuruluşların idari müdürleri ve çeşitli din görevlileri katıldı. Bazı ülkelerden çok seçkin ve az sayıda kişinin davet edildiği kongreye, Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN ile birlikte Birliğimiz Yönetim Kurulu Başkanı Recep KONUK davet edildi.

Bill Clinton tarafından oluşturulan "CGI" ne 2008 yılından itibaren Enerji ve İklim Değişikliği Grubuna üye olarak katılan Recep KONUK, yapılan toplantılarda çeşitli konulardaki taahhütlerin eyleme dönüştürülmesi noktasında küresel sorunların çözümündeki görüşlerini ve çalışmalarını dünya liderleri ile paylaştı. Ayrıca çeşitli seminer programları, çalıştaylar ve oturumlara katılan KONUK, sürdürülebilir bir geleceğin finansmanı noktasında ve tarım sektörünü geliştirmesi konularında görüşlerini katılımcılarla paylaşarak, sürdürülebilir kalkınmanın ve refahın sağlanmasına yönelik olarak tarımın desteklenmesi noktasında önemli hususların altını çizdi. "Gıda ve Yiyecek Sistemlerinde Yenilikçi Yaklaşımlar" konulu bir çalıştayda görüşlerini bildiren Recep Konuk tartışmaya açılmak üzere şu konuların altını çizdi.

- ★ Yetersiz beslenmeye çözüm önerileri içerisinde hangi konular öncelikli olabilir?
- ★ Tartışılan konuların üretim metotları olması gerektiği,
- ★ Enerji ve gıda üretiminde üretim planlamasının nasıl olacağı
- ★ Dünyada sürekli artan doğal ürün talebi karşısında verim artışına yönelik olarak

yapılan biyolojik çalışmalar ile ekolojik ve doğal ürünlerden vazgeçmek ulusların bir kaybı olabilir mi?

- ★ Konya Şeker Sanayi ve Ticaret A.Ş. olarak sürdürülmekte olan "Damla sulama yöntemi ile tarımsal sulama sistemlerinin geliştirilmesi ve bu sayede yer altı sularının korunması ve çiftçi gelirlerinin artırılması" ile "Ülke nüfusu kadar ağaç fidanı yetiştirilerek tüm Türkiye çapında dikilmesi ve orman alanları oluşturularak karbondioksit indirgenmesi, karbon ticareti ve iklim değişikliği" konularındaki projeler CGI tarafından iklim ve çevre konulu taahhütleri programınca 2008 yılı içerisinde onaylandı.

Yönetim Kurulu Başkanı Recep KONUK, oldukça yoğun ve hareketli geçen toplantılar içerisinde Pitzburtg toplantısı öncesi G20 Devlet Başkanlarının katıldığı ve kendi durumlarını değerlendirdikleri CGI tarafından organize edilen G 20 ler toplantılarına da iştirak etti. Toplantılara panelist olarak Avustralya Başbakanı Kevin Rudd, Hollanda Başbakanı Jan Peter Balkenende, Arjantin Başbakanı Cristina Fernandez De Kirchner,

Şili Devlet Başkanı Michelle Bachelet ve Uluslararası Para Fonu (IMF) Genel Müdürü katıldı.

Panelistler ile ikili görüşme fırsatı da bulan Konuk, Coca Cola'nın İcra Kurulu Başkanı (CEO) Muhtar KENT ve Nobel Barış ödülüne de layık görülen ABD eski Başkan Yardımcısı Al Gore ile de temaslarda bulundu.

CGI Toplantılarının Genel Oturumlarına ABD Başkanı Barak Hüseyin OBAMA katılarak önemli konulara değindi. Gıda güvenliği, enerji ve açlıkla mücadelede ABD politikalarını ve yaklaşımlarını anlatan OBAMA bazı hususlarda görüşlerini ilettiler.

Toplantılarda kapanış konuşmaları bölümünde ise ABD Dış İşleri Bakanı Hillary Rodham Clinton önemli konulara değinerek hükümet dış politikaları ve taahhütlerinden bahsetti.

Küresel gıda güvenliği, enerji iklim ve çevreyle ilgili birçok konunun ayrıntıları ile ele alındığı toplantılar, Bill Clinton'ın çeşitli konulardaki proje çalışmaları ile CGI taahhütlerinde bulunan kişilere ve kurumlara ödüller vermesiyle sona erdi.

PANKOBİRLİK HEYETİ ABD'DE İNCELEMELERDE BULUNDU

Birliğimiz Yönetim Kurulu Başkanı Recep Konuk, Pankobirlik Yönetim Kurulu ve Genel Müdüründen oluşan bir heyetle birlikte ABD Kuzey Dakota Fargo'da Big Iron uluslararası tarım fuar katılımları, Red Rever Waley üretici birliğine ait şeker fabrikası ziyareti ve tarla hasat demonstrasyonları ile Kuzey Dakota Eyalet Üniversitesi'nde (NDSU) çeşitli görüşmeler ve teknik incelemelerde bulundu.

14-18 Eylül 2009 Kuzey Dakota - ABD

ABD TV kanalları Recep KONUK ile Röportaj yaptı.

Kuzey Dakota'da yapılan gösteriye her yıl 800'den fazla katılımcı ve 70.000'den fazla ulusal ve uluslararası ziyaretçi iştirak etmektedir. Yıllık "Big Iron" çiftlik gösterileri ile Uluslararası Ziyaretçi Programına katılım en gelişmiş tarım teknolojilerini yerinde görebilme imkânları sağlamaktadır.

Çiftlik Gösterisi Programı tamamen Uluslararası ziyaretçi ve misafirler için özel

olarak tasarlanmış bir programdır. Pankobirlik Yönetim Kurulu Başkanı Recep KONUK, beraberindeki heyetle birlikte Fuar, Teknik gezi ve Üniversite ziyaretleri boyunca çeşitli incelemeler, görüşmeler ve seminerlere katılmış, çeşitli firmalarla görüşmeler ve temaslarda bulunarak ortak işbirliği ve ticaret konusunda işbirliği kararı alınmıştır.

Şeker pancarı ön hasat demonstrasyonlarının yapıldığı tarlada (ön yaprak kesici) çalışmalarını yakinen inceleyen Pankobirlik heyeti, görüşmelerini Red River Waley (Kızıl Nehir Vadisi) pancar üretici temsilcileri ile de paylaşarak, ülkemiz şartlarındaki koşulları değerlendirme imkanı bulmuşlardır.

Hayvancılık da dâhil olmak üzere yem sanayi, tohum, gübre ve hasat makineleri demonstrasyonları ve şirket temsilcileri ile ayrı ayrı görüşen KONUK, ilerideki ortak işbirliği noktasında çeşitli konularda anlaşmalar sağlamıştır. Ayrıca fuara katılan şirketlerin üretim tesislerini de yerinde ziyaret ederek, üretimin tüm aşamaları ve imalatlar hakkında da şirketlerin yetkilileri ile görüşme imkânı bulmuş ve çeşitli bilgiler alınmıştır.

Kuzey Dakota yerel televizyonu ile de bir röportaj yapan Birliğimiz Yönetim Kurulu Başkanı Recep KONUK, Kuzey Dakota pancar tarımı ve ülkemiz tarımı arasındaki benzerliklere değinmiş, teknoloji ve bilgi paylaşımı noktasında bu tür ziyaretlerin çok önemli olduğunu vurgulamıştır.

Canlı hayvan besi çiftlikleri ve Amerikan Kristal Şeker Fabrikasını da ziyaret eden Pankobirlik heyeti, fabrika yetkililerinden ABD ve Kuzey Dakota Pancar tarımı hakkında detaylı bilgiler almıştır. Şeker pancarı ön hasat demonstrasyonlarının yapıldığı tarlada (ön yaprak kesici) çalışmalarını yakinen inceleyen Pankobirlik heyeti, görüşmelerini Red River Waley (Kızıl Nehir Vadisi) pancar üretici temsilcileri ile de paylaşarak, ülkemiz şartlarındaki koşulları değerlendirme imkanı bulmuşlardır.

Ayrıca "ND Plains Sanat Müzesi"nde düzenlenen resepsiyona katılan heyetimiz, Kuzey Dakota Vali ve Vali Yardımcısı ile çeşitli temaslarda bulunarak fuar organizasyonu ve Fargo şehri ile pancar

tarımı hakkında bilgi alış verişinde bulunmuşlar kendilerine Türkiye tarımı ve şeker sanayi hakkında detaylı bilgiler vermişlerdir. Kuzey Dakota pancar tarımı ile özellikle İç Anadolu şartlarında benzerlikler olduğunu dile getiren Recep KONUK, her türlü işbirliğine açık olduğumuzu ifade etmiştir.

Kuzey Dakota fuar organizasyonu ve şeker pancarı tarımı teknik incelemeler ve toplantılar sonrasında, Kuzey Dakota Eyalet Üniversitesi NDSU ve buna bağlı Araştırma Enstitüsünü de "NCI" gezen ve görüşmelerde bulunan Pankobirlik heyeti çok çeşitli konular da işbirliği noktasında görüşme şansı da bulmuştur.

Hannover Uluslararası Tarım Fuarı Tetkik Gezisi Yapıldı

Birliğimiz tarafından 11-15 Kasım 2009 tarihleri arasında Hannover Tarım Fuarı gezisi organize edilmiştir. Geziye genel müdürlüğümüz elemanları yanında kooperatifimiz müdürleri iştirak etmiştir. Gezinin ilk gününde 12.11.2009 tarihinde Nordzucker'e ait Uelzen şehrindeki, Uelzen Şeker Fabrikası ve bölgedeki pancar hasadı tetkik edildi. İlk önce pancar hasadı yapılan tarlaya gidildi. Bölge çiftçi temsilcileri ile pancar tarımı konularında bilgi alındı.

Almanya'da faaliyet gösteren Makine Birlikleri tarımsal üretim faaliyetlerinde ihtiyaç duyulan mekanizasyon araçlarını kiralama usulü ile çalıştırmaktadır. Almanya'da ortalama çiftçi parseli 15 hektar büyüklüğündedir. 6 sıralı kendi yürür tam otomatik makineler ile hasat edilen pancar, tarla kenarına yer silosu olarak yığılmaktadır. Fabrikasının işleme kapasitesine göre pancar bu silolardan program dahilinde sevk edilmektedir. Tarlada uzun süre bekleyecek silolar özel üretilmiş polypropilen örtülerle kapatılmaktadır. Bu örtüler -5°C'ye kadar pancarı dondan korumaktadır. Pancarlar fabrika girişinde tartılarak finesi ve şeker oranı tespiti yapıp bedeli hesaplanmaktadır.

Tarla gezisini müteakip fabrika ziyaret edildi. Fabrika yetkileri ile yapılan toplantıda sektör ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

Fabrika pancar silosundan başlayan fabrika gezimiz, şeker paketleme tesislerinde sona ermiştir. Günlük pancar işleme kapasitesi 20.000 ton olan fabrikanın, kampanya süresi 110-120 gün dür. Kampanya süresince yaklaşık 2.300.000 ton pancar işlenmektedir. Fabrikada kristal toz ve küp şeker, sıvı şeker, kandis şeker, special şeker üretimi yapılmakta olup şeker alıcısı olan firmaların isteğine göre çeşitli kilogramlarda paketleme ve ambalajlama yaparak pazarlanmaktadır.

Gezinin ikinci ve üçüncü günlerinde DLG organizatörlüğünde düzenlenmiş olan Ağrı Technica Tarım Fuarı gezilmiştir. Konusunda dünyanın en büyük organizasyonu olan fuar; 2.300 civarında katılımcı firma ve yaklaşık 430.000 civarında ziyaretçi ile aktivasyonunu tamamlamıştır. Fuara 66 adet Türk firması katılmıştır.

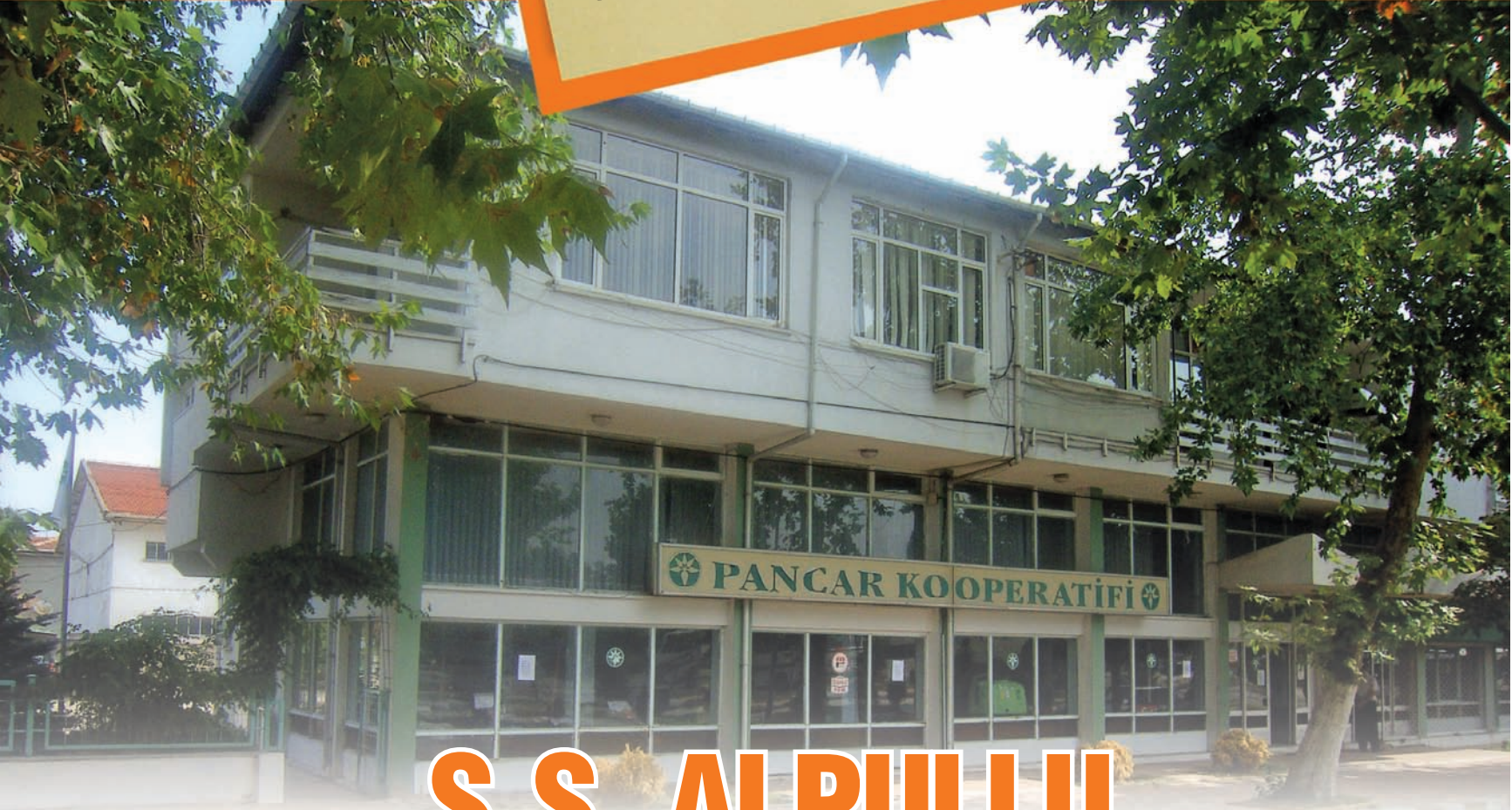
Tarım makineleri konusunda bir yarış alanı halinde olan fuarda hacimsel ve işlevsel olarak büyütülen makinalarda bilgisayar teknolojisi uygulamalarının da en üst düzeyde sergilendiği görülmüştür.

Toprak işlemeden hasada, ürün işlemden atık değerlendirmeye kadar tüm tarımsal faaliyetleri içeren makine ve teknolojilerin sergilendiği fuarda; bir taraftan tarımsal üretim verimliliğini artıran teknolojiler tanıtılırken, diğer taraftan da tarımsal üretim atıklarını değerlendirerek enerjiye dönüştüren biyogaz enerji sistemleri yanında, rüzgar ve güneş enerjileri sistemleri teknolojileri tanıtılmaktadır.

Fuar gezisi süresince tetkik edilen alet ve makinelerden ülkemiz şartlarında çalıştırılma imkânları olanların imalatçıları ile irtibat kurularak, çalışmalar yürütülecektir.

Kooperatiflerimizi
tanımaya devam
ediyoruz.

S.S. ALPULLU PANCAR EKİCİLERİ KOOPERATİFİ

Kooperatifimiz 2008 faaliyet yılında Ana sözleşmemizin öngördüğü hedefler doğrultusunda, yoğun bir çalışma yaparak satış ve hizmetleri açısından başarılı olmaya çalışmaktadır.

TARİHÇESİ

Kurulan 8. kooperatiftir. 23 şubat 1952 tarihinde faaliyete başlamıştır. Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. başta olmak üzere 61 kurucu ortak noter huzurunda kooperatifin ilk ana sözleşmesini imzalamışlardır.

Kooperatifimizin Kuruluş Genel Kurul Toplantısı 21 Mayıs 1952 Çarşamba günü saat 15.00 'da Alpulu Şeker Fabrikası'nın sinema salonunda kurucu ortakların huzurunda yapılmıştır.

FAALİYETLERİ

Kooperatifimiz 2008 faaliyet yılında Ana sözleşmemizin öngördüğü hedefler doğrultusunda, kısıtlı imkânlarla yoğun bir çalışma yaparak satış ve hizmetleri açısından başarılı olmaya çalışmaktadır.

Kooperatifimiz ortaklarımıza hizmet sunarken ilerici pazarlama ve satış ilkelerini, pazarlama, satış ve satış sonrası müşteri memnuniyetini köy çalışmalarlarıyla bir bütün olarak sağlamaktadır.

2005 yılında ortak sayısı 90714 taahhüt edilen sermaye 836.670,83 TL tahsil edilen sermaye 818.988,26 TL tahsilâtın taahhüde oranı % 97,88 olarak gerçekleşmiştir.

Kooperatifimizin 2008 yılı ortak sayısı 93308 olup, 16027'siyle tarımsal girdi satışı yapılmıştır. 2008 Faaliyet yılında ortaklarımıza satılan çeşitli zirai alet ve makineleri ile bunların yedek parçaları ve diğer muhtelif malzemelerin toplamı olan 39.173.565,31 TL'lik bir ciro elde edilmiştir.

2009-2010 yıllarında kooperatifimiz ortaklarımızın ihtiyaçlarını karşılamak üzere planlanan hububat tohumluk üretimi uygulama aşamasına gelmiştir.

Kooperatifin İlk Yönetim Kurulu Üyeleri

İhsan Ekimeri	Başkan
Rifat İnal	Başkan V.
Muzaffer Tarımcı	Yön. Krl. Üyesi
Kamil Ergin	Yön. Krl. Üyesi
Murat Şener	Yön. Krl. Üyesi

Kooperatif Yönetim Kurulu Üyeleri

Ramis Özgen	Başkan
Semih Gün	Başkan V.
Vedat Dal	Yön. Krl. Üyesi
Hasan Tahsin Onat	Yön. Krl. Üyesi
Rafet Serdal	Yön. Krl. Üyesi

Kooperatifin İlk Denetim Kurulu Üyeleri

Süleyman Dağdeviren
Haydar Örnek
Hasan Akay

Kooperatif Denetim Kurulu Üyeleri

Erol Dübek
Mustafa Özer
Özkan Şentürk

Kooperatifin İlk Müdürü

Mehmet Yersel

Kooperatif Müdürü

Ercan Dikmen

Kooperatif Satış Mağazaları ve Personeli

KOOPERATİF MERKEZİ S.S. Alpullu Pancar Ekicileri Kooperatifi

Adresi	: Ordu Cad. No:24 39570 ALPULLU / KIRKLARELİ
Telefon	: +90 288 523 11 81
Fax	: +90 288 523 11 00
E-Mail	: alpullu@pankobirlik.com.tr
Ercan Dikmen	Kooperatif Müdürü
Emine Yakıt	Müdür Yrd. (Mali ve İdari İşler)
Levent Koç	Müdür Yrd. (Zirai)
Nafiye Özülcü	Muhasebe ve Bilgi İşlem Memuru
Serpil Çakır	Muhasebe ve Bilgi İşlem Memuru
Serkan Sert	Haberleşme ve Arşiv Memuru
Hülya Kasık	Muhasebe ve Bilgi İşlem Memuru
Güney Hatırnaz	Muhasebe ve Bilgi İşlem Memuru
Göksel Dal	Şoför
Turgut Kenar	Şoför
Hakan Yavuz	Hizmetli
Ahmet Taşçeviren	Hizmetli
Mağaza Personeli	: Tolga Turgut Ziraat Mühendisi Engin Ercan Erkan Damar

Mağaza Adı : Babaeski

Adresi	: Cumhuriyet Mah. Fatih Cad. No:16 BABAESKİ/KIRKLARELİ
Telefon	: 0 288 512 33 47
Faks	: 0288 512 33 47
E-mail	: babaeski@pankobirlik.com.tr
Mağaza Personeli	: Mesut Gür M.Kemal Onat

Mağaza Adı : Edirne

Adresi	: Bostanpazarı Cad. Alemdar Sok. No:28 EDİRNE
Telefon	: 0284 213 19 21
Faks	: 0284 213 19 21
E-mail	: edirne@pankobirlik.com.tr
Mağaza Personeli	: Murat ORMANKIRAN Ziraat Mühendisi Tahsin GÜMÜŞ

Mağaza Adı : Havsa

Adresi	: Yeni Mah. Bağlar Dere Mevkii Pancar Koop. Tesisleri HAVSA/EDİRNE
Telefon	: 0284 336 28 94
Faks	: 0284 336 28 94
E-mail	: havsa@pankobirlik.com.tr
Mağaza Personeli	: Ertan ÇAKIROĞLU

Mağaza Adı : Hayrabolu

İlyas Mah. Uzunköprü Cad. Kamberbaba Çeşme Sok. No:1 HAYRABOLU/TEKİRDAĞ	
Telefon	: 0282 315 49 54
Faks	: 0282 315 49 54
E-mail	: hayrabolu@pankobirlik.com.tr
Mağaza Personeli	
Hasan YAVAŞ	

Mağaza Adı : İpsala

Adresi	: Bayrambey Mah. Enez Cad. No:35 İPSALA/EDİRNE
Telefon	: 0284 616 16 21
Faks:	: 0284 616 16 21
E-mail	: ipsala@pankobirlik.com.tr

Mağaza Adı : Keşan

Adresi	: Yukarı Zaferiye Mah. Cumhuriyet Cad. No:24/C KEŞAN/EDİRNE
Telefon	: 0284 714 55 54
Faks	: 0284 714 55 54
E-mail	: kesan@pankobirlik.com.tr
Mağaza Personeli	
Hüseyin GÜNGÖR	
Özcan ORHON	

Mağaza Adı : Kırklareli

Adres	: Karaca İbrahim Mah.M.Kemal Bulv.Merve Apt.Zemin Kat. KIRKLARELİ
Telefon	: 0288 214 1426
Faks	: 0288 214 1426
E-mail	: kirkclareli@pankobirlik.com.tr
Mağaza Personeli	
Beyazıt KÖSTEN	
Cüneyt DEMİR	

Mağaza Adı : Kofçaz

Adres	: Yeşillik Mah.Köyiçi Mevkii KOFAZ/KIRKLARELİ
Telefon	: 0288 762 21 11
Faks	: 0 288 762 21 11
E-mail	: kofcaz@pankobirlik.com.tr
Mağaza Personeli	
Gülşah DAĞ	

Mağaza Adı : Lüleburgaz

Adres	: Eski Edirne Cad. Yılmaz Mah. No:20/B LÜLEBURGAZ/KIRKLARELİ
Telefon	: 0288 417 10 82
Faks	: 0288 417 10 82
E-mail:luleburgaz@pankobirlik.com.tr	
Mağaza Personeli	
Adem KAVAL Mağaza Şefi	
Talat SERDAL	
Ozan GÜN	

Mağaza Adı : Malkara

Adres	: Cami Atik Mah.Atatürk Bulvarı No:26 MALKARA/TEKİRDAĞ
Telefon	: 0282 427 17 87
Faks: 0282 427 1787	
E-mail: malkara@pankobirlik.com.tr	
Mağaza Personeli	
Mustafa Metin SABİR Ziraat Mühendisi	
Engin ÇETİN	

Kooperatif Satış Mağazaları ve Personeli

Mağaza Adı : Meriç

Adres : P.T.T. Karşısı No:14 MERİÇ/EDİRNE
Telefon : 0284 415 19 07
Faks : 0284 415 19 07
E-mail : meric@pankobirlik.com.tr

Mağaza Personeli
Hüseyin AYBAŞ Ziraat Mühendisi
Ali PARAKOZ
Hüseyin BİRİCİK
Cihan GÜREZ

Mağaza Adı : Muratlı

Adres : Atatürk Cad. No:42 MURATLI/TEKİRDAĞ
Telefon : 0282 361 30 40
Faks : 0282 361 30 40
E-mail : muratli@pankobirlik.com.tr

Mağaza Personeli
Sinan ATALAY

Mağaza Adı : Pehlivan Köyü

Adres : Ergene Mah. Babaeski Cad. PEHLİVANKÖY/KIRKLARELİ
Telefon : 0288 714 13 33
Faks : 0288 714 13 33
E-mail : pehlivankoy@pankobirlik.com.tr

Mağaza Personeli
Metin DURAK
Remzi KURUMLU

Mağaza Adı : Pınarhisar

Adres : Orta Mah. Salih Bilinmez Cad. No:90/A
PINARHISAR/KIRKLARELİ
Tel : 0288 615 53 54
Faks : 0288 615 53 54
E-mail : pinarhisar@pankobirlik.com.tr

Mağaza Personeli
Erdem ÇAĞLAYAN Mağaza Şefi
Mahmut YÖRÜKON

Mağaza Adı : Saray

Adres : Kemalpaşa Mah. Muratgiray Cad. No:14 SARAY/TEKİRDAĞ
Telefon : 0282 768 18 38
Faks : 0282 768 18 38
E-mail : saray@pankobirlik.com.tr

Mağaza Personeli
Soner MARANGOZ

Mağaza Adı : Süloğlu

Adres : Edirne Cad. No:11 SÜLOĞLU/EDİRNE
Telefon : 0284 311 37 73
Faks : 0284 311 37 73
E-mail : suloglu@pankobirlik.com.tr

Mağaza Personeli
Devrim KAŞIKÇI
Ümmet Bora SÖNMEZ

Mağaza Adı : Uzunköprü

Adres : Rıza Efendi Mah. Yayalar Cad. No:5
UZUNKÖPRÜ/EDİRNE
Telefon : 0284 513 18 68
Faks : 0284 513 18 68
E-mail : uzunkopru@pankobirlik.com.tr

Mağaza Personeli
Şenol EVRENSEL Mağaza Şefi
Cem AKSOY
Ulaş ÖZGEN

Mağaza Adı : Vize

Adres : Devlet Mah. Hasboğa Cad. No:22 VİZE/KIRKLARELİ
Telefon : 0288 318 14 82
Faks : 0288 318 14 82
E-mail : vize@pankobirlik.com.tr

Mağaza Personeli
Ufuk BURAN

Mağaza Adı : Çorlu

Adres : Cami Atik Mah. Saray Yolu Aralığı No:1
ÇORLU/TEKİRDAĞ
Telefon : 0282 650 29 94
Faks : 0282 650 29 94
E-mail : corlu@pankobirlik.com.tr

Mağaza Personeli
Sertan VAROL Ziraat Mühendisi
Serkan KAYIŞKOPARAN

Mağaza Adı : Büyükevren

Adres : Büyükevren Köyü ENEZ/EDİRNE
Tel : 0284 831 33 55
Faks : 0284 831 33 55
E-mail : buyukevren@pankobirlik.com.tr

Mağaza Personeli
Mustafa İZCİ

Mağaza Adı : Lalapaşa

Adres : Cumhuriyet Mah. Şahinpaşa Cad.No:11 LALAPAŞA/EDİRNE
Telefon : 0 284 321 41 27
Faks : 0 284 321 41 27
E-mail : lalapasa@pankobirlik.com.tr

Mağaza Personeli
Engin ÖZGEN

YENİLENEBİLİR ENERJİ

ÇEVRE

Enerji amaçlı biyolojik gaz, kömür, petrol ve doğalgazın tersine hiçbir fosil kökenli karbonu serbest bırakılmadığından Sera Gazı Emisyonları "GHG" emisyonlarını azaltmaktadır.

Danimarka, canlı hayvan gübresinin sadece % 6'sının 60 çiftlik ölçeğindeki tesiste ve 20 müşterek biyolojik gaz tesisinde sindirilmesi sebebiyle biyolojik gaz üretimini artırmak konusunda oldukça büyük bir potansiyele sahiptir; Müşterek biyolojik gaz tesislerinin her birisi en fazla 80 ila 100 çiftlikten gelen gübreyi ele almaktadır; Gübreye ek olarak, biyolojik gaz tesisleri, gıda işlemeden elde edilen atıklar, kanalizasyon balçığı ve özel ev atıkları gibi ham madde vastasıyla elde edilen diğer organik atık türlerini de kullanmaktadır.

SOSYO EKONOMİK KAZANÇLARI

Biyolojik gaz, CO2 muadilinin tonu başına sadece en fazla altı Euro (6 Euro)'luk bir sosyo ekonomik maliyetle GHGlerin emisyonlarını indirgemek için çok etkin ve ucuz bir araçtır.

Elektrik için ana ödeme biyolojik gaz tesislerinin ekonomisi için gereklidir.

Danimarka hükümeti, canlı hayvan gübresi ve diğer organik kalıntı türlerindeki kalıntı tarafından izin verildiği biçimde önümüzdeki on yıl içerisinde mevcut biyolojik gaz üretimini üçe katlamayı hedeflemektedir.

SİYASİ HEDEFLER

Biyolojik gaz Danimarka'da inşaat maliyetleri için sübvansiyonlar, elektrik üretimi için ana fiyat ve ısı için vergi muafiyeti ile birlikte araştırma ve sergileme tesisleri dahil koordine edilmiş bir program vasıtasıyla teşvik edilmiştir;

Biyolojik gaz tesislerinin potansiyelini artırmak için anahtar başarı faktörleri şunlardır:

- Durağan uzun vadeli taslak çalışması koşulları
- Ekonomik teşvikler (ör; ana elektrik fiyatı)
- Toplumun kabulü
- Çevreyi korumak için bir araç olarak biyolojik gaz
- Araştırma ve geliştirme

BIYOLOJİK GAZ

Gübreyi temiz enerjiye dönüştürmek biyolojik gaz tesisleri Danimarka'da çevre, enerji ve tarımsal sebeplerle kurulmuştur; biyolojik gaz tesisleri, GHGlerin emisyonlarını ve tarımdan nitratların yıkanmasını azaltırken aynı zamanda yenilenebilir enerji sunup fosil yakıtların yerine geçen bir araçtır; Biyolojik gaz temiz enerji üretilen enerji arzı gereksinimlerinin karşılanması için güvenliği artırmaktadır.

Biyolojik gaz tesisleri çiftçilik, enerji üretimi ve çevre arasındaki sinerji etkilerini mümkün kılmaktadır; Biyolojik gaz tesisleri, tarım, enerji sektörü ve genel olarak kırsal alanlarda sürdürülebilir kalkınma için çok işlevli bir araçtır.

Biyolojik gaz tesisleri gübre, enerji mahsulleri ve organik katı atıkları temiz enerji ve etkin suni gübrelere dönüştürmektedir. Geleneksel gübre yönetimi ile bağlantılı kokuları asgariye indirgeyip su ortamlarını korumakta ve kırsal alanlarda istihdamı teşvik etmekte ve bu sayede kırsal alanlardaki sürdürülebilir kalkınmayı geliştirmektedirler.

Isı ve elektrik üretimi için biyolojik gaz tesisleri

Anaerobik sindirim işlemi, ısı ve elektrik gücü biçiminde yenilenebilir enerjiye dönüştürülebilir metan (NH4+) üretmektedir; Aynı zamanda, ham gübreye nazaran çevresel olarak geliştirilmiş ve çok daha etkin bir suni gübre olan sindirilmiş bir biyolojik kütleyi de üretmektedir; (Biyolojik gaz tesisleri sosyo ekonomik ve kurumsal ekonomik olarak ilgi çekicidir)

Müşterek ısı ve elektrik üretimi için biyolojik gazın kullanılması yoluyla GHGlerin emisyonu % 200'den daha fazla indirgenmektedir.

Nakliye yakıtı olarak kullanıldığında, gübre temelli biyolojik gaz GHGlerin emisyonunu % 160'dan daha fazla indirgeyebilir.

Bu yüksek indirgeme potansiyelleri, canlı hayvan gübresinden GHGlerin metan ve nitrojen oksitlerinin (N₂O) indirgenmiş emisyonları ve fosil yakıtlarının yerine geçilmesinin çifte etkisi sebebiyledir.

Biyolojik gaz çiftçilere sayısız avantaj sunmaktadır:

- Koku azaltılmasıyla komşularla daha iyi ilişkiler
- Nitrojen tarla mahsulleri için mevcut hale geldikçe canlı hayvan gübresinin artırılmış besin değeri
- Fazlalık gıdalarla canlı hayvan çiftçileri ile bitki üreticileri arasında gıdaların yeniden dağılımı
- Enerji tüketen, yavaş ve pahalı balçık toprak enjeksiyon ekipmanlarına alternatif
- Topluma daha fazla ürün sunmaktadır (enerji, çevrenin korunması, vs;)

Suni gübre olarak sindirilmiş biyolojik kütle

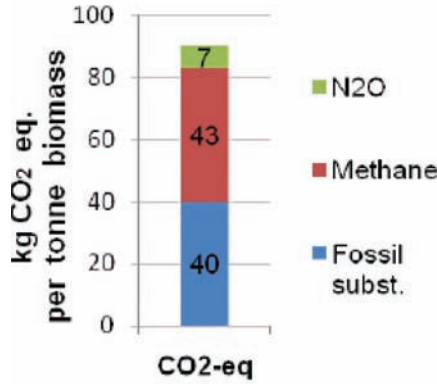
Danimarkalı çiftçiler artık büyüme mevsimi esnasında tarlalar üzerine sindirilmiş canlı hayvan gübresini yayarak nitrojendeki mahsullerin kazanımını azami hale getirebilmektedirler.

(Biyolojik gaz tesisleri tarım ve toplum için çok yönlü sorunları çözmek için sürdürülebilir teknolojiler sunmaktadır)

Biyolojik gaz tesislerindeki anaerobik sindirim işlemi nitrojeni mahsullerin çok daha kolay bir şekilde alabildikleri amonyuma dönüştürmektedir; ek olarak, sindirilmiş balçık patojenlerden ve yabancı ot tohumlarından muaf olup tam olarak içerikleri bilinmektedir. Sindirilmiş biyolojik kütle bir lif kısmına ve bir sıvı kısma (balçık) ayrıştırılabilir; Sıvı kısmın kompozisyonu neredeyse kimyasal suni gübreler kadar iyidir. Bu yüzden, biyolojik gaz tesisi gübreyi daha iyi bir suni gübreye dönüştürmektedir.

Nitrojen kısmı, mahsullerce doğrudan alınabilecek ve bu sayede su ortamına süzülme riskini azaltan amonyuma (NH₄+) dönüştürülmektedir.

Sera gazı indirgenmesi (CO₂ muadilinin kg / ton biyolojik kütle)

Sindirilen her bir biyolojik kütle tonu için, GHGlerin 90 kg'lık bir CO₂ muadili indirgenmesi tahmin edilmektedir.

Kaynak: Danimarka Biyolojik Gaz Kirliliği

Yüksek enerji dengesi

Biyolojik gaz tesislerinde üretilen enerjinin küçük bir bölümü işlemde kullanılmaktadır; Biyolojik gazın yaklaşık % 13'ü ısı ve elektrik işlemine kullanılmakta olup üretilen biyolojik gazın % 3'ünün muadili balçık ve sindirilmiş biyolojik kütle için kullanılan dizel yakıtına karşılık gelmektedir.

Kaynak: Danimarka Tarım Danışmanlık Merkezi (2003)

Çiftçilerin aktif katılımı

Çiftçiler, katılımları sinerji etkisi ve gıdaların geri dönüşümü için ön koşul olduğundan biyolojik gaz tesisinin geliştirilmesi lehine hareket etmelidirler; Üç adet belediyelere ait müşterek biyolojik gaz tesisinin dışında, tüm Danimarka tesisleri münhasır olarak veya müştereken dahil olan çiftçilere aittir. Biyolojik gaz tesisleri hem çiftçiler hem de toplum için büyük kazançları elinde tutmakta olup iklim değişikliği ve nitratların süzülmesinin etkileriyle mücadele ederken tarımın çevresel performansını geliştirmekte çok etkin araçlardır;

İklim değişikliği hakkında taslak çalışması konvansiyonuna Çiftçilerin Sözleri (UNFCCC)

Ayrıştırma teknolojili biyolojik gaz tesisleri, sulu ortama süzülmesi azaltırken üretimi temin etmek veya genişletmek konusunda çiftçiler için esnek bir tercihtir.

Biyolojik gaz tesisleri, tarım ve gıda endüstrisindeki büyümeyi ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik ederek hem çiftçiler hem de toplum için ekonomik ve çevresel olarak sağlam çözümler arz etmektedir. Bu yüzden, iklim değişikliğine bir çözüm olarak biyolojik gaz tesislerinin pozitif katkısı iklim değişikliği üstüne gelecekteki anlaşmalarda tanınmalıdır.

Biyolojik gazı nasıl üretiyoruz?

Sıvı gübre, bir biyolojik gaz tesisi tarafından toplanıp kullanılmıyorsa atmosfere buharlaşan metanı doğal olarak üretmektedir. Hayvan gübresinin kuru maddesinde, gıdalar gübre dâhilinde kalırken metan (NH₄+) ve CO₂'ye dönüştürülecek olan karbon bileşikleri mevcuttur. Metan ve CO₂ bileşiği biyolojik gaz olarak adlandırılmaktadır; Atıkta ne kadar çok kuru madde içeriği mevcutsa o kadar çok gaz çıkarılacaktır.

Danimarka'nın biyolojik gaz üretimindeki gelişimi

1980'lerde Danimarka'da içme ve yüzey sularının tarım faaliyetlerinden gıdaların süzülmesine karşı korunması en yüksek önceliğe sahip hale gelmişti; balçığın anaerobik sindirimi iyi bir çözümdü; 1990'larda, GHGlerin emisyonunun azaltılması topluluğun gündeminde en yüksek önceliğe sahip bir mesele haline gelmişti. Danimarka'da, biyolojik gaz tesisleri bu çevresel odaklı hedefleri elde etmek üzere bir araç olarak kurulmuştur.

Mümkün kılma mekanizmaları

Kârlılıklarını temin etmek için, biyolojik gaz tesisleri gaz üretimini artırmak üzere organik endüstriyel atıkları katmak zorunda kalmışlardır. Gaz üretiminin artırılmasına ek olarak, gıda endüstrisi için daha iyi ve daha az pahalı bir alternatif olduklarından tesisler atıkları kabul etmeleri için bir bahış almışlardır.

Danimarka'da biyolojik gaz tesislerinin gelişimi, inşaat sübvansiyonları ve tesislerden satılan elektrik için ana fiyat ile birlikte çevre yasaları ve Ar-Ge için sübvansiyonlar gibi lehteki taslak çalışması koşullarınca teşvik edilmiştir.

S.S.AMASYA PANCAR EKİCİLERİ KOOPERATİFİ

S.S.Amasya Pancar Ekicileri Kooperatifi 13.Kasım.1951 tarihinde 2.872 ortağın katılımı ile kurulmuştur.

1990 Faaliyet Yılına kadar Amasya, Çorum, Tokat ve Samsun illerini kapsayan 22 Satış Mağazasında 141.572 ortağına hizmet götürmüştür.

Samsun ve Çorum Pancar Kooperatiflerinin hizmete girmesiyle bölünerek ortakları ile birlikte 12 Satış Mağazası devredilmiştir.

Kooperatifimiz Amasya, Çorum, Tokat ve Samsun illerine bağlı 603 köyü kapsayan 13 Satış Mağazasında 96.634 ortağına 41 personeli ile hizmet vermektedir.

Kooperatifimiz Yönetim ve personeli; Ortaklarının gereksinim duyduğu her türlü tarım araç ve gereçleri ile tohum, yem, zirai ilaç, yaprak gübresi gibi malzemeleri temin ederek peşin veya uygun şartlarda vadeli satmaktadır. Ülkemizde yaşanan ekonomik kriz nedeniyle borçlu kalan çiftçilerin

borçları ile ilgili yapılandırmaya gidilmiş ve gerekli faiz indirimleri yapılmıştır. Vadeli malzeme satışlarında KDV ve peşinat alınmadan satış yapılmakta ve çiftçilerimize büyük kolaylık sağlanmaktadır.

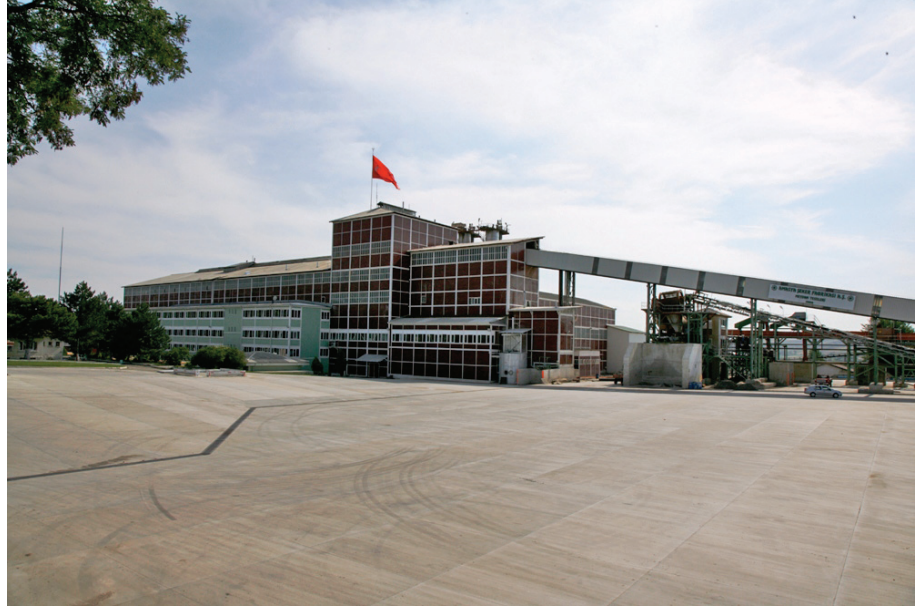
Sulama işleri ile ilgili gerekli etüdler yaptırılmış ve İştirakimiz Amasya Şeker Fabrikası A.Ş.'ne bağlı Bölge Tarım Müdürlükleri ile birlikte yapılan çalışmalar sonucunda Sulama Projeleri ile yöremizde 100 bin dönüm kuru tarım arazilerini, sulu tarıma kazandırmış bulunmaktayız.

Devlet bünyesinde bulunan Suluova Et Balık Kombinası Özelleştirme Kapsamında Kooperatifimizce %99,99 hissesi satın alınarak PAN-ET Amasya Tarım Hay. ve Gıda Ür.Tic.ve San.A.Ş. olarak çiftçi ortaklarımızın ve yöremizin hizmetine sunulmuştur.

Kooperatif ortaklarının satın alma güçleri bakımından temin etmekte zorluk çektikleri büyük tarım araç ve gereçlerine sahip olmak ve bunların ortaklar yararına işletilmesini sağlamak amacıyla; 2009-2010 Kampanya döneminde üretilen şeker pancarının ekonomik ve daha sağlıklı sökülümünün yapılarak Fabrikaya intikali maksadıyla 2 adet 3 sıralı Pancar Hasat makinası alınarak çiftçilerimize kiralanmak suretiyle hizmete sunulmuştur.

Özelleştirme Kapsamında %22 hisseyle satın alınan Amasya Şeker Fabrikasındaki hissemiz diğer hissedarlardan satın alınarak %72'ye çıkartılmıştır. 1991 yılında yönetimi de tamamen özelleştirilmiş İlk Şeker Fabrikasıdır.

1991 yılından beri yapılan yatırım ve modernizasyon çalışmaları neticesinde Fabrika 5.500 ton pancar/gün kapasiteye çıkarılmış olup, yılda 600.000 Ton Şeker Pancarı işleyerek yaklaşık 75.000 Ton Kristal Şeker üretmektedir.

Kooperatifimiz Fabrikanın en büyük hissedarı olması ve Yönetim Kurulunda yer alması nedeniyle pancar taban fiyatlarının belirlenmesinde, aynı ve nakdi avansların, pancar bedellerinin zamanında ödenmesi hususunda çiftçilerimizin hak ve menfaatlerini korumaktadır. Devlet bünyesinde bulunan Suluova Et Balık Kombinası Özelleştirme Kapsamında

Kooperatifimizce % 99,99 hissesi satın alınarak PAN-ET Amasya Tarım Hay. ve Gıda Ür.Tic.ve San.A.Ş. olarak çiftçi ortaklarımızın ve yöremizin hizmetine sunulmuştur.

Şirketin günlük kesim kapasitesi 2000 adet küçükbaş, 300 adet büyükbaşdır. Soğuk hava depolarında 1000 ton et ve gıda maddelerini muhafaza edebilme kapasitesine sahiptir. Üreticiden tüketiciye daha güvenli et ve et ürünleri sunmayı amaçlayan PAN-ET A.Ş. üretimini üstün teknoloji ile dünya hijyen standartları çerçevesinde sürdürmektedir.

Kooperatifin İlk Yönetim Kurulu Üyeleri

Asım BATUNAY	Başkan
Ali EREL	Başkan V.
Kaşif MERCAN	Üye
Mustafa SAÇLI	Üye
Reşat ARPACIOĞLU	Üye

Kooperatif Yönetim Kurulu Üyeleri

Mahmut DEMİR	Başkan
Hüseyin FAKI	Başkan V.
Hami ARPACI	Üye
Kamil GEDİK	Üye
Selahattin AKBEL	Üye

Kooperatifin İlk Denetim Kurulu Üyeleri

Nevzat SAATÇIOĞLU
Hadi ARAS
Mehmet KIRMIZI

Kooperatif Denetim Kurulu Üyeleri

Av.Erol KARGI
Av.Musa ERKOÇ
Fahrettin ELIAÇIK

Kooperatifin İlk Müdürü

Cemal ÇAKIROĞLU

Kooperatif Müdür Yrd (Zirai)

Ahmet ALTUNSOY

Kooperatif Satış Mağazaları ve Personeli

KOOPERATİF MERKEZİ Sınırlı Sorumlu Amasya Pancar Ekicileri

Adresi : Ziyapaşa Bulvarı No:45/A AMASYA
Telefon (Santral) : 0 358 218 12 09
0 358 218 13 93
0 358 218 72 74
0 358 212 15 92
Faks : 0 358 218 12 71
E-Mail : amasya@pankobirlik.com.tr

Kooperatif Merkezi

Ahmet ALTUNSOY : Kooperatif Müd. Yard. (Zirai)
İsmet OKÇU : Danışman
Mevlüt KANTAR : Danışman
Ali KAPLANER : Mali ve İdari İşler Şefi V.
Fatma Sevil CANBOLAT : Ekonomist
Gökhan ÖZTURAN : Destek Elemanı
Ömür ŞAHİN : Haberleşme ve Arşiv Memuru
Sıddıka AKÇADAĞ : Haberleşme ve Arşiv Memuru
Mustafa Onur TAŞAN : Muhasebe ve Bilgi İşlem Memuru
Erdem KAYA : Muhasebe ve Bilgi İşlem Memuru
Ahmet SAĞ : Şoför
Ethem KIRAZ : Şoför
Ahmet AKÇADAĞ : Şoför
İsmail GÖL : Hizmetli
Şevket ÖZTÜRK : Hizmetli
Fatih ÜSTÜN : Hizmetli

Mağaza Adı : MERKEZ

Adresi : Ziyapaşa Bulvarı No: 45/A AMASYA
Telefon : 0 358 218 12 09
0 358 218 13 93
0 358 218 72 74
0 358 212 15 92
Faks : 0 358 218 12 71
Mağaza Personeli : Mesut AYHAN (Ziraat Mühendisi)

Mağaza Adı : ERBAA

Adresi : Pancar Bölge Müdürlüğü Deposu Erbaa / TOKAT
Telefon-Faks : 0 356 715 49 32
Mağaza Personeli : Cafer ÖZYURT
Nebiha YILDIZ

Mağaza Adı : GÖYNÜCEK

Adresi : Göynücek Satış Mağazası Göynücek/AMASYA
Telefon-Faks : 0 358 615 22 37
Mağaza Personeli : Cengiz YÜKSEL
Fadime DEMİRTAŞ

Mağaza Adı : G. HACIKÖY

Adresi : Ziraat Bölge Şefliği G. Hacıköy / AMASYA
Telefon : 0 358 717 33 55
Mağaza Personeli : Arslan KÖSE
Metin YILDIRIM

Mağaza Adı : HAVZA

Adresi : 25 Mayıs Mah. Ortaokul Sok. Havza/SAMSUN
Telefon-Faks : 0 362 714 14 96
Mağaza Personeli : Muharrem ERHAN

Mağaza Adı : KAYABAŞI

Adresi : Kayabaşı Satış Mağazası Kayabaşı/AMASYA
Telefon : 0 358 223 00 07
0 358 223 05 35
Faks : 0 358 223 00 07
Mağaza Şefi : Alattin KORKMAZ (Ziraat Mühensisi)
Mağaza Memuru : Hakkı YILDIRIM
Abdulkadir HATİPOĞLU

Mağaza Adı : MERZİFON

Adresi : Ziraat Bölge Şefliği Merzifon AMASYA
Telefon-Faks : 0 358 514 32 60
Mağaza Memuru : Metin KARACA
Şaban YAMAN

Mağaza Adı : SULUOVA

Adresi : Hacıbayram Mah. Suluvoa/AMASYA
Telefon : 0 358 417 11 85
0 358 417 47 51
Faks : 0 358 417 11 85
Mağaza Memuru : Tibet KARA (Ziraat Mühendisi)
İsa KARAOĞLAN
Selami ÇOBAN

Mağaza Adı : TAŞOVA

Adresi : Yeşilirmak Mah. Küçük Sanayi Çarşısı
Pancar Bölge Müd. Deposu Taşova/AMASYA
Telefon-Faks : 0 358 312 13 02
Mağaza Memuru : Basri KÜPÇÜ
Sezai CENİK

Mağaza Adı : VEZİRKÖPRÜ

Adresi : Eski Demirciler Arastaşı No: 10
Pancar Bölge Müd. Deposu Vezirköprü/SAMSUN
Telefon-Faks : 0 362 647 01 08
Mağaza Şefi : Uğur ACAR (Ziraat Mühendisi)
Mağaza Memuru : Mustafa GAZİ (Hizletli)

Mağaza Adı : AŞDAVUL

Adresi : Belediye Hizmet Binası Altı Ortaköy/ÇORUM
Telefon-Faks : 0 364 496 63 89
Mağaza Memuru : Arif DANABAŞ

Mağaza Adı : HAMAMÖZÜ

Adresi : Çorum Caddesi Hamamözü/AMASYA
Telefon-Faks : 0 358 787 64 23
Mağaza Memuru : Ayhan CANDEMİR

Mağaza Adı : ILICA

Adresi : Ilica Satış Mağazası Havza/SAMSUN
Telefon-Faks : 0 362 735 89 35
Mağaza Memuru : Erdal ERDOĞAN

Türkiye Şeker Fabrikalarının Özelleştirilmesi ve Güncel Gelişmeler

Şekerin şekerpancarından üretildiği ülkeler için pancar üretiminin ülke tarımı için yadsınamaz bir yeri ve önemi vardır. Teknolojinin öğrenilmesi, yeniliklerin izlenmesi, münavebe ve toprak koruma gibi tarım üreticiliğine olan katkıları kadar, şeker işlenirken elde edilen yaş küspe, melas gibi yan ürünlerinin hayvancılığın geliştirilmesi ve sürdürülmesine olan katkıları da şekerpancarının tarımsal üretim faaliyetine başka ürünlerle karşılaştırılmayacak bir artı değer kazandırdığını göstermektedir¹.

Şekerpancarı üretiminin yeterli suyun temini durumunda ülkemiz genelinde yapılabilmesi ve yetiştiricisine elde edilen yan ürünleriyle birlikte uygun bir gelir düzeyi sağlayabilmesi yanında, emek yoğun bir üretim dalı olmasına bağlı olarak istihdam ve gelir yaratıcı özellikleri de öne çıkmaktadır. Şekerpancarı tarımıyla sadece başka alanlarda çalışmak için gerekli donanıma sahip olmayan aile iş gücü değerlendirilmekle kalmamaktadır. Geçimini büyük ölçüde geçici işçilikten kazanan mevsimlik işçi kitlelerine de yıl boyu sürecek harcamalarını karşılamada katkı sağlanmaktadır. Ayrıca taşımacılık sektörü bu alandan eklemektedir.

Şeker üretiminin ekonomiye katkısının bir diğer yolu şeker fabrikalarıyla olmaktadır. Cumhuriyet döneminde katma değer ve istihdam alanı yaratmak amacıyla ilk akla gelen yatırım alanı şeker fabrikası kurmak olarak görülmüş ve bu fabrikalar ekonomik gelişme kadar, sosyal destek açısından da önde gelen bir araç olarak kullanılmıştır. Kuruluş maliyeti en düşük, hammaddesini sağlama, iş gücü ihtiyacını karşılama ve teknolojisini elde etme açısından en sorunsuz sanayi dalı olarak şeker üretimi görülmüştür. Bununla beraber şeker fabrikaları her yerde ekonomik düşüncelerle değil, bazen de istihdam alanı ve ekonomik canlılık yaratma amacıyla

kurulmuştur. Bu nedenle “yanlış yer seçimi, zarar etme, hammadde sorunu yaşamak” gibi gerekçelerle kimi şeker fabrikalarının varlığını sorgulamak, istihdam, pancar üretimi ve toplam katma değer açısından getirileri göz ardı ederek sorunu sadece kapitalist bir yaklaşımla fabrikaların net karı olarak görmek, kimi şeker fabrikalarının kuruluş nedenlerini yok saymak demektir.

Şeker üretimini tüketiciler açısından da değerlendirmek gerekir. Türkiye şeker kotalarıyla ülkede arz talep dengesini büyük ölçüde sağlamıştır. Halen kontrol altına alınarak büyük ölçüde engellenmiş olan kaçak şeker girişleri dışında, Türkiye'de şeker üretimi dışarıya, diğer bir ifadeyle ithalata bağımlı olmayan belli başlı üretim dalları arasındadır. Şeker fiyatlarının (kimi kesimlerce öne sürüldüğü gibi şeker kamışı kaynaklı düşük dünya fiyatlarına kıyasla) görece yüksekliği bu alanda kendimize yeterliğimizin bir diyeti olarak kabul edilmelidir. Doğal koşulları şeker kamışı yetiştirmeye uygun olmayan ülkeler için maliyetin görece yüksekliğine karşın şeker pancarı yetiştirilmesi şeker üretiminin ihtiyacı karşılaması açısından kaçınılmaz bir seçenek olmaktadır. Şeker kamışından şeker elde edilen Çin'de (hatta bazı eyaletleri itibarıyla ABD'de) şeker pancarı üretimi de olması, ihtiyacı karşılamak için (pancar şekeri fiyatının görece yüksekliğine rağmen) her iki hammaddeyi de kullanan ülkelerin varlığını göstermektedir. Büyük üretim gücü olduğu halde net ithalatçı durumuna düşen Hindistan, öteden beri net ithalatçı olan AB ülkeleri, Çin gibi üretim devleri aynı zamanda ithalata gitmekte ve son iki ülke Dünya Ticaret Örgütü nezdinde vermiş oldukları ithalat kotası taahhütleri çerçevesinde indirimli gümrük vergileriyle kota dâhilinde ithalat yapmaktadırlar². Türkiye şeker ithalatına ihtiyaç duymamakla bu alana döviz tahsisinden ve dışa bağımlılıktan kurtulmaktadır.

• A. Ü. Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Başkanı

¹ A. İsmet Tortopoglu, Kamu Şeker Fabrikaları Özelleştirilmeli mi? TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Tarım Politikaları Yayın Dizisi No:2, Ankara, 2002, s.4-7.

² United States Department of Agriculture Foreign Agricultural Service, Sugar: World Production Supply and Distribution, May 2009

Türkiye'de Şeker Sanayiine Yönelik Politika Çizgileri

Türkiye'de şeker üretimini kısırarak stok oluşumunun önüne geçmek ve bu yolla şeker üretimine bağlı bütçe harcamalarını azaltabilmek için 1998 yılında kotalı üretime başlanmıştır. Daha sonra bu kotaları daha kalıcı temellere oturtabilmek için 19 Nisan 2001 tarihinde 4634 sayılı Şeker Kanunu Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylece VII. Beş Yıllık Kalkınma Planının tarım politikaları ile ilgili yapısal değişim projesi kapsamında, güncelleştirilmesi öngörülen kanunî düzenlemeler arasında yer verilen 1956 tarih ve 6747 sayılı Şeker Kanunu değiştirilmiş olmaktadır.

Şeker Kanunu'nda getirilen düzenlemelerin temeli küresel bazlı önerilerle şekillendirilmiştir. Daha 9 Aralık 1999 tarihli IMF Niyet Mektubundan başlayarak Türkiye'nin şeker sektöründe kota ve pancar alım fiyatı konularında taahhütlerde bulunduğu görülmektedir. 22 Haziran 2000 tarihli Niyet Mektubunda TŞFAŞ'nin bazı fabrikalarının Özelleştirme İdaresi Başkanlığına devredileceği, 18 Aralık 2000 tarihli Niyet Mektubunda ise en az altı fabrikanın özelleştirilmesinin 2001 yılına kadar tamamlanacağı taahhüdü yer almaktadır³.

Kanunun çıkartılma gerekçeleri ise esas itibariyle⁴ ;

- Şeker üretiminde istikrarın sağlanması ve korunması,

ÖZELLEŞTİRME

³ Gökhan Günaydın, Türkiye Şeker Sektörü Analizi, Yapı, Sorun, Çözüm Önerileri, Kamu İşletmeciliğini Geliştirme Merkezi Vakfı- TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Nkara, 2001, s. 22.

⁴ T.C. Şeker Kurumu, 4634 Sayılı Şeker Kanununun Genel Gerekçesi ve Madde Gerekçeleri - Genel Gerekçe.

- Sektörün iç piyasada rekabet kurallarına göre yönlendirilmesi,
- Avrupa Birliği düzenlemeleri yanı sıra, Dünya Ticaret Örgütü ve diğer uluslararası taahhütlere uyum sağlanması,
- Özelleştirmeye olanak sağlayacak hukukî alt yapının hazırlanması ilkeleri etrafında toplanmaktadır.

Yasanın çıkışında uluslararası kuruluşların telkin ve önerileriyle stokların azaltılması ve stok oluşumunun önlenmesi ana hedef olmuş ve bu "üretimde istikrarın sağlanması ve korunması" gerekçesine dayandırılmıştır. Gene Şeker Kanunu ile kurulan ve Kanunda görev ve yetkileri açıkça sayılan Şeker Kurumu'nun organı olarak Şeker Kurulu'nun en önemli görevi ise şekerde ülke içi arz talep dengesini oluşturmaktır. Bu işlevini, Kanunun arz yönetimi aracı olarak belirlediği "Kota" sistemi vasıtasıyla gerçekleştirmektedir. Konulan kotaları belli bir sisteme oturtmak, bu arada AB mevzuatına uyum sağlama yönünde bir adım atmak amacıyla A ve B kotası ve C şeker olarak fabrikalara ayrılan üretim miktarları belirlenmiştir.

Yasanın genel gerekçeleri içinde bulunan şekerin piyasaya istikrarlı bir fiyatla ulaşmasını ve şirketler arasında fırsat eşitliğinin sağlanmasını temin etmek de Şeker Kurulu'nun görevidir. Ama herhalde gelecek açısından en önemli hedeflerden birisi olarak görülen özelleştirme ve bunun alt yapısının hazırlanması da daha Şeker Kanunu ile başlatılmıştır.

Özelleştirme

Özelleştirme ne amaçla yapılır? Genel amaç kuşkusuz hükümetlere satış yoluyla para sağlamaktır. Ama hükümetlere ihtiyaçlarını karşılamak için para pompalanması hedefi hiç dile getirilmez. Aksine, hep özelleştirilen KİT'lerin elindeki fabrikaların, tesislerin daha verimli ve etkin çalışmasına yol açılacağı tezi işlenir.

Kuşkusuz bunun yanında kamudaki işletme yöneticilerinin başarısız olmaları, doğru kararlar verememeleri, devlet kuruluşlarının siyasi baskılara açık olmaları, aşırı istihdam, teknolojinin yenilenmesindeki sorunlar ve benzeri birçok gerekçe daha sayılır. Ama en çok ileri sürülen gerekçe (hangi nedenlerle olursa olsun) kamunun elindeki işletmelerin verimsiz çalıştığıdır.

Firmaların mülkiyetinin özel teşebbüse geçmesi özel sektörün tek amacının kar maksimizasyonu olması nedeniyle verimi ve etkinliği artırır. Ama bunun sağlanabilmesi özelleştirilen kuruluşun gene aynı amaç çerçevesinde faaliyetinin sürdürülmesi, o konuda tekel durumuna geçmemesi ile mümkündür. Ancak bunun için de devletin rekabet kurallarını işlevsel hale getirici önlemleri almış olması gerekir. Eğer örneğin AB ülkelerinin bazısında, şeker sektörü %50-60 bir işletmenin elindeyse, AB ülkeleri gibi rekabet kurallarını en iyi şekilde işleten ülkelerde bile şeker sektöründe temerküz olaylarının yaşandığı söylenebilir. Ama bu temerküzün kooperatifler ve kooperatif fabrikalarında toplandığı görülmektedir. AB toplam şeker pazarının %54,3'ü kooperatifler ve kooperatiflere bağlı fabrikaları, %20'si özel şirketler ve fabrikaları, %25,7'si bağımsız olarak sözleşmeli şeker üreticileri ve diğer tarımsal işletmelere aittir.

Şeker fabrikalarının özelleştirilmesi esas itibarıyla devletin elindeki fabrikaların verimli çalıştırlamadığı görüşü üzerine inşa edilmiştir. "Şeker sektörünün verimli çalışması, rekabet edebilir hale getirilmesi ve tüketicilerin daha ucuza (veya satın aralarında yer aldığı gibi, makul fiyattan) şeker tüketebilmesi" özelleştirmenin amaçları olarak sunulmaktadır.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığının "Stratejik Plan 2009-2013" başlıklı çalışmasında da yer alan özelleştirmenin temel amaçları çerçevesinde şeker sanayi ve şeker pancarı üreticilerini yakından ilgilendiren ve tartışılması gereken bazı noktalar bulunmaktadır.

Her şeyden önce özelleştirmenin bir amacı devlet tekellerine son verilmesi olarak ifade edilmektedir. Ancak Türkiye Cumhuriyetinde yapılan kimi özelleştirmelerle devlet tekelini yerine özel sektör tekelinin yaratıldığı, kimi alanlarda oligopollerin oluştuğu veya yabancı sermaye tarafından sektörün yönlendirildiği gözlemlenmektedir.

Özelleştirilen kimi işletmelerin faaliyetlerine son verilmekte, özelleştirme ile istihdam yaratılmak istenirken, kapanan işletmelerle hem istihdam fazlası olarak işsizlik ortaya çıkmakta, hem de (beklenen verimlilik artışına rağmen kimi işletmelerin kapanması nedeniyle) toplam üretimin gerilemesi kaçınılmaz olmaktadır.

Eğer özelleştirme değiştirilmeyecek bir politika aracı ise, bunu hedeflerinden sapıracak ortamların yaratılmasına engel olacak önlemleri almak da devletin görevidir.

TÜRKİYE ŞEKER FABRİKALARININ ÖZELLEŞTİRİLMESİ VE GÜNCEL GELİŞMELER

Şeker sektöründe yapılacak özelleştirmenin beklenen getirileri ve bu alanda karşılaşılabilecek sorunların çözüm yollarının irdelenmesi uygun olacaktır.

- Verimlilik ve rekabet koşulları:

Şeker fabrikalarının özelleştirilmesi ile verimlilik artışı amaçlanmaktadır. Verimlilik, kullanılan girdilerden elde edilen hâsıla olarak tanımlanır. Demek ki daha az girdi ile mevcut üretimi yapmak veya aynı girdi bileşimi ile daha fazla hâsıla elde etmek istenmektedir. Şeker üretimi için bunu daha fazla üretim değerini aynı maliyetle veya aynı üretim değerini daha az maliyetle elde etmek olarak açıklayabiliriz. Verimliliği artırmak ise etkinlikle sağlanabilir; teknik etkinlik, fiyat etkinliği, dağılım etkinliği veya ölçek etkinliği gibi.

Şeker fabrikalarındaki etkinliğin hesaplandığı bir çalışmada bazı fabrikalarda etkinsizlik gözlemlenirken, bazılarının özellikle maliyet etkin olduğu hesaplanmıştır. Burada hammadde, enerji, iş gücü ve sermaye girdisi bileşimini en uygun biçimde kullanarak mümkün olan en çok üretimi gerçekleştiren fabrika "teknik etkin" olarak ifade edilir. Mevcut girdi ve çıktı fiyatlarını göz önünde tutarak girdi bileşimini en uygun biçimde seçen fabrika "kaynak dağıtımında etkin fabrika"dır. Hem teknik etkin, hem de kaynak dağıtımında etkin olup, mümkün olan en çok şeker üretimi için gerekli girdi miktar ve bileşimine doğru karar veren fabrika da "maliyet etkinliği" göstermektedir. Özelleştirilerek PANKOBİRLİK'e verilen Konya ve Kayseri fabrikaları adı geçen çalışmada "maliyet etkin" çalıştırılan fabrikalar olarak bulunmuştur.

Bir diğer çalışmada şeker fabrikalarındaki etkinsizliğin kaynağı genelde fabrikaların birkaçı dışında ölçek küçüklüğünden, verimlilik artışının ise tüm fabrikalar için teknolojik ilerlemeden kaynaklandığı belirlenmiştir .

Şeker fabrikalarının özelleştirilmesiyle verim artışı beklenirken yararlanılacak araç daha çok (belki bazı fabrikaların faaliyetine son verilmesiyle bağlantılı) ölçek etkinliğini artırmaktır. Motivasyon yaratan unsur da "kar" etme gayesi olduğuna göre, teknik etkinliğin de önem taşıdığı söylenebilir.

Özelleştirme ile etkinliğin artırılması çabaları dışında maliyetlerin düşürülmesinde nasıl bir gelişme sağlanabilir? Maliyetlerin %60'ı hammadde, %12'si işçilik maliyetidir . Toplam maliyet içinde en önemli yeri tuttuğuna göre, başta hammadde maliyetini düşürmek gerekir. Özelleştirme ile bu nasıl sağlanacaktır?

- Özelleştirilen bir fabrika kendisine ürün getiren çiftçinin verimini mi artıracaktır?
- Tohumda verim ve kalite artışı için AR-GE çalışmaları mı yapacaktır?
- Eğer pancar fiyatlarını düşük ödemeyecekse, çiftçiye devlet desteği de olmadığına göre pancar nasıl daha ucuza gelecektir?

Bunun yanı sıra eksik kapasite ile çalışan fabrikaların kapasite artırımları pancar kotasıyla sınırlı olacağına göre, bir fabrikanın daha fazla pancar işleme, aynı portföyde yer alan bazı fabrikaların kapanacağına daha baştan ilanı anlamını taşımamakta mıdır? Hammadde sorunlarının dışında enerji ve işgücü maliyetleri ölçeğin büyümesiyle ne çapta düşürülebilecektir? Bu konuda bir hedef konulmuş mudur?

Düşük maliyet ve yüksek verimlilikle rekabet gücünün artırılacağı ileri sürülürken, rekabetin kiminle edileceği belli değildir. Yurt dışından gelecek şekere karşı mı rekabet gücü artırılmak istenmektedir, tam üyelik sonrası AB ülkelerinden gelecek şekere karşı gümrük korunması olmayacağına göre, AB ülkelerinden yapılabilecek şeker ithalatına karşı mı rekabet gücü kazanılmak istenmektedir, kamış şekerinin ağırlıklı olduğu dünya piyasalarına ihracat yapabilmek için mi rekabet gücü artışı öngörülmektedir, hammaddesi yurtdışından gelen nişasta bazlı şekere karşı mı rekabet etme hedefi öne çıkartılmaktadır? Yoksa bu rekabet gücü artışı her zaman kullanılan genel bir gerekçe midir?

- Pancar üreticisi boyutu ile özelleştirme:

Özelleştirme ile birçok fabrikanın kapanması beklendiğinden, o fabrikalara ürün sağlayan üreticilerin bir bölümü pancar üretimini bırakacaktır. Aynı portföy grubunun içinde olan bazı fabrikalarda şeker üretimi sürdürülecekse, uzak üretim alanlarından o fabrikalara hammaddenin getirilmesinin maliyetleri artırması kaçınılmazdır. Fabrikaların bulunduğu yerlerde şeker pancarı ekim alanlarını artırma hedefi ise gerçekçi değildir. Bunu teşvik edecek nasıl bir politika aracı bulunacaktır? Bazı bölgelerde kota artırımı sayesinde daha fazla pancar alınması pancar ekim alanlarında artış yaratırken, faaliyetine son verecek fabrikaların bulunduğu yörelerde üretim son bulacaktır. Bu bölgelerin bir kısmı da polar şeker oranı yüksek pancar yetiştirilen alanlar olacaktır. Örneğin Doğu Anadolu Bölgesinde devlet üretim artışı yaratılmasını başaracak teşvikleri verememişse, özel sektör nasıl bir kar beklentisiyle bu yolda adım atacaktır?

- Tüketici boyutundan özelleştirme:

"Vatandaşlara makul fiyattan şeker sağlanması" amacı eğer AB Ortak Tarım Politikası amaçlarından esinlenerek yazılmış bir ifade değilse, özelleştirme ile neyin değiştirilmesinin kastedildiği belli değildir.

- Halen Türkiye'de şeker fiyatları çoğu fabrika kamu mülkiyetinde çalıştırıldığı için yüksektir mi denilmek istenmektedir? Üretim özel sektörün eline geçince coğrafi bazlı portföy grupları birbiriyle rekabet ederek fiyatı aşağı mı çekeceklerdir?
- Şeker ihtiyacı yurtiçinde sağlanamayacaksa yurt dışından daha ucuza kamış şekeri mi ithal edilecektir?
- Nişasta bazlı şeker üretiminden şeker ihtiyacının karşılanmasında daha büyük katkı mı sağlanacaktır?

- Sosyal boyut itibarıyla özelleştirme:

Bazı şeker fabrikaları eskiden olduğu gibi ekonomik zararları karşılanarak, buldukları bölgelerin istihdam ihtiyacını gidermede sosyal bir destek olma, ama bu arada ekonomik katma değer yaratmaya devam edecek şekilde faaliyetinin sürdürülmesi gibi bir yaklaşımdan vazgeçilerek özelleştirilmeye çalışılmaktadır. Kamu ile özel sektörün amaç fonksiyonları farklıdır. Özel kuruluşlar kar için çalışırken, kamu kazançtan çok kamu çıkarlarını gözetken bir yaklaşım içerisindedir. Acaba artık şeker fabrikalarının yarattığı toplam istihdam kapasitesini kullanmaya ihtiyaç kalmadığı için mi fabrikaların kapatılması ile sonuçlanacak adımlar atılmaktadır? Yoksa şeker fabrikalarıyla katkıda bulunulmak istenen bölgesel kalkınmanın hedeflerine ulaşılmış veya şeker fabrikası yerine onların bulunduğu yörelerde başka yatırımlarla şeker fabrikalarının yerine geçecek kalkınma araçları mı sağlanmıştır? Bir diğer deyişle bu fabrikaların kapanmasıyla yaşanması kaçınılmaz olan işsizlik, gelir kaybı, göç ve sosyal patlamaları engelleyecek çözümler geliştirilmiştir de, kamuoyuna mı açıklanmamaktadır? Ya da üçüncü bir seçenek olarak bu tehlikeli sonuçlar göz ardı edilmekte, görmezden gelinmekte veya umursamazlıkla mı karşılanmaktadır? Bu seçenekler sırasıyla birbirinden vahim olasılıklardır.

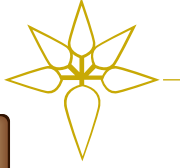
Sonuç

4634 sayılı Şeker Kanunu AB uyum yasaları içinde ilkler arasındadır. Türkiye başka ürünlerde o tarihlere geçerli olan AB piyasa

mekanizmalarından hiç birine uyum sağlamayarak yalnız şeker kanunu ile bu uyumun örneğini vermiştir. AB şeker piyasa düzenlemesine benzer şekilde A ve B kotaları ile C şekeri yürürlüğe koymuştur. 4634 sayılı kanunda B kotasının içeriği ve nişasta bazlı şeker hakkındaki hüküm AB piyasa düzenine uymadığı halde kanunun çıkartılması AB uyum yasaları arasında ele alınmıştır. Ama çok dinamik olan AB Ortak Tarım Politikası daha Türkiye'nin tam üyeliği söz konusu olmadan değişmiş, A ve B kotaları birleştirilmiştir. Türkiye'de de sektöre ilişkin yurt içi mevzuatın, AB müktesebatına uyumlulaştırılmasıyla ilgili düzenlemeler gerçekleştirilmekte olup, AB Şeker Rejiminde yapılan reform nedeniyle ortaya çıkan değişim ihtiyacına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. Türkiye başka ürünler için bir uyum çabası göstermezken şeker reformlarına göre kendi uygulamalarında değişikliğe gitmedeki aceleciliğini bir kez daha sergilemekte ve son olarak da AB ülkelerindeki uygulamalara Türkşeker A.Ş.'nin özelleştirilmesi yoluyla uyum sağlama gayretleri içine girmektedir. AB'de son şeker reformunun gayesi şeker üretimini azaltıcı kota daraltmalarını hayata geçirmek olduğuna göre, özelleştirme bu reforma uyum için düşünüülüyorsa, açıkca söylenirse de sonucun Türkiye'de şeker üretiminin azalması şeklinde bir beklenti olduğu açıktır. Bu durumda "Türkşeker A.Ş.'nin özelleştirilmesinde geç kalmanın faturasının yüksek üretim maliyetlerinin devamı ve rekabetçi koşulların yakalanmasının zorlaşması" şeklinde yansıtacağı görüşü gerçeği olduğu gibi yansıtmamaktadır.

1998 yılından başlayarak ve 2001 yılında yasa ile getirilen kotalı üretim sistemi sektördeki aşırı stok riskini azaltırken, nişasta bazlı şeker ve kimyasal tatlandırıcılar tüketimi şekere alternatif olarak yaygınlaşmıştır. Şeker üretiminin özelleştirme sonrası faaliyetine son verilecek fabrikalar nedeniyle azalması bu alternatif ürünlerin tüketiminin önünü daha da fazla açacaktır. Dışa bağımlı bu ürünler ülkemizi de biraz daha dışa bağımlı kılacaktır.

Şeker sektörü ulusal ve küresel anlamda pek çok etki, baskı ve değişime maruz kalmaktadır. Dünya Ticaret Örgütü'nün uluslararası ticaretin liberalleştirilmesi baskısı KİT'lerin yaptığı ihracatın bir ihracat sübvansiyonu gibi muamele görmesi elbette özelleştirme yönünde bir itici güç yaratmaktadır. Ama devletin görevi kamu çıkarıdır. Kaldı ki, DTÖ Tarım Anlaşması çerçevesinde

TÜRKİYE ŞEKER FABRİKALARININ ÖZELLEŞTİRİLMESİ VE GÜNCEL GELİŞMELER

gelişmekte olan ülkelere belli bir proje dahilinde geri kalmış bölgelerdeki tarımsal yatırımların desteklenmesi ve üretim kaynakları kıt ve fakir bölgelere yönelik girdi destekleri verilmesi mümkündür. AB'de de geri kalmış bölgelerde verimsiz işletmeler sosyal amaçlarla desteklenebilmektedir. Yüksek faiz, kur farkı, maliyetler, hammadde sorunları gibi engellerle başa çıkmaya çalışan Türkşeker A.Ş. fabrikalarının bazılarının sürekli, bazılarının zaman zaman kar edememesi kamu çıkarı söz konusu olduğunda farklı değerlendirilmelidir. Devlet kuruluşları kar için faaliyet göstermez; ama verimli ve etkin çalışmaları devletin desteği ile sağlanabilecekse, gereğinin yerine getirilmesiyle, kar etmeleri de sağlanabilir. Eğer bu yol tutulmayıp satışı isteniyorsa, gene kamu çıkarları açısından tarım üreticilerinin fabrikaları işletmeleri sağlanmalıdır. Madem ki PANKOBİRLİK özelleştirme sonrası aldığı fabrikalarda maliyet etkinliğini sağlayabilmiştir (ve amaç özelleştirme geliri sağlamak değil de verimi ve rekabet gücünü artırmak olarak takdim edilmektedir), o halde devlet, fabrikaları ne pahasına olursa olsun özelleştirerek birilerine satmak yerine, gerekirse elde edilecek özelleştirme gelirinin bir bölümünden fedakârlık edip bunları üreticinin örgütüne satmanın önemini değerlendirmelidir.

Sadece özelleştirmeler değil, ulusal ve uluslar arası düzeyde ekonomik gelişmeler de sektörü etkilemektedir ve önümüzdeki yıllarda da etkilemeye devam etmesi beklenmelidir. Ulusal düzeyde başta hammadde ve enerji olmak üzere mal ve hizmetlerin fiyat düzeylerindeki değişim, para, kur ve faiz politikası vb. iktisadi politikalar, AB - Türkiye ilişkileri ve bunun piyasalara etkileri diğer sektörler kadar şeker sektörünün işleyişini de yönlendirecektir. Bunun dışında AB'nin yeni şeker rejiminin dünya piyasaları açısından etkileri, etanol üretimi, uluslararası piyasalarda mal ve hizmet fiyatlarındaki değişimler, dünyada izlenen para, kur ve faiz politikaları, ekonomik kriz, DTÖ Doha Kalkınma Gündemi müzakerelerinin sonucunda alınacak kararlar vb. dışsal faktörler de Türk şeker sanayinin gelecekte alacağı şekli belirleyecektir. Örneğin halen şeker yüksek gümrük vergileri ile dış rekabete karşı korunmaktadır. Eğer DTÖ görüşmelerinde Taslak Tarım Modalitesinde yer aldığı gibi bantlar halinde hızlı bir gümrük vergisi indirimi gerçekleşecek olursa, %135 oranında bir tarifeye korunan şekerin

tarifeleri hızla düşürülecek ve dışa karşı korunma sorunu sadece AB tam üyeliği sonrası için bir senaryo olmaktan çıkacaktır. Esasen tarifelerin düşürülmesiyle iç piyasalardaki şeker fiyatlarının düşmesi ve bu durumda şeker pancarı ekili alanların daralacağı mantıklı bir olasılık olmakla kalmamakta, çeşitli araştırmalarla da aynı sonuç desteklenmektedir. Şekerin özel ürün / hassas ürün gibi bir korunma mekanizması altına alınması sağlanamazsa da dünya kamış şekeri karşısında rekabet olasılığı kalmayacaktır.

Diğer sorun da şekerle rekabet eden tatlandırıcılar, nişasta bazlı şekerler konusunda yaşanmakta olup, bu rekabetin politik baskılar ve düşük fiyatla artarak devamı, gıda sanayiinin bunlara olan talebinin artması şeker sanayiinin karabasani olmaya devam edecektir.

Bütün bunlar şeker sanayiinin önündeki belirsizlik ve tehditlerin hiç de azımsanmayacak bir boyutta olduğunu göstermektedir. Tehdit büyükse, önlem arayışlarının da o oranda etkin olması gerekmektedir.

Kimyasal tatlandırıcıların tüketimi de artıyor.

Şekerden yüzlerce kat daha tatlı olan alternatif tatlandırıcıların 20 kuruşluk miktarı, 2 TL civarındaki bir kilogram şekerin işlevini görüyor.

ŞEKERİN KİMYASINI GİDEREK BOZUYORLAR

Aksiyon Dergisi'nin son sayısında yer alan habere göre şekerin yerini almaya aday yapay ya da kimyasal tatlandırıcılar, gündelik hayatta kontrolsüzce yaygınlaşıyor. Şeker hastaları ve yüksek kiloluların tedavi amaçlı kullandığı aspartam ve sakarin gibi tatlandırıcılar, artık gıda sektörünün vazgeçemediği ürünler arasına girdi. Özellikle ramazan ayında tatlı, şekerleme ve çikolata tüketiminin artmasına paralel olarak kimyasal tatlandırıcıların tüketimi de artıyor. Şekerden yüzlerce kat daha tatlı olan alternatif tatlandırıcıların 20 kuruşluk miktarı, 2 TL civarındaki bir kilogram şekerin işlevini görüyor. Amerika'da bir dönem yasaklanan, kansere neden olduğu iddia edilen, diyetisyen ve doktorlar tarafından kullanılmaması tavsiye edilen yapay tatlandırıcılar, İstanbul Eminönü'ndeki tezgâhlarda bile açıktan satılıyor. Son sekiz yılda kimyasal tatlandırıcıların ithalatı 13 kattan fazla arttı. Her yıl bu artış katlanarak devam ediyor.

YAPAY TATLANDIRICILAR

Elbette bu artışın altında sağlık alanındaki ihtiyaçlar yatmıyor. Yapay tatlandırıcıların ithalatındaki artışın temel nedeni, gıda sektöründe şeker yerine kullanılması. Mesela, kimyasal tatlandırıcılardan aspartam ve sakarin, market raflarındaki diyet kola, düşük kalorili yoğurt ve şekerless sakızın yanı sıra açıktan satılan baklava, reçel, helva ve süt tatlıları gibi birçok üründe rahatlıkla şeker yerine geçiyor. Vatandaş ise aldığı birçok ürünün içinde kimyasal tatlandırıcı kullanıldığını bilmiyor. Bir bavul aspartamın bir kamyon şekere denk geldiği düşünüldüğünde, gıda sektörünün bu ürünlere meyletmesinin gerçek nedeni ortaya çıkıyor. Hatta bavulların içinde kaçak aspartam getirildiği öne sürülüyor. Piyasaya sürülen 5 TL'lik baklavalarda, 2 TL'lik çikolatalarda gibi ucuz mamullerde kullanılan kimyasal tatlandırıcıların sağlık riskleri ve şeker pazarına verdiği zarar ise âdeti görmezden

Amerika'da bir dönem yasaklanan, kansere neden olduğu iddia edilen, diyetisyen ve doktorlar tarafından kullanılmaması tavsiye edilen yapay tatlandırıcılar, İstanbul Eminönü'ndeki tezgâhlarda bile açıktan satılıyor.

geleniyor. Amacı dışında kullanımı her geçen gün daha fazla artan tatlandırıcıları yakından izleyen uzmanlar ise uyarıyor: Sağlıklı yaşamak isteyenler her türlü tatlandırıcıdan uzak durmalı. Kimyasal tatlandırıcıların hepsi vücuda yabancı ve zararlıdır.

BAKLAVALARDA KAÇAK ASPARTAM!

Çin, Singapur, Tayvan, Hollanda, Amerika, Almanya gibi ülkelerden gelen bu yapay tatlandırıcılar, şekerden çok daha yüksek tat veriyor. Ürkütücü olanı ise İstanbul Eminönü gibi açıktan ürün satılan yerlerde bu tür kimyasallar çokça ve rahatça bulunabiliyor. "Sektörde bu tatlandırıcıların kullanımı artıyor." diyen Güllüoğlu Baklavaları gıda mühendislerinden Emine Akyıldız'a göre aspartam 25 kilogramlık paketler hâlinde satılıyor: Küçük pastanelerde diyet kek, diyet ürün bulunuyor. Pastada deneyebiliyorlar. Tadı tutturması çok zor değil. Bunların hiçbiri sağlıklı değil.

Ambalajlı gıdaların yanında açıktan satılan baklava, dondurma, helva, süt tatlıları gibi ürünlerde de yapay tatlandırıcı kullanılıyorsa tüketicici bu ürünlere çok dikkatli yaklaşmalı, özellikle ucuz ürünlerden emin olunmalı.

ASPARTAM İLE AYNI TAT KARŐILANIYOR

Hem evde tatlı yapımında hem de büyük firmaların diyet/diyabetik ürünlerinde mutfağa giren yapay tatlandırıcılar, acaba piyasada farklı alanlarda gizlice kullanılıyor mu? rnlerin içindeki yapay tatlandırıcılardan vatandaşın haberi var mı? Sektörde hızla yaygınlaşan yapay tatlandırıcılardan bir çok üretici yakınıyor. Foga Pastanesi sahibi Yalçın Albardak, adını vermediği Ankara'da büyük bir baklava toptancısının, pancar şekeri yerine ürünlerinde aspartamı gizlice kullandığını ifade ediyor. Hem de bu ürünler diyet ya da diyabetik diye değil, bildiğimiz şekerden yapılan tatlı olarak satılıyor. Mesela, bir tepsi baklavada 2 buçuk kilogram şeker kullanılıyor. Bu miktar 5 TL'ye denk gelirken, sadece 50 kuruşluk aspartam ile aynı tat karşılanıyor. Zaten Ankara Ulus pazarına gidince vitrinlerde yerini alan baklavalarn 5 TL'den satılması aslında durumu açıklıyor. 'Nasıl bu kadar ucuza mal ediyorsunuz?', 'Yapımında ne kullanıyorsunuz?' sorularına yanıt, 'Bilmiyoruz, bize hazır geliyor.' oluyor. Bir çok firma, baklavayı toptancıdan hazır alıyor; toptancı ise fiyatı düşürmek için ucuz malzemeye yöneliyor. Pancardan üretilen şekerin yerine kimyasal tatlandırıcılar tercih ediliyor.

FİYATLAR BENİ KURTARMİYOR

Yalçın Albardak, kimi müşterilerin "Neden baklavayı 15 TL'den satıyorsunuz?" sorusuna muhatap kaldıklarını anlatıyor: 'Bunu müşteriye anlatamıyoruz. O fiyatlar beni kurtarmıyor. Ben iki üç çuval şeker kullanıyorsam, onlar bir kilo yapay tatlandırıcı ile işini hallediyor. Ama o tatlıların içinde ne kullanıldığını vatandaş bilmiyor, sormuyor. Albardak'a göre; piyasada yaygınlaşan yapay ya da kimyasal tatlandırıcıların kullanımı önümüzdeki yıllarda patlayacak: Bunu orta dereceli esnaf kullanmaz. Ya çok büyük iş yapanlar kullanıyor ya da çok küçükler. En büyüklerinden bile şüphelenmek lazım. Bunlar da merdiven altında iş yapıyor. Gözlerini para hırsı bürümüş. Tüketiciler Birliği'nden bir dernek yöneticisi ise yapay tatlandırıcıların bisküvi ve gofret sektöründe, amacı dışında çok yaygın kullanıldığını ifade ediyor.

ASPARTAM SATIŐLARINI DURDURDU!

Piyasaya uzun süre yapay tatlandırıcı satan Kalealtı Sanayi ve Ticaret Limitet şirketi firmasından bir yetkili, amacı dışında kullanım yüzünden üç yıldır yapay tatlandırıcı

satışını durdurduklarını anlatıyor: 'Bizim kayıtlarımızı inceleyin. Amaç dışı kullanıldığı için üç yıldır bu tatlandırıcıların satışını yapmıyoruz. Diyet ürünlerde kullanılması gereken bir madde; ama diyet ürün dışında neredeyse her alanda kullanılıyor. rn yurt dışından getiren ithalatçıların bile bir-iki torba hâlinde perakende satış yaptığını anlatıyor. Volkan Pastanesi'nin sahibi Erdal Usta ise baklava sektöründe ucuz ve kimyasal malzemenin yaygın biçimde kullanıldığını ifade ediyor.

YAPAY TATLANDIRICI KULLANMAYIN

Kimyasal tatlandırıcı kullanılsa bile günde 30 tabletin aşılmaması gerekiyor. Tüketiciler Derneği Gıda Komisyonu Başkanı ve Beslenme Uzmanı Ayşe Cengiz, şeker hastası ya da obezite hastalarına kesinlikle yapay tatlandırıcı kullanmamaları uyarısında bulunuyor. Gıda sektöründeki ürünlerde yapay tatlandırıcıların kullanım oranı net olarak yazmadığı için Ayşe Cengiz; Bir kekke ne kadar kullanılıyor, bunun su yüzüne çıkması gerekir. diyor. Bunun için, tüketicilerin etiket okuma alışkanlığına sahip olması tavsiyesinde bulunuyor. Tabii belediyeler ve Tarım Bakanlığı denetçilerinin de bu gözle gıda kontrolü yapması

gerekiyor. Aksi hâlde, ürünlerin üzerinde miktarlar yazmıyorsa üreticiden bunun talep edilmesi, gıda derneklerinin haberdar edilmesi, gerekirse kanuni yollara başvurulması denenebilir.

AÇIKTA SATILAN BAKLAVALAR

Beslenme Uzmanı Cengiz, gün içinde 30 tabletin üzerindeki rakamı ciddi buluyor. Bu yüzden ambalajlı gıdaların yanında açıktan satılan baklava, dondurma, helva, süt tatlıları gibi ürünlerde de yapay tatlandırıcı kullanılıyorsa tüketici bu ürünlere çok dikkatli yaklaşmalı, özellikle ucuz ürünlerden emin olunmalı. Ayşe Cengiz, piyasada bu tip ürünlerin tüketim sıklığının düşürülmesini istiyor. İşin tüketiciye düştüğüne dikkat çeken beslenme uzmanı, sektörün ciddi denetlenmediğini düşünüyor: 'Bu yasada var, ama bu yasalar ne kadar işlerlik kazanıyor? Ürünün üzerine yansıyor mu? Ciddi kuşkuvarım ve endişelerim var. Rahat olmak istiyorum. Tüketicilere önerirken ben bilmiyorum ki (ürünlerde yapay tatlandırıcı kullanılıyor mu, oranı nedir) sade vatandaş nasıl bilecek?'

ASPARTAM İÇİNDEKİLERDE YOK!

Türk Gıda Kodeksi, hangi üründe ne kadar yapay tatlandırıcı kullanılacağını belirlemiş durumda. Örneğin 1 kilo baklavada en çok 1 gram kullanılabilir. Ancak market raflarında satılan birçok ürünün 'içindekiler' kısmında yapay tatlandırıcı kullanıldığı ifade edilse de ne kadar

kullanıldığı (kaç miligram) yazmıyor. Bilinen markaların diyet ürünlerinin neredeyse hiçbirinde kullanılan tatlandırıcı oranı yazmıyor. Yasada yer almasına rağmen bu uygulamanın ürünler üzerinde yazmaması yasal yaptırımlar gerektiriyor. Ancak cezaların yetersiz kaldığı belirtiliyor. Tarım Bakanlığı, 2006 yılı içinde 350 bin denetleme yaptı. Sadece 3 bin 200 iş yerine kapatma ve para cezası kesildi, yapay tatlandırıcılara ilişkin ceza sayısı ise çok daha düşük kaldı.

ONAYLI OLMASI GEREKİYOR

Yapay tatlandırıcılar Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na bağlı Türkiye Şeker Kurumu'nun onayını aldıktan sonra ithal edilebiliyor. 2000 yılında 162 ton olan yüksek yoğunluklu tatlandırıcıların ithalat rakamları 2007 sonunda 2 bin 400 tonu aştı. Yani sekiz yılda yapay ya da kimyasal tatlandırıcıların ithalatı 13 kat arttı. Bu rakamların önümüzdeki yıllarda da artması bekleniyor. Türkiye Şeker Kurumu'ndan Aksiyon'a yapılan açıklamada, yüksek yoğunluklu (yapay/kimyasal) tatlandırıcıların şekerle ucuz bir alternatif olduğu belirtiliyor: 'Yüksek yoğunluklu tatlandırıcı ithalat miktarlarının yıllar itibarı ile nüfus artışı veya sağlık gibi nedenlerle açıklanamayacak miktarda artış göstermesi, söz konusu ürünlerin fiyatının cazibesi nedeniyle yaygınlaştığını göstermektedir. 2008 yılının ilk yedi ayında ithal edilen miktarın 2 bin 190 tona ulaştığı dikkate alındığında ithalatı yapılan yüksek yoğunluklu tatlandırıcı miktarlarının diyet ve diyabetik amaçların çok üzerinde olduğunu göstermektedir.' Bu ürünlerin amacı dışında kullanıldığını resmî rakamlardan tespit eden Şeker Kurumu'nun 2003 yılında yaptığı bir çalışmaya göre ithal edilen yüksek yoğunluklu tatlandırıcıların yüzde 4,8'i ilaç sanayiinde kullanıldı. Bu da gösteriyor ki bu ürünlerin yaklaşık yüzde 95'i gıda sektöründe kullanılıyor.

ASPARTAM TRÖSTÜ VAR!

Her ne kadar kansere neden olduğuna dair kesin bulgulara ulaşılamamış olsa da 6 binden fazla üründe kullanılan yüksek yoğunluklu tatlandırıcılarla ilgili bilimsel araştırmalar sürüyor. Bu konuda dünyada en çok ses getiren araştırmaları İtalya'daki Ramazzini Vakfı yürütüyor. Vakıf, 2005 yılındaki deneylerde aspartamın farelerde kansere yol açtığını tespit etti. Bin 500 farenin yemeklerine Dünya Sağlık Örgütü tarafından öngörülen tüketim miktarı olan kilogram başına 40 miligramın yarısı, yani 20 miligram yapay tatlandırıcı eklendi. Bir süre sonra farelerin kansere yakalanma oranlarında ciddi artış olduğu tespit edildi.

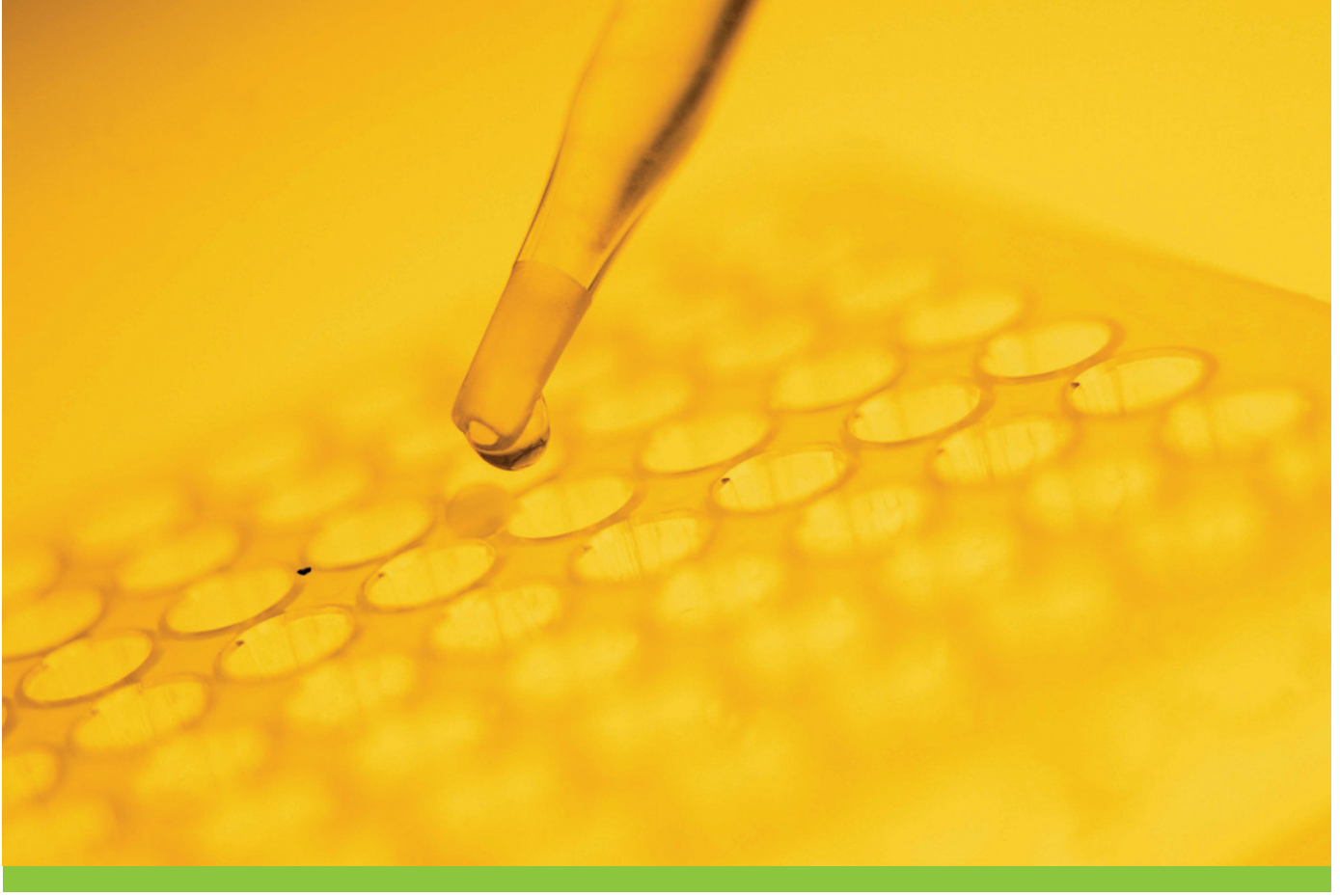
KRİTİK ROL OYNUYOR

Sağlık ve Gıda Güvenliği Hareketi Başkanı Kemal Özer ise şekerin yerini alan kimyasal tatlandırıcılar hakkında araştırma ve haber çıkmamasının altında uluslararası bir tröstün yattığını söylüyor. Özer'in iddiasına göre bir dönem yapay tatlandırıcı şirketlerinde görev alan eski ABD Savunma Bakanı Donald Rumsfeld de kritik rol oynuyor. Kamuoyu üzerinde baskı oluşturuluyor, negatif propaganda yapanlara izin verilmiyor, aspartamın kansere yol açmadığına dair bilimsel araştırmalar yayımlatıyorlar. Kemal Özer, Türkiye'de diyetisyen kılıklı kişilerin un, şeker, tuz denilen 'üç beyazdan uzak durun' çağrısına karşı çıkıyor: 'Bu üçünden uzaklaşırsanız yaşam biter. Her şeyi dozunda almak doğrudur. Aşırı kullanmanın demeleri gerekirken, çok tehlikeli şekilde 'uzaklaşın' diyorlar.'

HASTALIKLARA YOL AÇIYOR

Doktor Emin Mindan da sağlıklı yaşamak isteyen insanları her türlü yapay tatlandırıcıdan, hatta tatlandırılmış gıdalardan uzak durmaya çağırıyor. Gıda katkı maddelerinin ve yapay tatlandırıcıların

kullanılmasının hastalıklara yol açtığını anlatıyor: `Kimyasal tatlandırıcıların hepsi vücuda yabancıdır ve zararlıdır. Tatlandırıcıları diyetten çıkarmak sağlıklı yaşam için yeterli olmaz. Beslenme alışkanlıklarımızın değişmesi gerekir.` Buna göre sebze, az şekerli meyve, kuru yemiş, ev yoğurdu, peynir, et, tavuk, balık, zeytinyağı, tereyağı, köy yumurtası yenmeli; içecek olarak da şekersiz çay, bitki çayları ve su tercih edilmeli.

KURTARICI OLARAK GÖRÜLDÜ

Yapay ya da kimyasal tatlandırıcılar şişmanlıkta ve şeker hastalıklarında kurtarıcı olarak görüldü. Hayvan deneylerinden geçerek insan kullanımına sunulan yapay tatlandırıcıların insan vücuduna ve genlerine yabancı olduğunu söyleyen Dr. Mindan, `Aldığımız gıdaları bile tanıyamaz hâle getirirler. Örneğin bir bardak siyah veya yeşil çay önemli antioksidanlar içerdiği hâlde, tatlandırıcı ile vücuda zararlı hâle gelebilir.

Çeşitli kolalı içeceklerde, gazozlarda, sakız ve bisküvi gibi yiyeceklerde kullanılan aspartam yüzde 10 oranında metanol (metil alkol - kimyasal alkol) içerir. Metanol de bağırsaklarda formaldehit'e (kanserojen bir madde) dönüşür.` diyor.

PANCAR ÜRETİCİSİNİ VURDU

Gıda Güvenliği Demeği Başkanı Samim Saner ise her maddenin fazla kullanılması durumunda zehirli olacağını iddia ediyor. Buna şeker, su ve tuzu da dâhil ediyor: "Günde 150 tane tatlandırıcı kullanıyorsanız, bu doz aşımıdır. Günde bir buçuk kilo şeker yiyorsanız bu da doz aşımıdır. Yüz gram tuz yerseniz öldürür. Çok yüksek miktarda su içerseniz (10/12 litre) ölebilirsiniz." Aspartam cinsi tatlandırıcıların Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesi tarafından güvenilir olmadığına dair bir raporunun bulunmadığını ileri süren Saner'e göre ilk defa 1965'te ABD'de üretilen yapay tatlandırıcılarla ilgili

bu ülkede uzun yıllar süren araştırmalar sonucunda piyasaya çıkma izni aldı ve ABD, AB, Türkiye de dâhil olmak üzere dünyada 100'e yakın ülkede kullanım izni bulunuyor.

TEŞKİL ETMİYOR

Tarım ve Köyşleri Bakanlığı Koruma ve Kontrol Genel Müdür Yardımcısı ve Gıda Biriminden Sorumlu Prof. Nevzat Artık, yapay tatlandırıcıların sağlık açısından çok sorun teşkil etmediğini düşünüyor. Üreticilerin kendilerinden izin almadan üretim yapmadığını, denetlemelerin çok sık yapıldığını savunuyor. Yapay tatlandırıcıların kullanım oranlarıyla ilgili her türlü detayın Türk Gıda Kodeksi'nde yazıldığını ifade ediyor. Tarım Bakanlığı bünyesinde gıda maddelerinin standartlara uygun olup olmadığını test etmek üzere 40 laboratuvarı bulunuyor. Merdiven altı firmalarda yapay ya da kimyasal

Türkiye`de pancardan üretilen şeker miktarı yıldan yıla düşüyor. Bunun altında iki neden yatıyor. Birincisi kaçak gelen şeker, ikincisi ise yapay tatlandırıcılar. Türkiye`nin üç milyon tona yakın şeker ihtiyacının bir milyon 700 bini yurt içinde üretiliyor.

tatlandırıcıların İstanbul gibi büyük şehirlerde kaçak yollardan üretilbildiğini, bunun da iskân kanunundan kaynaklandığını anlatıyor: `Biz kapatıyoruz, gidip başka yerde açıyorlar.

YILDAN YILA DÜŞÜYOR

Türkiye`de pancardan üretilen şeker miktarı yıldan yıla düşüyor. Bunun altında iki neden yatıyor. Birincisi kaçak gelen şeker, ikincisi ise yapay tatlandırıcılar. Türkiye`nin üç milyon tona yakın şeker ihtiyacının bir milyon 700 bini yurt içinde üretiliyor. Aradaki bir milyon tonluk kaybın 600-700 bin tonunu kaçak şeker-niştasta bazlı şeker; kalan 300 bin tonluk kısmı ise Türkiye Şeker Kurumu`nun tahminine göre şeker eş değerindeki kimyasal tatlandırıcılar oluşturuyor. Sorunun asıl büyük boyutu çiftçileri ilgilendiriyor. Şeker fabrikaları tüketim ihtiyaçlarını göz önüne alarak çiftçiye uyguladığı kotayı gittikçe yükseltiyor. Her

fabrika 20 bin çiftçiye `tarımsal istihdam` sağlıyor. Bu hesaba göre, piyasada doğal şekerin yerini yapay şekerin alması 150 bin çiftçi ailesini doğrudan ilgilendiriyor. Bazı yetkililer, ortalama dört kişilik aile diye düşünülürse en azından 600 bin kişinin sadece kimyasal tatlandırıcılar yüzünden ürününü satamadığını düşünüyor.

EN ÇOK KULLANILAN TÜRLER

Aspartam (E 951), Asesülfam-K (E 950), Sakarin(E 954), Aspartam-asesülfam tuzu, Neohesperiden (E 959), Siklamat(E 952), Sukraloz(E 955), Taumatin (E 957)

ASPARTAM`IN ZARARLARI NELER?

Dr. Emin Mindan`ın verdiği bilgilere göre sadece aspartamın sebep olduğu rahatsızlık ve hastalıkları sıralarsak tatlandırıcıların pek masum olmadıkları ortaya çıkıyor: baş ağrısı,

baş dönmesi, unutkanlık, eklem ağrısı, bulantı, uyuşukluk, kas spazmları, şişmanlık, depresyon, korku atakları, huzursuzluk, konvülsiyon, uykusuzluk, görme kaybı, işitme kaybı, kulak çınlaması, yorgunluk, tat kaybı, Parkinson, çarpıntı, soluk zorluğu, döküntü, multipl skleroz.

KİMYASAL TATLANDIRICI NERELERDE KULLANILYOR?

Türk Gıda Kodeksi`nin izin verdiği alanlar şunlar: aromalı içecekler, süt, meyve suyu, tatlı, çerezler, şekerlemeler, boğaz pastilleri, kakao, kuru meyve, sakız, dondurma, soslar, hardal, çorba, reçel, jöle, marmelat, meyve konservesi, balık, kahvaltılık tahıllar, fırıncılık ürünleri, kilo verme amaçlı gıdalar, diyet gıdalar, gıda takviyeleri, biralar, elma ve armut şarabı. KOY ASPARTAMI, BAK TADINA! Yapay tatlandırıcılardan siklamat, şekerden 45 kat, aspartam 200 kat, asesülfam K 200 kat, sakarin 300 kat, sukraloz 600 kat, taumatin 2 bin 500 kat daha fazla tat veriyor. Aspartamın yeni bir türü olarak kabul edilen yeni nesil tatlandırıcı neotam, şekerden 13 bin kat daha tatlı.

Kaynak: <http://www.bahcesel.com/content/view/12432/999/>

Uluslararası Avrupalı Pancar Yetiştiricileri Konfederasyonu

AB Pancar Yetiştiricileri'nin İklim Değişimi'ne: Adaptasyonu ve Değişimi Azaltma Modeli

İKLİM DEĞİŞİMİ İÇİN: HAREKET ET VE ADAPTE OL!

İklim değişikliğinin negatif etkileri ile bunlarla yüzleşmek amacıyla gerçekleştirilen çabalar tüm bireyleri ve ekonomik sektörleri etkilemesine rağmen özellikle kırsal toplumlar ve tarımı etkilemektedir. Tarım, iklim dâhil doğal koşullara en kuvvetli biçimde bağımlı ekonomik sektördür. Bu sebeple, değişen bir ortama adapte olmak için gerekli çabalar özellikle tarım için önemlidir.

Avrupa'nın bazı kısımlarındaki belirli mahsuller için bazı potansiyel pozitif etkilerine rağmen (ör. daha yüksek verim), tarım üzerindeki iklim değişikliğinin negatif etkileri şimdiden ciddi ve görünür haldedir: çevrenin çoraklaşması; aşırı doğal olayların sıklığında ve kapsamındaki artışlar; mevsimlerin arasındaki farklılıkların artması; sıcaklıktaki artışlar; yağış miktarlarındaki

değişiklikler; büyük ölçekli yangınlar ve yeni böceklerle hastalıkların ortaya çıkması. Bu fenomenler, tarımsal faaliyetlerde bir azalmaya, verimlilikte belirsizlik ve kalite kaybına neden olarak AB'nin bazı kısımlarında tarım üzerinde yıkıcı etkilere sahip olabilmektedir.

ADAPTASYON

AB pancar yetiştiricilerinin düzenli olarak değişen yerel iklim koşulları ve havaya, yönetim kararlarını ve işlemlerini adapte etmelerine rağmen, mevcut iklim değişiminin büyüklüğü ve karmaşıklığı özellikle ciddi olup özel çabalar gerektirmektedir.

AB'deki pancar yetiştiricileri tarafından gerçekleştirilen yeni türler ve yetiştirme stratejileri hakkındaki sürekli olarak yapılan araştırmalar, iklim değişikliğinin ters etkilerinin asgariye indirgenmesi ve aynı zamanda değişen çevre tarafından tanınan imkânların da azami hale getirilmesi niyetiyle, bu adaptasyon sürecinin anahtar elemanıdır.

AB pancar yetiştiricilerinin kanıtlanmış uzmanlığı, iklim değişiminin gelecekte sunacağı mücadelelerle başa çıkmak için kendilerini kuvvetli bir konuma taşımaktadır. Sorumluluk ve uzmanlık sürdürülebilir geleceğimiz için anahtardır!

İKLİM DEĞİŞİMİ NEDİR?

İnsan faaliyetleri, özellikle fosil yakıtlarının kullanımı (kömür, petrol ve doğal gaz) yakıtlarda depolanan karbonu atmosfere salıvermekte olup, bu karbon hava, okyanuslar ile kara arasında değiş tokuş edilen doğal karbon döngü sistemini alt üst etmektedir. Bu mekanizma dünya çevresindeki sera gazlarından oluşan battaniyeyi "daha kalın" hale getirmiştir. Güneş enerjisinin daha fazlası atmosferde tutulmakta olup, dünyanın karbonunun çok daha fazlası (karbondioksit biçiminde) ağaçlar, toprak ve toprak altı maden yatakları yerine havada kalmaktadır.

"Gelişmiş sera etkisi" olarak bilinen sonuç, dünyanın yüzeyini ve atmosferin alt kısımlarını ısıtmakta olup bulut örtüsü, yağış, rüzgar örnekleri, okyanus akıntıları, mevsimlerin süresi ile bitki ve hayvan türlerinin dağılımı gibi şeyler biçiminde iklimdeki değişiklikler kendisine eşlik etmektedir. Kalabalık ve baskı altındaki bir dünyada, milyonlarca kişi geçmişte olduğu gibi devamlılıkları konusunda havaya bağlıdır.

Bu değişimler emsalsiz bir hızla meydana gelmekte olup küresel ısınmanın bazı sonuçları şimdiden görünür haldedir. Gelecekteki etkilerine bağlı olarak, iklim sisteminin karmaşıklığı tahminlerin oldukça çeşitli olması anlamına gelmesine rağmen tahminlerdeki asgari değişiklik bile sıkça taşkına maruz kalan kıyı bölgeleri, gıda ve su kaynaklarının kesintiye uğraması ve pek çok türün ortadan kaybolması anlamına gelebilecektir.

(Kaynak: www.unfccc.int)

HAFİFLETME

Adaptasyon gerekli ise, çok daha önemlisi sorumluluk ve tüm bireyler ile ekonomik sektörlerin zamanında ve etkin çözümlerin tasarlanıp uygulanmasıyla iklim değişiminin hafifletilmesi mümkün olabilecektir.

AB pancar yetiştiricileri bu zorluklardan ve iklim değişikliğinin hafifletilmesinde oynayabilecekleri rollerden haberdardırlar.

CIBE bu kapsamda, özellikle Avrupa Parlamentosu'nda ve aynı zamanda Copa-Cogeca'nın Biyo enerjiler üzerine çalışma grubunda ve biyolojik enerji ve gıda dışı mahsuller üstüne yıllık Avrupa Komisyonu Danışmanlık Grubu'ndaki tartışmalarda, uzun ve karmaşık yasal prosedür esnasında AB İklim ve Enerji Paketi üstüne tartışmalara katkı sağlamaktadır.

AB ve uluslararası hedeflere paralel olarak, AB pancar yetiştiricileri iki ana stratejinin geliştirilmesi vasıtasıyla iklim değişiminin hafifletilmesine taraftar olmuş ve aktif olarak katkıda bulunmaktadırlar:

1. Pancar üretimi ile doğrudan ve dolaylı bağlantılı net Sera Gazları "GHG" emisyonları ve enerji kullanımı, diğer bir deyişle iklim değişimi üstündeki etkilerinin azaltılması.
2. Çok daha kirlenici ve enerji yönünden yoğun kullanım gerektiren ürünlerin yerini alacak olan yenilenebilir enerjiler ve materyallerin üretimine doğru ürünlerinin çeşitlendirilmesi.

AB İKLİM VE ENERJİ PAKETİ

AB iklim değişimine karşı uluslararası mücadelede lider bir role sahiptir. Taahhütler, 2020 yılı ve ötesine dek yenilenebilir enerjinin teşvik edilmesi ve iklim değişimi ile mücadele

etmek için AB'nin istekli taahhütlerini sunan Aralık 2008 tarihinde kabul edilmiş, uzun vadeli AB İklim ve Enerji Paketinin tasarlanması için karmaşık ve sürekli bir çabayla sonuçlanmıştı.

AB 2020 yılı itibarıyla 1990 seviyelerinin en azından % 20 altına tüm emisyonlarının indirgenmesi için taahhütte bulunmuş olup diğer gelişmiş ülkeler karşılaştırılabilir çabalar sergilediklerinde yeni bir küresel iklim değişimi anlaşması kapsamında bu indirgemeyi % 30'a kadar artırmaya hazırdir.

Stratejinin merkezinde, AB'nin maliyetsiz emisyon kesintileri için anahtar bir aracı olan Emisyon Ticareti Sisteminin (EU ETS) güçlendirilmesi ve genişletilmesi bulunmaktadır. Sistem kapsamındaki sektörlerden gelen emisyonlar 2005 yılındaki seviyelerle karşılaştırıldığında 2020 yılı itibarıyla % 21 oranında kesintiye uğrayacaktır. EU ETS kapsamına alınmamış sektörlerden gelen emisyonlar nakliye, evler, tarım ve atıklar gibi 2020 yılı itibarıyla 2005 seviyesinden % 10 oranında kesintiye uğrayacaktır. Her bir Üye Ülke, daha zengin Üye Ülkeler için - % 20'den en fakir olanlar için + % 20'ye kadar bir aralıkta seyreden ulusal emisyon hedefleriyle nispi zenginliklerine istinaden bu çabaya katkıda bulunacaktır. Her bir Üye Ülke için önerilen ulusal yenilenebilir enerji hedefleri emisyon indirgemelerinin elde edilmesine katkıda bulunacak olup aynı zamanda AB'nin yabancı enerji kaynaklarına bağımlılığını da azaltacaktır. Paket aynı zamanda, 2020 yılı itibarıyla taşımacılıkta yenilenebilir enerji için asgari % 10'luk bir

hedefi ortaya koyarak Yenilenebilir Enerji ve Yakıt Kalitesi hakkında Yönergeleri de içermektedir. Paket aynı zamanda, gerçek çevresel kazançları sunduklarından emin olmak için biyolojik yakıtlar ve diğer biyolojik sınırların karşılaması için sürdürülebilirlik kriterlerini de ortaya koymaktadır.

GHG EMİSYONLARI VE TARIM

CO₂ (karbondioksit) AB dahilindeki geniş bir mahsul sistemi yelpazesi boyunca atmosferden fotosentez vastasıyla bitkilerce soğrulmaktadır.

N₂O (nitrojen oksit) emisyonları organik ve inorganik suni gübrelerin toprağa uygulanması ile nitratlama ve nitratlardan arındırma süreçleri vasıtasıyla topraktaki mikroorganizma faaliyetlerinden ortaya çıkmaktadır.

CH₄ (metan) emisyonları, gübre uygulaması ve organik malzemelerin anaerobik bozulmasından meydana gelmektedir.

Pancar yetiştiricilerinin sorumlu olduğu GHG emisyonları ve enerji tüketimleri, çoğunlukla, yetiştirme ile dolaylı olarak bağlantılıdır. Gerçekte, büyük oranda üretiminin GHG emisyonlarına ve enerji yoğunluğuna neden olabileceği tarımsal girdilerin (ör. suni gübreler, bitki koruma ürünleri, vs.) kullanımından türemektedirler.

Her şeyden önce, şeker pancarı tek bir ürün olarak üretilmemektedir, tersine, anahtar bir döngüsel mahsuldür. Şeker pancarı aynı tarla üzerinde her üç ila beş yılda bir, Mart ortasından Kasım ortasına kadar süren 8 aylık süreç için yetiştirilmekte olup devamlı tek ürün olarak asla üretilmemektedir.

Şeker pancarı üretimi ile aynı tarlada iki ardıl tahıl yılını müteakip elde edilen üründeki verim artışı, bir önceki yıla nazaran kendinden sonraki üründen % 10 – 20 oranındadır. Kök mahsul olarak ekilebilir tarımın değerli bir kısmı haline gelmiştir. Şeker pancarının birleştirilebilir mahsulleri genellikle etkileyen zararlılar ve hastalıklar için ev sahipliği yapmaması sebebiyle, şeker pancarı yetiştirmek yabancı ot, hastalık ve zararlı seviyelerini azaltmakta olup bu sayede uygulanan böcek ilacı miktarını da azaltmaktadır.

Mahsul rotasyonunda pancar kullanımı ile ilgili kazançlara ek olarak, AB pancar yetiştiricileri tarımsal girdilerin kullanımından

doğan çevresel etkiden haberdar olup bu yüzden kullanımlarını azaltmak ve verimliliklerini artırmak konusunda kendilerini sorumlu hissetmektedirler. Şu ana dek elde edilen sonuçlar AB pancar yetiştiricilerinin çabalarının başarısını sergilemekte olup yakın gelecekte daha fazla potansiyel ilerlemeler vaad etmektedir.

Aşağıdaki grafikler ve paragraflar bu eğilimlerin bazı pratikteki örneklerini göstermektedir. İlimli ihtiyaçlara, küresel yönetim sistemlerine, geliştirilmiş uygulama tekniklerine ve optimize arzlara şükürler olsun ki, her geçen gün daha az mineral nitrojen (N) suni gübresi AB pancar yetiştiricileri tarafından uygulanmaktadır.

Başlıca AB ülkelerinde, % 30'luk bir indirgeme son 10 yıl içerisinde elde edilmiştir. Ürünler yükselmeye devam ettikçe, N kullanım verimliliği dramatik olarak gelişmiştir. Dahası, derin köklü bir ürün olarak şeker pancarı, mahsul rotasyonunda kullanılan diğer ekilebilir mahsullerin tersine N ve diğer besinleri çok etkin bir şekilde yakalamaktadır. Bu yüzden, topraktan N çıkarılması için ideal bir mahsul olup bu sayede yer altı suyunun kirlenmesini engellemektedir.

AB pancar yetiştirmede bitki koruma ürünlerinin (PPPler) kullanımı son 10 yıl içerisinde büyük oranda azaltılmıştır. Hollanda'da resmi veriler şeker pancarı için PPPlerin çevresel etkisinin 2002 ile 2007 yılları arasında % 50'den fazla azalmış olduğunu göstermektedir! Bu girdilerin indirgenmiş bir kullanımı, üretim maliyetlerindeki nispi indirgemenin yanı sıra, enerji kullanımı ve salınan GHG lerde bir azalma olduğu anlamına gelmektedir. Bu yüzden pancar yetiştiricileri tarafından şu ana dek elde edilen sonuçlar sorumlulukların ve verimli uygulamaların nasıl iklim değişikliğinin hafifletilmesinde maddi sonuçlar elde edebileceğinin açık örneklerdir.

AB Yenilenebilir Enerji ve Yakıt Kalitesi Yönergeleri AB tarafından Aralık 2008 tarihinde kabul edilmiş olan AB Yenilenebilir Enerji ve Yakıt Kalitesi Yönergeleri (2009 / 28 / EC ve 2009 / 30 / EC) her bir Üye Ülkenin 2020 yılında nakliyede yenilenebilir kaynaklardan elde edilen enerji payının en azından % 10 olacağını temin edeceğini belirtmektedir.

Ham maddelerin AB dâhilin de mi yoksa dışında mı üretildiğinden bağımsız olarak, biyolojik yakıtlar ve diğer biyolojik sınırlardan

elde edilen enerji, sadece katı sürdürülebilirlik kriterleri ile uyumlu iseler (ve biyolojik yakıtlar ile diğer biyolojik sınırların tüketimi için mali destek konusunda uygun iseler) % 10 hedefi için dikkate alınacaktır:

- Fosil yakıtlarına nazaran GHG emisyonu tasarrufları en azından % 35 (ve 2017 yılından itibaren % 50) olacaktır.
- Yüksek biyolojik çeşitlilik değerine veya yüksek karbon stoğuna sahip arazilerden ya da turba arazisinden elde edilmiş ham maddelerden imal edilmemiş olacaktır.
- AB tarım ham maddelerinden üretildiklerinde, bunlar AB Karşılıklı Uyuma istinaden elde edileceklerdir.

Bu yönergeler, sürdürülebilir bioetanol üretiminin geliştirilmesi ve AB dâhilinde kullanımı için pozitif uzlaşmayı teşkil etmektedirler. Etkin uygulamaları iklim değişikliğinin hafifletilmesi için çok büyük öneme sahip olacaktır.

Ancak pancardan neden etanol üretilsin? Bazı açık ve ikna edici sebepler aşağıdadır:

AB pancar etanolü fosil yakıtlarına nazaran en azından % 60 daha az GHG salıvermekte olup yetiştirme aşamasındaki herhangi diğer biyolojik yakıtlardan daha az GHG salıvermektedir! Tüm kuyudan tekere hesaplamaları AB şeker pancarı etanolünün fosil yakıtları yerine kullanıldığında GHG emisyonlarını en azından % 60 oranında azalttığını ve bu sayede AB Yenilenebilir Enerji Yönergencesine ortaya konan % 35'lik sürdürülebilirlik eşliğinin ötesine geçtiğini göstermektedir. Diğer mahsullerle karşılaştırıldığında, AB şeker pancarı, özellikle yetiştirme aşamasında, düşük GHG emisyonları yönünden en iyi performans sahibidir.

AB pancar etanolü yüksek derecede verimli bir enerji dengesine sahiptir!

Şeker pancarı etanolünü üretiminin enerji dengesi belirgin olarak pozitifdir: (kuyudan tekere (yetiştirmeden dağıtım) senaryosunu temel alarak, bir birim enerji 2.5'den daha fazla birim yenilenebilir enerji üretimi için kullanılmaktadır. Pancar etanolünün enerji dengesi, örnek olarak buğday etanolü ile karşılaştırıldığında, özellikle yetiştirme aşamasında dikkate değerdir. Dahası, enerji tüketimi şeker pancarının yetiştirilmesinden (bölüm 1 dâhilinde gösterildiği şekilde)

etanole işlenmesine dek pancar etanolü üretiminin tüm aşamalarında indirgenmektedir. Örnek olarak, İngiltere'deki Wissington tesisi son 10 yıl içerisinde enerji tüketimini % 17 oranında azaltmıştır. AB pancar yetiştiricileri ve etanol işleyicileri şu ana dek elde edilen sonuçların inşa edilmesine ve enerji verimliliklerini daha fazla geliştirmeye ve bu sayede pancar etanolünün enerji dengesini ilerletmeye kendilerini adanmışlardır.

AB pancar etanolü yüksek arazi kullanımı verimine sahip olup gıdalarla rekabet etmemektedir!

Her şeyden önce, şeker pancarı Avrupa'daki en yüksek bioetanol rekoltesine sahiptir: 6.500 litre bioetanol 1 hektar pancardan üretilmektedir (buğday için 2 800 ve mısır için 2.700'e nazaran)! Aynı zamanda, şeker pancarı rekoltesinin son bir kaç on yıl içerisinde sürekli ve kuvvetli bir şekilde artmış olmasının (son 10 yıl içerisinde % 20'nin üzerinde bir oranda) verilmesiyle, yakın gelecekte daha fazla gelişmenin beklenmesi makuldür. Dahası, daha önceden açıklandığı biçimde, şeker pancarı tek mahsul olarak üretilmemektedir, tersine, anahtar bir rotasyon mahsulüdür! Ek olarak, AB dahilinde pancar yetiştirmek için kullanılan arazi onlarca yıldır ekin yetiştirme kapsamında olup etanol pancar yetiştiricilerinin çoğunluğu uzun süredir işgal etmekte olan çiftçilerdir. Pancar yetiştirme etanol üretimi için iki tür ham madde, pancar suyu ve pancar melası temin etmektedir. Her iki durumda da, gelişimleri negatif arazi kullanımı değişim etkisine sahip değildir:

- Pancar melası (şerbeti), AB dahilinde sadece AB pancar alanlarının % 7'sine karşılık gelen yaklaşık 110 000 hektarlık alanda yetiştirilen pancardan üretilmektedir. En iyimser tahmini beklentilerle bile, AB tarafından oluşturulan nakliyedeki yenilenebilir yakıtların kullanımındaki % 10'luk hedef için 2020 yılında azami 650.000 hektar alan gerekecektir. Bu da etanol üretimi toplam pancar alanının % 30'unu temsil eden ve en önemlisi, 2006 yılında uygulamaya konulan AB Şeker Reformu'nun sonucu olarak serbest bırakılan arazilerden çok daha küçük bir tarımsal araziyi temsil eden (reformdan

beridir serbest bırakılan toplam pancar arazisi 800 000 hektardan fazladır) azami 650 000 hektarı gerektirecektir.

- Pancar melası, pancar şekeri üretiminden elde edilen pek çok değerli yan üründen birisi olup bu yüzden üretimi ayrılmış arazi gerektirmemektedir ancak şeker için olan pancar alanı ile aynı araziden gelmektedir ve hektar başına şeker rekoltesini azaltmamaktadır.

Daha da iyisi, AB pancar etanolü üretimi pozitif dolaylı arazi kullanımı değişim etkilerine sahiptir! Gerçekte, vinasse ve küspe pancar etanolü üretiminden ortaya çıkmakta olup geleneksel yem mahsullerinin üretimi için kullanılan araziye serbest bırakarak (ör. 1 hektar pancardan etanol üretimi 1.31 hektar soyadan yemin aynı miktarını "yan ürün olarak üretmektedir") hayvan yemi için kullanılabilir. Vinasse ve küspe aynı zamanda diğer bir değerli yenilenebilir enerji kaynağı olan biyolojik gazın üretimi için de kullanılabilir. Dahası, pancar etanolü üretiminden, hayvan yemi ve biyolojik gaz için vinasseye ek olarak, diğer yan ürünler de elde edilmektedir: bitki kalıntıları ve kireç organik gübre olarak kullanılmaktadır; betaine balık yemi olarak; düşük sıcaklıktaki ısıtma idari bölge ısıtması ve sera bitkilerinin yetiştirilmesi için ve elektrik olarak kullanılmaktadır.

Çoklu üretim biyolojik rafineri kavramını uygulayan fabrikalarda, tüm bu yan ürünlerin ve aynı zamanda şeker ile etanolün de üretilmesi mümkündür.

AB pancar etanolü en düşük Sudaki Ayakizine sahiptir!

Şeker pancarı, üretim için kullanılan taze suyun hacmi olarak tanımlanan "suyun ayakizi" yönünden biyolojik enerjinin üretimi konusunda en verimli mahsuldür. Bu büyük performans, şeker pancarının yüksek enerji rekoltesine ve (bu şeker kamışının sadece % 50'si olan) ılımlı su gereksinimlerine bağlı olarak elde edilmektedir.

Gerçekte, ürün ömür döngüsündeki su kullanımı başlıca tarımsal üretim aşaması ile ilgili olup sadece pancar alanının küçük bir kısmı ara sıra sulanmaktadır. Avrupa'nın güney kısımlarında (İtalya, İspanya ve Yunanistan), sıkı şekilde gözlemlenen verimli sulama sistemleri kullanılmaktadır.

AB pancar etanolü en yüksek çevresel standartlarla uyumludur!

AB Yenilenebilir Enerji Yönergesi tarafından oluşturulan sürdürülebilirlik eşliğinin çok ötesindeki GHG emisyon tasarruflarına ek olarak, AB pancar etanolü aynı zamanda, katı ve doğrulanabilir çevresel standartlar ile de uyumludur. Gerçekte, aynı yönerge tarafından şart koşulduğu şekilde, AB pancar etanolünün AB Çapraz Uyumu ile uyumlu olması gerekirken üçüncü dünya ülkelerinden ithal edilen biyolojik yakıtlar aynı gereksinime sahip değildir.

AB çapraz uyumu, AB Ortak Tarım Politikasının bağlamında her yıl doğrulan bir dizi çevresel zorunluluktur. Çapraz uyum, iyi tarım ve çevre koşulları dâhilinde tüm tarımsal arazinin temini için asgari gereksinimler ve kamu, hayvan ve bitki sağlığı, hayvan refahı ve çevrenin korunması (toprak korunması, toprak organik maddeleri ve toprak yapısının temini, yaşayanlar ve peyzajın temini, kalıcıların korunması) ile ilgili 19 adet AB Yönergesi ve Mevzuatına bağlı olarak meydana getirilmiş aynı şekilde adlandırılan "yasal yönetim gereksinimlerini" de içermektedir.

Çapraz uyuma ek olarak, AB pancar yetiştiricileri, organize veya münferit gönüllü taahhütler ve kayıtlı uygulamaların meydana getirilmesi vasıtasıyla çevresel performanslarını geliştirmek için belirgin çabalar sergilemişlerdir, örneğin İsveç'te Çevre Yönetimi Sistemi "MBO" vasıtasıyla uygulamaları geliştirmek için yetiştiriciler ile işleyiciler arasındaki sözleşmeler, İngiltere'deki Şeker Pancarı Teminat Şeması veya Belçika'daki GIQF (Entegre Zincir Kalite Yönetimi).

AB pancar etanolü biyolojik yakıtların gelecekteki kuşaklarının geliştirilmesine yardımcı olmaktadır!

Hem AB hem de uluslararası seviyede yenilenebilir enerjinin teşviki için uygun ve sürdürülebilir bir düzenleyici taslak çalışmasının geliştirilmesi çok zor ve karmaşık olmuş ve çok daha fazlası hâlâ yapılmayı beklemektedir. Bu, teknolojiler, yatırımlar ve pazarlar için ilgi çekici bir ortamın geliştirilmesini mümkün kılmak için gereklidir. Pancar etanolü dahil birinci kuşak biyolojik yakıtlar bu zorluklarla karşılaşmasına rağmen sorunsuz değildir, yine de, gelecek için yeni kuşak biyolojik yakıtların geliştirilmesi amacıyla bu çabalar ve uzmanlığın üzerine inşa edilebileceği.

ULUSLARARASI ALANDA KURAKLIK YÖNETİMİ VE KOORDİNASYONU

1. GİRİŞ

Bugün kuraklıktan etkilenen bir çok ülke, tek başına kuraklıkla mücadelede yetersiz kalabilmektedir. Çünkü ülkelerin, kuraklıkla mücadele tekniklerinde ve politikalarında önemli oranda bilgi ve deneyim noksanlığı bulunmaktadır. Hâlbuki uluslararası işbirliği içerisinde ve iyi bir koordinasyonla ülkelerin,

kuraklığın azaltılması ile ilgili bilgi ve deneyimlerini birbirlerine aktarmaları mümkündür.

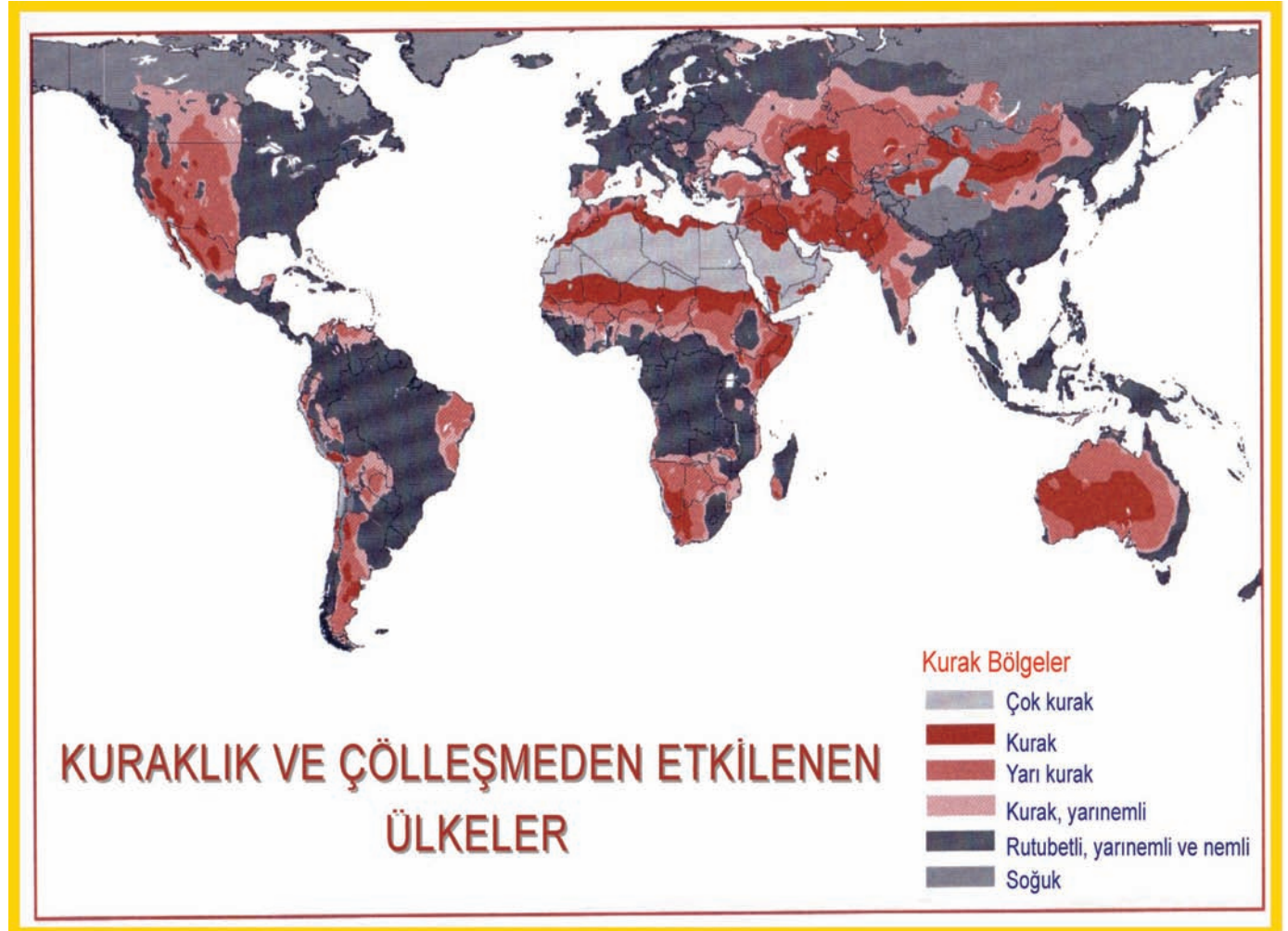
Amaç, iyi bir kuraklık yönetim planı hazırlamaktır.

Bu amaca ulaşmak için kuraklığın izlenmesinden mücadelesine kadar, her türlü bilgileri paylaşmak, daha geniş ve sağlam bir uluslararası işbirliği oluşturmak

ve ülkelerde kuraklık yönetimi ile ilgili kurumsal yapıyı güçlendirmek gerekecektir.

2. KURAKLIĞIN EKONOMİK, SOSYAL VE ÇEVRESEL SONUÇLARI

- Tarımda yağış noksanlığı, toprakta tuzlanmanın artması, yıllık ve çok yıllık

Şekil. Hassas Alanlarda Toprak Bozulmalarının Şiddeti

tarım ürünlerinin kalitesinde ve miktarında azalma, arazide değer kaybı, köylü gelirinde azalma,

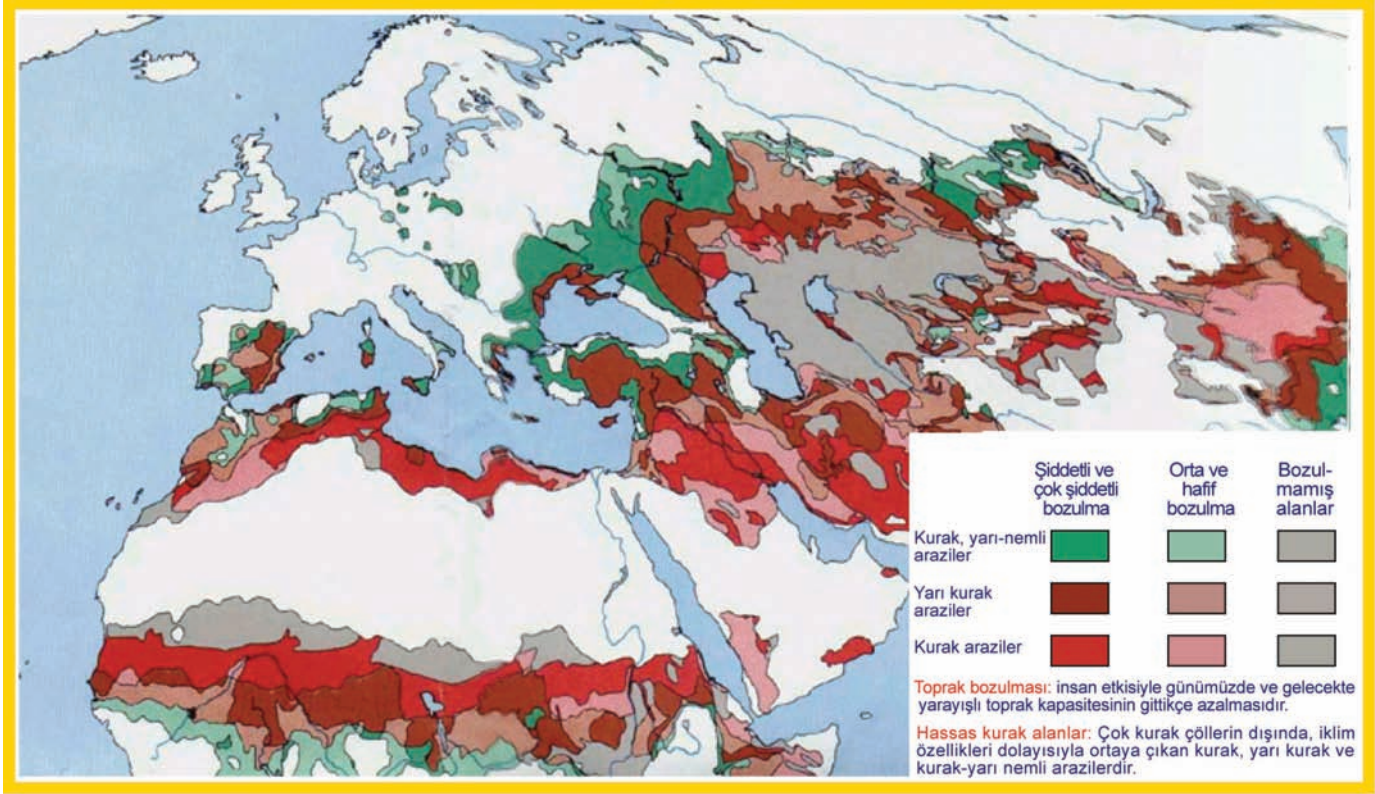
- Tarım ürünlerinde böcek istilası ve hastalık, mücadele için ilave parasal kaynak,
- Meraların ot veriminde azalma, et ve süt veriminde önemli düşüş, ilave hayvan yemi ihtiyacı ve yeni parasal kaynak,
- Doğal yaşamda stres, nadir ve endemik bitki ve hayvan türlerinde ölüm, biyolojik çeşitlilikte azalma,
- Sulak alanların daralması, sulakçıl bitki ve hayvanlarda stres ve yok olma,
- Akarsu su veriminde düşüş, balıkçılıkta gerileme, tatlı su ekosisteminin zayıflaması ve yok olması,
- Orman yangınlarında artış, yangın söndürme ve yanan ormanın yenilenmesinde ilave parasal kaynak,
- Ağaçlandırma çalışmalarında fidan veya ağaç ölümleri,

- İçme, kullanma, sulama suyunda azalma ve hidroelektrik santrallerde verim düşüklüğü, buna karşı yeni su kaynaklarının geliştirilmesi ve ikame elektrik santralleri için kaynak ihtiyacı,
- Doğal kaynak tahribatında artış, erozyonda hızlanma, barajların ekonomik ömründe azalma, sel ve taşkınlar, maddi zarar, insan ölümleri,
- Su kaynaklarına olan ihtiyacın son derece artması, ulusal ve uluslararası su ihtilaflarının artması,
- Özellikle Ülkemizin karasal iç bölgeleri ve Yakın Doğu Coğrafyasında kuraklığın ve dolayısıyla kuraklıktan etkilenen alanların artması ve hatta zaman içinde çölleşmenin önemli bir tehdit olarak ortaya çıkması,
- Tarıma dayalı az gelişmiş ülkelerin ulusal gelirinde önemli oranda düşüş, işsizliğin çoğalması, fakirlik, göçün hızlanması, şehirlerde yığılma, göçün ulusal ve uluslararası soruna dönüşmesi çözüm için yeni uluslararası koordinasyon gerekliliği ve finansman ihtiyacı.

3. KURAKLIK YÖNETİM PLANLAMASININ AŞAMALARI

- Ülkelerde KURAKLIKLA ve SU YÖNETİMİ ile ilgili bir Merkezin OLUŞTURULMASI,
- Ülkesel ve bölgesel temelde kuraklık yönetim planının amaçlarının ve hedeflerinin belirlenmesi,
- Halk katılımının sağlanması, sorunlara çözüm aranması,
- Kaynak envanterinin yapılması ve kuraklıktan etkilenen grupların belirlenmesi,
- Kuraklık yönetim planının hazırlanması ve kurumsal yapının geliştirilmesi,
- Kurumsal boşlukların kapatılması,
- Kuraklık yönetim planının halka açıklanması ve plana karşı yapılan itirazların ve tepkilerin alınması,
- Planın uygulanması,
- Eğitim programlarının uygulanması,
- Kuraklık sonrası değerlendirme yapılması.

4. SU VE KURAKLIK POLİTİKALARININ BELİRLENMESİ

Ulusal ve uluslararası su ve kuraklık politikaları, hükümetlerin ve uluslararası resmi ve sivil toplum kuruluşlarının bu konuda sağlayacağı kaynaklar olmalıdır. Bunu yaparken kamu ve özel kesimde bu konuda çalışan kişi ve kuruluşların kuraklığın etkilerini azaltmaya ve su kaynaklarını etkin kullanmaya yönelik çalışmalarını aksatmaya ve engellemeye yönelik eylemlerde bulunulmaması esas olmalıdır.

4.1. Ulusal Su ve Kuraklık Politikalarını Yönlendiren Prensipler Şunlar Olmalıdır

- Hazırlığın sigortadan öncelikli, sigortanın yardımdan öncelikli, teşviklerin düzenlemelerden öncelikli olması,
- Kuraklık etkisini azaltacak potansiyel araştırma önceliklerine göre araştırma önceliklerinin belirlenmesi,
- Merkezi hükümet ile yerel yönetimler ve diğer kuruluşların faaliyetlerinde işbirliği

ve ortak çalışmanın koordine edilmesi, gerektiğinde başta FAO olmak üzere uluslararası resmi ve sivil toplum kuruluşlarının önderliği ve işbirliği ile ülkeler arasında bölgesel işbirliği ve koordinasyonun sağlanması,

- Kuraklık sonrası değerlendirme yapılması,
- Başta tarımsal kuraklık olmak üzere tüm su ve toprak kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasına yönelik olarak kuraklık planlamasının yapılması,
- Kuraklık planlamasında kriz yönetiminden risk yönetimi anlayışına geçilmesi (maliyetler ve sosyal politikalar ışığında), kuraklığa hazırlıkların yapılması, erken uyarı sistemlerinin kullanılması,
- İlgili tüm tarafların ülkesel bir koordinasyonunun sağlanması,
- Büyük kuraklıklardan sonra, bunun sebepleri ve etkileri üzerinde çalışmalar yapmak yaygın bir anlayıştır. Görev ve vatandaşlık anlayışı olarak, geçmiş kuraklıklardan ders almamız ve gelecek kuraklıklara karşı etkili önlem alınabilmesi için hazırlık yapılması,

- Hükümetlerin kuraklık ve su ile ilgili kurum ve kuruluşlar ile bu konuda yürütülen proje ve programların koordinasyonunu nasıl sağlayacağına ve bunları nasıl entegre hale getireceğine acilen karar vermesi,

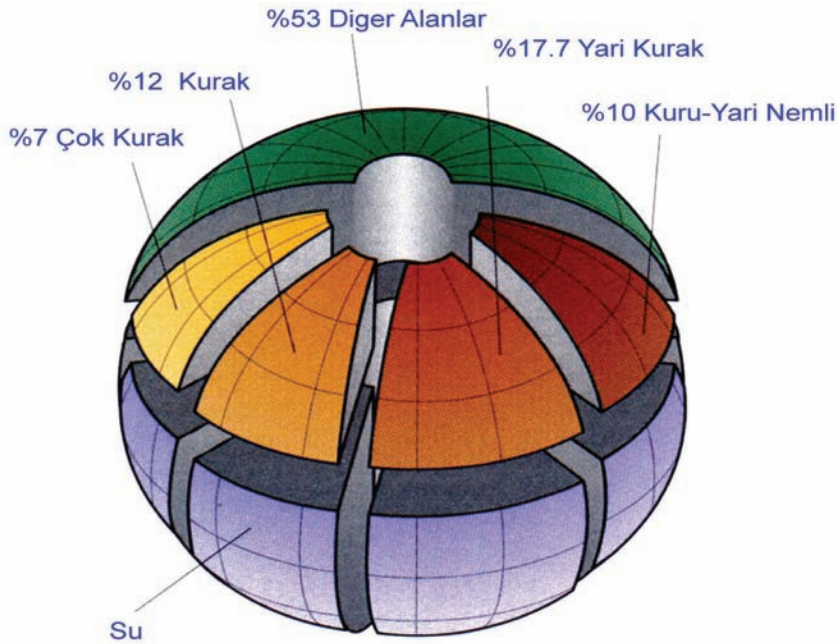
- Bunun için ülkelerin Ulusal Su ve Kuraklık Politikaları mevzuat ve yapılarının hazırlanması ve bununla ilgili Ulusal Su ve Kuraklık Konseyi kurulması ve ulusal strateji ve kararları bu konsey tarafından verilmesinin sağlanması.

- Bu politika ve stratejilerle mevcut olan afet sonrası yardım yapılması (Kriz yönetimi) politikasından uzaklaşmakta, kuraklığın etkisinden ulusun zarar görmesini azaltacak ileriye yönelik yapı ortaya konulması amaçlanmalıdır (Risk

KURAKLIK YÖNETİM DÖNGÜSÜ

yönetimi). Hazırlıklı olmalı ki kuraklık planlaması, planın uygulanması, etkili zarar azaltma, risk yönetimi, kaynak yönetimi, çevrenin dikkate alınması, halk eğitimi ulusal kuraklık politikalarının köşe taşları olmalıdır.

4.2. Kurulacak Olan Konseyin Faaliyetleri Şunlar Olmalıdır:

- İlgili yasanın çıkması ile birlikte oluşturulacak olan Konsey, ülkesel ve uluslararası su ve kuraklık politikalarını belirleyecek ve bu çerçevede uygulamaların gerçekleştirilmesi için hükümete uygulamaya konulmak üzere tavsiyelerde bulunması, bu uygulamaların Ulusal Su ve Kuraklık Politikaları Mevzuatı ve yapısı çerçevesinde yapılması,
- Konseyin belirleyeceği faaliyetlerin kuraklık ve su yetersizliğinin ortaya çıkaracağı zarar ve masrafları azaltmaya yönelik hazırlıklı olma inisiyatifine yönelik olması,
- Ayrıca, program ve çalışmalar bütün merkezi ve yerel kurum ve kuruluşlar arasında iyi bir koordinasyon ve entegrasyon ile daha etkili ve verimli yürütülmesinin sağlanması,

SONUÇ OLARAK:

- Kuraklık, bugün olduğu gibi gelecekte de oluşmaya devam edecektir.
- Kuraklığın sıklığında ve şiddetinde artış olması kuvvetle muhtemeldir.
- Ülkelerde hassasiyetlerin artmasından dolayı, kuraklık daha geniş ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerle sonuçlanacaktır.
- Ülke içinde suya olan talep çoğalacaktır. Uluslararası suların önemi son derece artacak ve bu sular ülkeler arasında karışıklığa yol açacaktır.

Kaynak: İsmail KÜÇÜKKAYA, Orman Yük. Müh. Dr. Süleyman KARAHAN, Zir. Yük. Müh.

Atatürk Döneminde Tarım Politikası

Bir ülke düşünün ki nüfusun %80'i okuma, yazma bilmiyor, %90'ı çiftçi, 780.000 km² yerde 13.000.000 kişi barınıyor ve düşünün ki bu ülke halkı Balkan, Çanakkale, I. Dünya ve sonunda İstiklâl Savaşı'ndan çıkmış yorgun, bitkin bir toplum. Bu ülke halkı böyle bir durumda bir çok gereksinmeler içinde kıvrılmakta. Ülkenin kalkınması, birçok engelleri aşması, yeter düzeyde üretim yaparak beslenmesi gelişmiş ülkelerce hiç beklenmiyor. Fakat bu toplum içinde Türk Milletinin özünde ilerleme aşkı olduğunu bilen ve Türk tarımının kalkınması için belli ilkeleri saptamış büyük insanlar da var. Bu insanlar, bir avuç aydın olsalar bile, milletiyle bütünleşme yollarını bilen insanlar; Bu aydınlar hudut boylarında ve yurt içindeki alevleri söndürmeye ahdetmiş kişilerdir. Bu aydın kişilerin içinde gençliğinden beri Türk halkının daha iyi bir yaşama kavuşması için zihninde çağdaş kurallara dayalı amaçları biriktirmiş biri var. O da son yüzyılların başka ulusların tarihinde yer almamış bir büyük kumandan, devlet adamı yüce Atatürk.

Evet yüce Atatürk ve arkadaşları bu ümidini yitirmiş yorgun halk kitlesi önünde yurtsever insanlar olarak yaptıkları çalışmalarda bir takım ulusal ilkeler

belirlemişlerdir. Bilinmektedir ki Atatürk ilkeleri açık bir dünya görüşüdür. İnkılaplarının güç kaynağı bilime ve gerçekçiliğe dayanır. Bu dünya görüşü batılaşmayı amaç olarak seçmiştir. İşte bu amaçlar çerçevesinde demokratik, laik temelli politikalar saptanmıştır. Tarım Politikası da akıldan ve ilimden kuvvet alan bir dinamizm içerisinde uygulamaya konulmuştur.

Atatürk dönemindeki Tarım Politikası diğer uygulamalarda olduğu gibi Türk toplumuna ne yeryüzü cenneti düzenleri vaat etmiş ve ne de komşu otoriter rejimlerde olduğu gibi, Türk köylüsünün ve halkının akıl ve vicdanını zincire vuran ideolojileri kendine örnek olarak seçmiştir.

Yani Atatürk dönemindeki Tarım politikası kendi eksenini etrafında dönen kapalı bir (fanatik dini rejimler) gibi şartlanmış bir görüş tarzı değildir. Bu politika, kurucu, uygulayıcı, çağdaş bir Tarım kültürü sistemine oturtulmuştur. Aynı zamanda gelişme düzeylerine göre hareket eden özel teşebbüsün bilgi ve sermaye birikimi olmadığı için devlet önderliğinde özel teşebbüsün gelişmesini öngören temeller üzerine oturtulmuş bir plandır.

Böylece ortaya konulan politikada teknik ve idari alanları içine alan bir paket proje çalışmasına başlanmıştır. Bu hususta o kadar yararlı adımlar atılmıştır ki bunların hepsine yer vermek "Atatürk döneminde Tarım Tarihi'nin yazılması konusu içerisine girer.

Örneğin, 2 Aralık 1925 tarihinde çıkarılan 682 sayılı yasa ile ziraatin gelişmesi için her çeşit fidan ve tohumların bedelsiz olarak dağıtımı ve devletin yönetiminde fidanlık kurulması, çiftçinin eğitimi ve verimin artırılması, yönünde tohumlukların bedelsiz olarak verilmesi" hakkındaki yasadır. Bu yasa çiftçi eğitimi metotlarından olan demonstrasyonların yapılması için temel, teknik bir uygulamadır. Marshall yardımı başladığı zaman (1950 yıllarında) Amerika Birleşik Devletleri Tarım Uzmanları, böyle bir yasanın Türkiye'de çok önceleri varoluşuna karşı şaşkınlıklarına tanık oldum. Çünkü ABD'de tarım alanında bir yeniliği çiftçilere öğretmek için demonstrasyonlar (malzemeyi devlet verir, yeni bir tohum fidanın ekimini yeni bir tekniğin uzmanlar gözetiminde çiftçiye uygulattırarak öğretilmesi metodudur.) yapılması başta gelen çiftçi eğitimi metodu olarak bilinmektedir.

Elbette o dönemde köylerin idaresi, gelişmesi sorunlarının çözülmesi, el birliği, güç birliği ile köyün kalkınması da dikkate alınmış ve 442 sayılı köy kanunu çıkarılmıştır. Ayrıca verimin artırılması için ekolojik koşullara uygun olarak yüksek verimli tohumlukların gümrük resminden muaf tutulması için bir yasa çıkarılmıştır. Diğer taraftan bu verim artırıcı önlemlerle beraber Yüce Atatürk meclis açış nutkunda da belirttiği gibi Tohum Islah İstasyonları kurulmuştur. Bu istasyonlar halen Zirai Araştırma Enstitüleri halinde görev sürdürmektedir. Bu alanda bir çok araştırmalar yapılmış, Türk Tarımına büyük katkılar elde edilmiştir.

Tarım kuruluşlarının kurulması yanında Sabit ve Döner Sermaye yasaları ile bu kuruluşlara sermaye verilmesi de sağlanmıştır. (26 Ocak 1925) tarihinde çıkarılan bu yasa devlet yardımı ile çiftçilere teknik çalışma sonuçlarının gösterilmesi, sermaye yatırımı ve karlılık kavramlarının öğretilmesi yolunda ayrı bir temel düzenlemedir.

Atatürk döneminde ayrıca tarımın makineleşmesi de öngörülmüştür. Atatürk kendi kurduğu Orman Çiftliği'nde modern ziraat alet ve makinelerinin kullanılmasına önem verilmiştir.

Böylece tarım alanında atılmalar yapılırken elbette çağdaş ülkelerde olduğu

gibi tarımın organize edilmesi gereği vardır. Bu alanda Ziraat Vekaleti Teşkilatına dair 1910 sayılı kanun 29 Aralık 1931 yılında çıkmıştır. Daha sonra da ek yasalar yürürlüğe girmiştir. Yine kurumlaşma ile ilgili olarak Veteriner Teşkilatı, Orman Teşkilatı bu dönemde çağdaş bir düzene sokulmuştur. 4 Haziran 1935 yılında çıkan Ziraat Vekaleti Vazife ve Teşkilat kanununda veteriner ve 1937 yılında kabul edilen 3116 sayılı Orman Kanunu ve ilaveleriyle Orman Teşkilatı kurulmuştur. Veterinerlik alanında 3 Mayıs 1928 yılında çıkarılan Hayvan Sağlık ve Zabıtası kanunu henüz yürürlüktedir.

O dönemde işletmelere Çağdaş Tarım'ın icabı olan döner sermaye verilmesi (1934). Tarım Satış ve Kredi Kooperatiflerinin kuruluşu (1935). Pamuk işleri, çeltik ekimi, T.C. Ziraat Bankası'nın kuruluşu, Devlet Meteoroloji İşleri Umum Müdürlüğü'nün kuruluşu, 1937 yılındadır. Ayrıca 1933 yılında Yüksek Ziraat Enstitüsü kurulmuş ve sonra bu Enstitüden Ankara Üniversitesi Ziraat ve Veteriner Fakülteleri doğmuştur. Yine bu dönemde önemli bir atılım olarak şeker pancarı ekimi ile Şeker Fabrikalarının kuruluşu Türkiye Cumhuriyeti Tarım Politikası'nın değişmez temel taşlarından. Şeker pancarı Ziraati için Fabrikaları, çiftlikleri Macaristan'daki örneklerine göre kurulmuştur. Diğer taraftan Aşar'da bu dönem de kaldırılmıştır. Bütün bu çalışmalar yapılırken özellikle

Alman ve Macar Tarım Uzmanlarından yararlanılmıştır. Örneğin Meteoroloji Teşkilatı'nı benim de hocam olan, Prof. Dr. Retly Antal kurmuştur. Çayır, mera, yem bitkileri alanında yine hocalarımın Prof. Dr. Kolbai Karoly, Hayvancılık alanında Prof. Dr. Welmann Oszkar ve Zirai Jeoloji alanında Prof. Dr. Locy Lajos, Alman Prof. Dr. Oristiansen ve diğerleri Türk Tarımının gelişmesine yüce Atatürk'ün önderliğinde yardımcı olmuşlardır.

Bu dönemde Ziraat'ın değişik kollarında eğitim görmek üzere Almanya ve Macaristan'a öğrenciler gönderilmiştir. Ben de bu öğrenciler arasındaydım. 1936 yılında açılan sınavı kazanarak Budapeşte'ye gönderildim ve Teknik Üniversite'nin Ziraat Mühendisliği bölümünü ilk Yabancı ve Türk öğrenci olarak bitirip yurda döndüm. Almanya'da eğitim görüp yurda dönen bir çok Türk Ziraat Mühendisi ve veteriner hekimler de gelecekte A.Ü. Ziraat ve Veteriner Fakülteleri'nin öğretim üyeleri olmuşlardır.

Görülmektedir ki o dönemde Atatürk önderliğinde yürütülen, iç işleri, dış işleri, ekonomi, eğitim ve öğretim ve diğer sosyal politikalar yanında Tarım Politikası da genç Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni oluşturan Türk halkının çağdaşlaşma yolunda ilerlemesinde temel taşlarından biridir. Bu oluşum dinamik ve modern tarım kültürünün yurt çapında yerleşmesinde

değişmez bir temel teşkil etmiştir. Eğer ilgililer Tarım Tarihimizi yazarlarsa bu oluşum daha net olarak ortaya çıkacaktır. Bu dönemde yapılan devrimler arasında tarım konusu değişiklikleri ciddiyle ele alınması halinde dış ülkelerde olduğu gibi bir "Tarım Müzesi" kurulmasının zamanı geçmiştir diyebiliriz.

Ziraat alet ve makinelerinin kullanılması (Atatürk'ün kullandığı traktör ve ziraat aletleri) tohumluklar, kağrı arabaları, köylünün çarığı, kara sabanı, at eğerleri, orakları ile, daha bir çok maddi tarihi değerler ile, Hititlerden itibaren Anadolu'da tarımın nereden nereye geldiğini gözler önüne sermek artık bizim nesillerimizin görevidir. A.Ü. Sayın Rektörü Prof. Dr. Günel AKBAY'ın bana tarım müzesi kurulması için çalışma başlattığını söyledi ama çalışmanın daha gözle görünür biçimde mesafeler kat etmesi en büyük arzumuzdur. Unutulmamalıdır ki tarihle ilgili konular yanında özellikle tarım gibi teknik alanlara yüce Atatürk özel bir önem vermekte idi. Eğer Atatürk sağ olsa idi elbette bir müze teşebbüsünü çok desteklerdi. Onun yolunda yürüyorsak,

adımlarımızın gereklerinin yerine getirilmesine çalışalım.

Görülmektedir ki kısıtlı olanaklar olan bir dönemde genç Türkiye Cumhuriyeti çiftçilerinin kısa zamanda arzulan üretici bir toplum haline gelmesi için en ileri çağdaş yaptırımlara yer verilmiştir.

Bütün bu paket tarım kalkınma atılımları Türk Tarım Politikası'nda değişmez köşe taşlarını oluşturmuştur. Rahatlıkla diyebiliriz ki Tarım Politikası Kültürü Cumhuriyet Türkiye'sinin yaşamına yerleştirilmiştir. Bu güçlü politikanın ne kadar doğru olduğunu yıllar sonra Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı'nda (FAO) çalışırken ve sonraları Dünya Bankası'nın Tarım Kredileri çalışmalarına katılan bir kişi olarak belirtmek isterim ki, Atatürk'ün uyguladığı tarım politikası gelişmekte olan bir ülkenin tarımsal kalkınması için bu uluslararası kuruluşların hazırladıkları rapor ve projelerde de yukarıda belirtilen konulara yer verilmektedir.

Sonuç olarak Atatürk dönemindeki tarım politikası:

- 1- Çiftçilerin eğitimi, yeni metodların ve malzemelerin kullanılması,
- 2- Tarımda mekanizasyon,
- 3- Kurumlaşma ve döner sermaye işletmelerinin kurulması,
- 4- Kredi kaynaklarının bulunması ve kredilendirme,

Değerlendirmede ileriye dönük atılımlar Atatürk dönemi tarım alanında önünde bulunan bütün engelleri bilen ve bu engelleri aşmanın yollarını ortaya koyan çok ilerilere dönük bir stratejiyi uygulayan bir tarım politikasıdır.

Tıpkı yurdumuzu işgal eden düşmanları tanıyan, onları yenmek için kullanılan stratejiler gibi. Bu bakış açısından konuları ele alırsak işte o zaman Atatürk ilkelerine göre hareket etmiş olur ve çok başarılı oluruz.

Yüce Atatürk'ü ve onun özverili arkadaşlarını bir kez daha rahmetle anıyoruz.

Kaynak: Prof. Dr. Vecdet Erkun ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ DERGİSİ, Sayı 42, Cilt: XIV, Kasım 1998, Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. Yılı Özel Sayısı

GDO'LAR VE VÜCUDUN İMMÜN SİSTEMİ

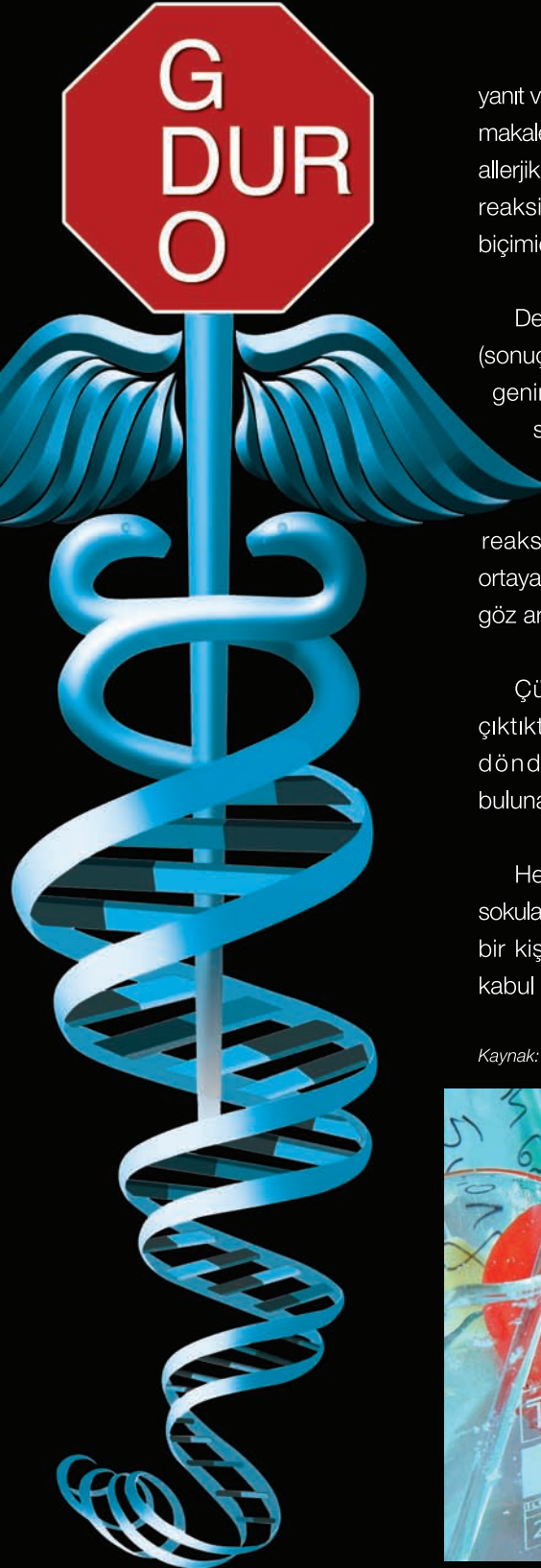
Henüz literatürde o yönde bilgi olmamakla beraber GDO'ların otoimmün hastalıklara neden olabileceği konusunda kaygılar bulunmaktadır.

İmmün (bağışıklık) sistemin esas amacı yabancı olan her şeyi reddetmek vücuttan uzak tutmaktır. Yabancıyı tanıırken aynı zamanda kendini de çok iyi tanımak zorundadır ki yabancı ve kendi ayrımını hataya yer vermeksizin yapabilsin, insan doğumdan itibaren hızla yabancıyı tanıma sürecine girer ve çocukluk dönemi geride kaldığında çevresinde kendine yabancı olan herşeye karşı bir savunma repertuarı oluşturur ve bu dönemde kendisini de çok iyi tanımayı öğrendiğinden kendi antijenlerine karşı yanıt vermez.

Kendi antijenlerine karşı yanıt verirse otoimmün hastalık adını verdiğimiz romatizmal hastalıklar ortaya çıkar ve immün sistem kendi vücudunu yabancı gibi algılayarak tepki verir ve ağır hastalık tablosu ortaya çıkar.

İmmün sistemin bu kendine karşı toleransının kırılıp yanıt vermesinin nedenlerine yönelik olarak literatürdeki teorilerden birisi; yabancı antijenlerle kendi vücudundaki antijenlerin ortak epitopa sahip olması ve çapraz reaksiyonlar sonucu direncin kırıldığı yönündeki teoridir.

GDO'larla bu güne kadar immün sistem tarafından bilinmeyen bir antijenin direkt gıda olarak alımı söz konusu olduğundan immün sistemin buna nasıl

yanıt vereceği belli değildir, zaten aşağıdaki makalelerden de görüldüğü gibi buna karşı allerjik reaksiyonlar oluşmaktadır ki allerjik reaksiyon immün sistemin bir davranış biçimidir.

Demek ki bu GDO'lardaki yeni protein (sonuçta bitkinin DNA'sının içine sokulan genin de ürünü bir proteindir) immün sistemin hiç tanımadığı bilmediği bir protein olduğundan buna karşı oluşabilecek çapraz reaksiyonların otoimmün hastalıkların ortaya çıkmasını tetikleyebileceği olasılığını göz ardı etmemek gerekmektedir.

Çünkü otoimmün hastalık ortaya çıktıktan sonra bunu bugün için geri döndürecek bir tedavi yöntemi bulunabilmiş değildir.

Her bir bireyin yaşamı böyle bir riske sokulamayacak kadar değerlidir ve bundan bir kişinin bile bu yönde zarar görmesi kabul edilebilecek bir şey değildir.

Kaynak: Doç.Dr.Şükran ŞAHİN

EKONOMİK GÖSTERGELER

Temel Ekonomik Göstergeler

YIL	ÜFE %	TÜFE %	GSYH GELİŞME HIZI +/- (%)	İTHALAT (MİLYON \$)	İHRACAT (MİLYON \$)	İHRACAT'IN İTHALAT'I KARŞILAMA ORANI +/- (%)
2003	13.9	18.4	5.9	69.340	47.253	68.1
2004	13.8	9.3	9.9	97.540	63.167	64.8
2005	2.7	7.7	7.6	116.774	73.476	62.9
2006	11.6	9.7	6.9	138.581	85.526	61.7
2007	5.9	8.4	4.7	170.063	107.215	63.0
2008	8.1	10.1	1.1	201.800	132.000	65.4
2009	0,2 ⁽¹⁾	5,1 ⁽¹⁾	-7,0 ⁽²⁾	87.574 ⁽³⁾	64.622 ⁽³⁾	73,8

(1) Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre, (2003=100 Bazlı, Mayıs 2009) (2) Nisan 2009 (Alıcı Fiyatları) (3) Nisan 2009 (Kümülatif)

DPT / TURK

Dolar Kurları (Döviz Satış)

AYLAR	2007	2008	2009
Ocak	1.4198	1.1704	1.5891
Şubat	1.3903	1.1882	1.6524
Mart	1.4029	1.2324	1.7045
Nisan	1.3619	1.2967	1.6042
Mayıs	1.3319	1.2470	1.5518
Haziran	1.3152	1.2278	1.5398
Temmuz	1.2760	1.2100	1.5137
Ağustos	1.3083	1.1727	1.4792
Eylül	1.2613	1.2296	1.4852
Ekim	1.9666	1.4733	1.4745
Kasım	1.1848	1.5879	1.4889
Aralık	1.1730	1.5388	1.4980*

TCMB (Aylık ortalama kurlar) * 03.12.2009 Ort

EURO Kurları (Döviz Satış)

AYLAR	2007	2008	2009
Ocak	1.8427	1.7207	2.1149
Şubat	1.8142	1.7502	2.1156
Mart	1.8567	1.9096	2.2187
Nisan	1.8324	2.0441	2.1170
Mayıs	1.8013	1.9403	2.1116
Haziran	1.7641	1.9080	2.1584
Temmuz	1.7486	1.9097	2.1317
Ağustos	1.7817	1.7611	2.1084
Eylül	1.7487	1.7693	2.1576
Ekim	1.6997	1.9627	2.1778
Kasım	1.7373	2.0214	2.2224
Aralık	1.7097	2.0865	2.2614*

TCMB (Aylık ortalama kurlar) * 03.12.2009 Ort

SEÇİLMİŞ KİMYEVİ GÜBRELER İÇİ VE DIŞI FİYATLARI (26 KASIM 2009) (1 ABD \$ = 1.4897 YTL)

ÜRÜNLER	CİNSİ	İÇ FİYATLAR (*)		DIŞ FİYATLAR \$ / TON	
		YTL / TON	\$ / TON	İTHAL	BORSA FİYATI
DAP Gübresi (*)	18.46.0	714.82	479.84	-	330 FOB
Üre	46.0.0	590.37	396.30	-	257 FOB
Amonyum Nitrat	%33	471.23	316.33	-	195 FOB
Amonyum Sülfat	%21	288.68	193.79	-	100 FOB

Pankobirlik / Üretici Kuruluşlar / İthalatçı Kuruluşlar

(*) İç Fiyatlar KDV dahil + yurtiçi nakliye / Dış Fiyatlar DAP " Tunus " (Yurtdışı nakliye, gümrük vergileri ve komisyonu, banka komisyonu, liman hizmetleri, torbalama, ambar kiralama, tahmil tahliye sigorta, yurt içi nakliye, KKDF ve KDV hariç. Diğer Gübreler Ukrayna " YUZHNYI " Gübre Borsa fiyatlarıdır.

Bazı Ürünlerin Uluslararası Fiyatları

MALLAR	BİRİM	YILLIK ORTALAMALAR			AYLIK ORTALAMALAR	
		2007	2008 ⁽¹⁾	2009 ⁽¹⁾	TEMMUZ 2009	AĞUSTOS ⁽¹⁾ 2009
TARIM						
Buğday ABD (Kırmızı - Sert)	\$ / mt	255	326	248	225	210
Mısır	\$ / mt	163	223	176	152	152
Pirinç	\$ / mt	332	700	556	623	576
Sığır Eti	Cts / kg	118	121	119	124	124
Çay (Londra)	Cts / kg	212	270	284	338	328
Pamuk	Cts / lb	63	71	60	65	64
METALLER						
Bakır	\$ / mt	7.132	6.963	3.910	5.241	6.177
Alüminyum	\$ / mt	2.640	2.578	1.828	1.674	1.928
ENERJİ						
Ham Petrol (Brent)	\$ / Varil	72.7	97.7	55.9	64.9	72.5

Uluslararası Para Fonu

Temel Malları İndeksi Geçicidir.

Ekim - Aralık

U.S. Dolar, Cts = 1/100 U.S. Doları, BBL = Varil, gl = Galon, lb = Libre = 0.454 Kg., mt = Metrik Ton (ton)

DÜNYA ŞEKER BİLANÇOSU

EKİM / EYLÜL

1000 TON, HAM DEĞER

ŞEKER	2008/09	2007/08	2006/07	2005/06	2004/05
Başlangıç Stokları	84.884.6	74.537.1	64.801.6	61.143.3	61.142.7
Üretim	161.247.5	170.382.0	166.965.6	151.394.9	141.150.9
İthalatlar	52.096.1	51.4577.4	51.711.1	54.196.9	50.989.2
Tüketimler	161.179.8	159.912.0	151.933.3	146.511.3	144.072.1
İhracatlar	53.774.2	55.290.7	56.547.8	56.322.2	54.067.5
Yılsonu Stokları	83.274.2	84.174.1	74.537.1	63.801.6	61.143.3
Stok - Tüketim (%)	54.8	53.6	49.2	43.5	42.4

Kaynak : F.O Licht 2009

LONDRA BORSASI

Yıllık Ortalama Şeker Fiyatları
FOB Avrupa Limanları US \$ / TON

YILLAR	LONDRA
1998	255.33
1999	200.48
2000	221.73
2001	248.92
2002	228.20
2003	213.75
2004	212.37
2005	275.61
2006	358.50
2007	320.00
2008	355.00
2009	626.80

(*) 2 Kasım 2009 London No:5
(Beyaz Şeker)

HAZİRAN 2009 | NO: 09 | WWW.FORBES.COM.TR

TÜRKİYE

Forbes

The Sunday Telegraph

Uniting Turkey's farmers for a diversified future

Pankobirlik, the country's largest agricultural organisation, brings the sugar beet industry together to enter the biofuels market

Pankobirlik is Turkey's largest civil society organisation within the agriculture sector, representing supply distribution, support and coordination of the food industry in Turkey with no support from the government. Today after 37 years of dedication to the sector and the farmers of Turkey, it is one of the strongest organisations in the world, having \$1 billion (€414 million) in working capital and an end-of-year profit of \$100 million (€30 million) in 2008. Pankobirlik has 2000 members and is a leading organisation in the world. The organisation was established in 1973 as a result of the merger of the state-owned sugar companies and most private companies in the sector. Pankobirlik comprises 19 state-owned companies, with approximately 1.2 million individual members, 17 million shares in 44 out of 81 sugar factories and more than 10 agricultural cooperatives. "Sugar is a strategic resource for the state and the private sector, and we operate in a competitive market," explains chairman of the board of directors Recep Konuk. The chairman is well versed in the industry, having formerly served as chairman of the board of directors for the Konya Sugar Beet Cultivators' Association.

Sugar beet farming and processing creates the jobs that maintain 100,000 families across Turkey, and essential supply to the growing biofuel market means a secure job

"We can see Pankobirlik as a community with farmers in the country. We represent industrial and economic value in the sector in every region, not just Konya. Our members are not just farmers, but also processors, exporters and other stakeholders. Among all these groups, growers and sugar processors are the most important. Pankobirlik, Konya Sugar Beet Cultivators' Association, which is the largest member of Pankobirlik, is the largest sugar manufacturer in Turkey. It is one of the top 500 industrial companies in Turkey. We are happy about the partnership between Konya Sugar Beet Cultivators' Association and Pankobirlik. This has created new opportunities for farmers in terms of sugar processing. Our members have a lot of opportunities in many parts of Turkey. Our members in many parts of Turkey, as well as a few private sugar processors, are also members of Pankobirlik."

of directors for the Konya Sugar Beet Cultivators' Association. Pankobirlik officially focuses on both economic and social aspects across the country with all its different sector enterprises. The organisation serves as an example for all regions and organisations engaged with farmers in the country. "We can see Pankobirlik as a community with farmers in the country. We represent industrial and economic value in the sector in every region, not just Konya. Our members are not just farmers, but also processors, exporters and other stakeholders. Among all these groups, growers and sugar processors are the most important. Pankobirlik, Konya Sugar Beet Cultivators' Association, which is the largest member of Pankobirlik, is the largest sugar manufacturer in Turkey. It is one of the top 500 industrial companies in Turkey. We are happy about the partnership between Konya Sugar Beet Cultivators' Association and Pankobirlik. This has created new opportunities for farmers in terms of sugar processing. Our members have a lot of opportunities in many parts of Turkey. Our members in many parts of Turkey, as well as a few private sugar processors, are also members of Pankobirlik."

BAY BEYİN

KONYA ŞEKER BAŞKANI RECEP KONUK YARATTIĞI MODELLE TÜRK TARIMINDA TARİH YAZIYOR

'We must all work together to think about the future of the world'

Pankobirlik has made a name for itself in the industry, but its vision for the future is set on an increasingly healthy energy and building a sustainable future world. Recep Konuk, chairman of the board of directors at Pankobirlik, discusses the company's great accomplishments and the challenges that lie ahead for the sugar sector.

Recep Konuk, Chairman of the Board of Directors

What are the competitive advantages of sugar beets over other agricultural products in a future of bioenergy? In Turkey, the most favourable product for the climate and conditions is sugar. In fact, the amount of bioenergy you can get from 100 tons of sugar is the equivalent of 100 tons of oil. The potential of production is high in sugar beet. Our members produce less labour-intensive sugar beets and have the advantage of what has been called the 'water beet' in English. The amount of water beet is...

Dünya basınına 'Konuk' oldu

Ünlü uluslararası finans ve haber gazetesi The Wall Street Journal'ın çıkardığı ve dünyaya dağıttığı Smart Money Dergisi, Konya Şeker Yönetim Kurulu Başkanı ve Pankobirlik Genel Başkanı Recep Konuk'a iki sayfa ayırdı. Konuk, şeker pancarı çalışanlarının yaşam standartlarının yükselmesine yönelik emek harcadığını söyledi.

Recep Konuk

Pankobirlik'i İngilizlere anlattı

PANKOBİRLİK Genel Başkanı Recep Konuk, The Sunday Telegraph gazetesine bir röportaj verdi. Konuk, Türkiye'nin en önemli sanayi kuruluşları arasında 52. sırada yer alan Konya Şeker'e ait tarımsal sanayi yatırımları, enerji yatırımları ve yeni iş imkânlarını anlattı. Konuk, "Çeşitlendirilmiş bir gelecek için Türkiye çiftçilerini birleştirmek" başlığı ile yayınlanan söyleşide, "Ülkenin en büyük tarım ördüğü olan Pankobirlik'in, biyolojik yakıt

Recep Konuk

panzarına girmek üzere şeker pancarı ve endüstrisini bir araya getirmek üzere çalıştığını anlattı. Başkan Konuk, Pankobirlik'in hükümetten destek almadan, Türkiye'deki pancar sanayinin tedarikini, dağıtımını, denetim ve koordinasyonunu yürüttüğünü söyledi. İngiliz gazetesi habere Pankobirlik için, "Şu an, Türkiye de 81 vilayetin 64'ünde şeker pancarı ekimi yapan yaklaşık 1.7 milyon pancar yetiştiricisini çatı kuruluşu" ifadesini kullandı.

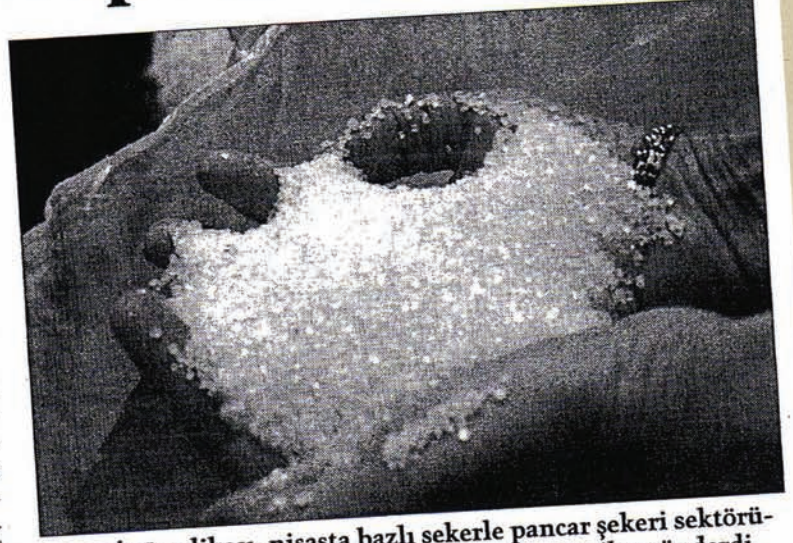

Türkiye'de 'nişasta bazlı şeker' tüketimi Avrupa'nın beş katı

Şeker-İş, Türkiye'de giderek artan oranda nişasta bazlı şeker tüketildiğini belirterek, pancar üreticisinin sıkıntısına değindi

ANKARA - Şeker-İş Sendikası tarafından hazırlanan raporda, Türkiye'de kişi başına 5, 27 üyeli AB'de kişi başına 1 kilogram nişasta bazlı şeker (NBS) tüketildiği belirtilerek, "Hem cebimizi ve sağlığımızı hem de ülkemizin kay-

Şeker-İş Sendikası, nişasta bazlı şekerle pancar şekeri sektörüne tüketiciye de önemli mesajlar gönderdi.

Şekerde küresel üretim açığı arttı, fiyat 3 katına çıkabilir

DIŞ HABERLER

Şeker fiyatlarının, üç kat artarak 1974 yılından bu yana en yüksek düzeye çıkabileceği tahmin ediliyor. Analistler, 'teknik ve temel dinamiklerin' bir araya geldiği 'kuruşursuz fırtına'nın şeker fiyatlarına Haziran 2010'na kadar büyük bir ivme kazandırabileceğini söylüyor. Olumsuz hava koşullarının küresel üretim açığını artırabileceğini, dünyanın en büyük tüke-

Yağışlar hasadı geciktirdi
Brezilya'nın şeker üretiminin yüzde 90'ının yapıldığı, son 20 yılın en ağır yağışlarının hasadı geciktirmesi ve verimi düşürdüğü Orta Güney bölgesinde şeker kamışı üretiminin önceki tahminlerin altında kalacağı hesaplanıyor. Brezilyalı sektör birliği Unica, Orta Güney bölgesinde üretimin 29.35 milyon ton olacağını açıkladı. Bu miktar, nisan ayında yapılan

"GDO'lu ürünlere etiket konulmalı"

Genleriyle oynanmış ürünleri tüketip tüketmeme kararının tüketiciye bırakılması gerektiğini belirten Ceyhan Ziraat Odası Başkanı Tezcan, bunun için de GDO'lu ürünlerin üzerine etiket konulması gerektiğini söyledi

TÜRKİYE'DE üretilemeyen ancak ithalat yoluyla girebileceği belirtilen GDO'lu ürünlere etiket konularak, bu ürünleri tüketip tüketmeme kararının tüketiciye bırakılması gerektiği bildirildi. Türkiye'nin önemli tarım merkezlerinden Adana'nın Ceyhan İlçesi Ziraat Odası Başkanı Yavuz Tezcan, yaptığı açıklamada, Türkiye'de GDO'lu (Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar) hiçbir ürünün üretilmediğini, böyle bir rakmen halkta bulunmadığını, buna rağmen halkta son günlerde bir panik havası yaşandığını, herkesin birbirine "bu ürün GDO'lu" diye sarar hale

geldiğini söyledi. Tezcan, GDO'lu ürünler konusunda Tarım ve Köyişleri Bakanlığına defalarca başvurduklarını, her defasında önlem olarak Biogenetik Yasası çıkarılması gerektiğinin altını çizdiklerini anımsatarak, şunları söyledi:

'Ne yemeliyim?' endişesi

"Bu yasanın çıkarılması çok uzun sürebilir. Ancak 26 Ekim 2009'da yürürlüğe giren 'Gıda ve Yem Amaçlı Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerinin İthalatı, İşlenmesi, İhracatı, Kontrol ve Denetimine Dair Yönetmelik'

bazı kesimlerin söylediğinin aksine ülkemize GDO'lu ürünlerin girişini engelleyecektir" dedi. Tezcan, konuya ilişkin bilen bilmeyen herkesin kendince açıklamalarda bulunduğu, bunun da vatandaşın zihnini karıştırdığını ifade ederek, "insanlar 'neyi yemeliyim?' diye sormaya başladı. Bu nedenle, Türkiye'de üretilmeyen ancak ithalat yoluyla girebilen GDO'lu ürünlere etiket konularak, bu ürünleri tüketip tüketmeme kararı tüketiciye bırakılmalı" diye konuştu. "Başta ABD, Arjantin ve Brezilya olmak üzere 27 ülkede yasalarla GDO'lu ürünlerin yetiştirilmesini yasaklayan 30 ülke"

ülkelerin tüketildiğini, Türkiye'nin ABD'den yaklaşık 15 yıldır ithal ettiği mısır, soya fasulyesi ve pamukun yüzde 100 GDO'lu olduğunu vurgulayan Tezcan, şunları söyledi:

İthal ürünlerde bulunuyor

"Ülkemizde yetiştirilen sebze, meyve ve tarımsal ürünlerin hiçbirisi GDO'lu değildir. Zaten Türkiye'de böyle bir teknoloji de bulunmuyor. Ancak ithal edilen özellikle marketlerde gördüğümüz mısır ve soya ürünlerinin denetiminin yapılması, bunların üzerlerine GDO'lu ya da GDO'suz yazılması

Omer Faruk GÜNEL

Şeker üretimi kooperatiflere teslim edilsin

Yarın, (18 Kasım Çarşamba) şeker sektöründe, 6 fabrika özelleştirmek amacıyla görüşmeye çıkıyor. Önemli bir ihale gerçekleştirilecek. İhale para açımından geleceği önem taşıyor. Zira ihaleye 4-5 konsorsiyumun teklif atacağı bekleniyor. Buralarda arasında Arabistan menşeli bir yabancı firma da var. İddialı olduğu konuşuluyor.

Satışa çıkan fabrikalar **Kastamonu, Kırşehir, Turhal, Yozgat, Çorum ve Çarşamba** Şeker olacaktır. Bu fabrikalarda 3.010 personel çalışıyor. Bu satış bekleniyor. Daha da önemlisi, bölge çiftçi ve bölge ekonomisi ağır şekilde etkilenecektir. Onlar da tedirginler. Yabancı sermayenin gelmesini istemiyorlar. Bölgede 2008-2009 dönemi itibarıyla 35.871 çiftçi ailesi toplam 397.890 dekar alanda yılda 1.821.700 ton şeker pancarı üretmektedir. Bu üretim sonucunda elde edilen şekerin yarısı arsa bölgesinde hayvancılığını da idaresini sağlayan 547.285 ton yay köpeği, 72.327 ton melas üretilmektedir.

Tüm bu ekonomik faaliyet sonucunda da bölge nakdiyesi, üreticisi ve sanayisi ile birlikte 2009 fiyatlarıyla, yaklaşık 600 milyon TL. katma değer üretmektedir. Bu bilgi ve rakamları neden verdim anlatayım. Tarımsal açıdan büyük önem taşıyan ve bir anlamda stratejik ürün olan şeker üretimine, diğer ihaleci kazansın ilk kez yabancı sermaye giriyor olacak.

PANKOBİRLİK NE GÜNE DURUYOR...

Yabancı sermayeye kapı değil ama pancar üreticisi için bu alanda yerli firmaların, daha doğrusu "kooperatif" tanımlı yerli bir kurumun faydalı olacağı kanaatini taşıyorum.

Pankobirlik (Pancar Üreticileri Birliği), bu anlamda en isabetli seçim olurdu. İhale açılmadan bu kurumun yönetimindeki şeker fabrikalarının verimlilik ve basın letitleri dikkate alıp hem bu fabrikalar hem de özelleşme listesindeki diğer fabrikalar Pankobirlikte teslim edilebilirdi. Ama ihale açılmıyorsa atık. Teklif alma noktasına gelirmiş. Yıldız dönmez. Ama bazı letitler değişebilir. Bundan sonrası için de bu gars kullanılır. Fikriki, yabancı sermayeye kapıları tamamen açarsa ABD ve AB ülkelerinde bile şeker, yabancı sermayeye bırakılabilir. Şeker üretiminin ABD'de tamamı AB'de ise yüzde 55'i tarım kooperatiflerine teslim edilir. Aklın yolu bunu görüyor. Bide ise bu oran yüzde 40 olmaktadır. Zira kooperatif demek pancar üreticisi, köylü, çiftçi demektir. Böylelikle sermaye tabana itiraz, indirilmez. Pancar ve şeker vasiyetlerinde Pancar yoksa şekerde yok demektir. Pancar da üreticinin emeği, canı ve geleceğidir. Eğer pancar üreticisi ile şeker üreticisi (fabrikası) arasında bir sorun yaşanarsa, bundan önce pancar üreticisi, köylü-çiftçisi olumsuz etkilenecek demektir. Fabrika sahibi kapıyı kilit vurup gider. Otlar bitir. Ama geride kalan pancar üreticisi ile borsaya bağlı diğer sektörler ne olur ve bunun faturası kimin kesilir. Bunu bilincine almaktır.

Bu fabrikalarda herhangi bir nedenle faaliyetlerinin durması ki yabancı sermaye tesislerde bu olabilir, **Arjantin, Polonya, Portekiz, Küba** örneklerinde olduğu gibi, çok yüksektir. Pancar üreticisi başta olmak üzere nakliyecisi, çapa işçisi ve hayvancılık yapanlarla birlikte yaklaşık 100.000'in üzerinde aile etkilenecek demektir. Bölgedeki aile sayısı düşünüldüğünde etkilenecek nüfus ise neredeyse 1.000.000'ü bulacaktır.

İhale öncesi bu gerçekleri paylaşarak istedik. Örneğin arkasında bir de "paipatık şeker", "yapay tatlandırıcı" ve "kayıt dış şeker" sorunları var. Onu da çözümün sermaye binalarına.

Şekerde özelleştirme durdurulmalı talebi

TÜRKiYE Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK) Genel Başkanı Bendevi Palandöken, şeker fabrikalarının özelleştirilmesinin durdurulmasını isteyerek, "Özelleştirmeler işsizliği artırıyor, vergiyi düşürüyor. En önemlisi bugüne kadar özelleşen kuruluşların yüzde 60'ı kapandı. Şeker fabrikalarının kapanması sadece çalışanların değil, yüz binlerce pancar üreticisi çiftçiyi de mağdur edecektir. Yani şekerin özelleştirilmesi ağzımızın tadını kaçırıyor" dedi.

TESK Başkanı Palandöken, yaptığı yazılı açıklamada, Türkiye'nin batısından doğusuna kadar 32 adet şeker

fabrikası kurularak, bölgesel kalkınmada önemli bir işlev üstlenildiğinin altını çizerek, şunları kaydetti:

"Bir fabrika kar eder, bir fabrika zarar eder ama sonuçta TÜRKŞEKER'e bağlı 25 fabrika 2008 yılında 3,2 milyon lira kar etmiştir. Az gelişmiş bölgelerimiz açısından önemli bir gelir kaynağıdır. Bilhassa sosyal faydası çok daha önemlidir. Karlı olanlar ilk etapta satılırsa, zarar eden fabrikalar nasıl çalıştırılacaktır. Tabii ki bu fabrikalar kapanacak. Buralarda çalışanlar nasıl iş bulacak. Bu fabrikalara şeker pancarı veren çiftçi ne üretecek? Fabrikaların kapanması ülke nüfusunun 3'de 1'ini olumsuz etkileyecektir."

Özelleştirme GDO'ya yarar

MURAT KIŞLALI

ANKARA - Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. **Tayfun Özkaya,** şeker fabrikalarının özelleştirilmesi sonucu ortaya çıkacak şeker açığının mısır şurubu ile kapatılacağını belirtti.

Prof. Özkaya GDO zehirleri ile şeker fabrikalarının özelleştirilmesinin birbirleriyle çok ilgili olduğunu belirterek aradaki bağlantıyı şöyle açıkladı: "Artık mısırdan şeker üretilebilir. Türkiye'de Amerikan şirketleri bunun için yerleştiler. Mısırın çoğu Amerika'dan ithal ediliyor ve bunlar GDO'lu. Mısırdan şeker üret-

mek için, daha doğrusu mısır nişastasını şekere (früktöz şekeri) dönüştürmek için biyoteknoloji ürünü yani GDO'lu enzimler kullanılmakta. Bunun için yılda dünyada 200 milyon dolarlık enzim satılmakta. Bu nişasta bazlı şekere İngilizce 'High Fructose Corn Syrup' yani 'Yüksek Oranlı Früktöz Mısır Şurubu' denmekte. Bu Amerikan şirketleri bu ürün için ayrılan kotayı yükseltmek, mümkünse kotayı kaldırmak istiyor. Bunun için engel nedir? Engel Türkiye'de şeker pancarına dayalı şeker üretimidir. Mısır şurubu Amerikan şirketlerine çok kâr bırakıyor. Onun için şeker fabrikalarının özelleşmesi

gerekli. Bunları kendileri olarak kontrol etmeseler bile, bu özelleştirme sonunda şeker fabrikalarının çoğunun kapanacağı düşünülüyor. Açık, tabii mısır şurubu ile kapatılacak."

Özkaya, dünyanın en büyük GDO üreticisi Monsanto'nun şeker pancarında da GDO'lu çeşitler üretmek için çalışmalar yaptığını belirterek "Üretilen çeşit çoğu durumlarda olduğu gibi yabancı otlara (herbisitlere) dirençli olacak. Bunun sonucu da şüphesiz daha çok yabancı ot öldürücü kullanımı olacaktır. Mısır ve pamuk üretiminde Brezilya ve ABD'de böyle olmuştur" uyarısında bulundu.

Şekerde özelleştirme uyarısı

Özelleştirme mantığının şekerde uygulanamayacağını belirten Pankobirlik Başkanı Konuk: "Eğer böyle bir yol izlenirse, sonuç hüsrana olur" dedi

ŞEKER fabrikalarının özelleştirilmesi için yürütülen çalışmalar, tepkileri de beraberinde getiriyor. Tercüman'a konuşan Pankobirlik Genel Başkanı ve Konya Şeker Yönetim Kurulu Başkanı Recep Konuk, diğer sektörlerdeki özelleştirme mantığının şekerde uygulanamayacağını belirterek, "Eğer böyle bir yol izlenirse, sonuç hüsrana olur" uyarısı yaptı. On binlerce kişiyi ve ailelerini ilgilendiren özelleştirme konusunda geçmiş örnek gösteren Konuk, "Şekerdeki özelleştirme bir müddet daha ertelenmeli ve sağlıklı bir yapı oluşturulmalı" dedi.

sisleri gezdiren, Biyoetanol Fabrikası'nı gösteren Konuk, kuruluşun önemine dikkat çekti. Çumra Şeker Entegre Tesislerinin, yılda 221 bin ton kristal şeker, 10 bin ton küp şeker, 140 bin ton sıvı şeker, 2 bin ton çikolata, 2 bin 160 ton sert şeker, 84 milyon litre biyoetanol, 360 bin ton karma yem ürettiğini kaydeden Konuk, şeker fabrikalarının özelleştirme politikalarıyla ilgili sorularımıza yanıt verdi. Konuk, şöyle konuştu:

Değerleriyle bir tutulması

"Bir kere, sektörün özelleştirilmesi diğer sanayi kuruluşları gibi ayrılmaz bir parçasıdır. Biz bu sektördeyiz. Eğer böyle bir yol izlenirse, sonuç hüsrana olur" dedi.

alırsanız, bunun sonucu hüsrandır. Hammaddesinde üretici varsa, ham maddesinde sosyal bir kesim varsa, ürettiğiniz ürünün ham maddesi taş ocağı veya paralı ocak değilse, bu hususları dikkate almak zorundasınız. Bunu dikkate almayan modellerde başarılı olunmadığını geçmişte bu ülke gördü. Bunun en acı şekli Et-Balık Kurumu'nda yaşandı."

Dünya gibi Türkiye'nin de ekonomik kriz ve sermaye darlığı yaşadığına dikkat çeken Konuk, şekerdeki özelleştirme böylelikle bir dönemde yapılmasının yarar sağlamayacağı görüşünde. Konuk, şu uyarılarda bulundu: "Biz bu sektördeyiz. Eğer böyle bir yol izlenirse, sonuç hüsrana olur" dedi.

Başkan Konuk, arkadaşımız Oya Atalay'ın sorularını cevaplandırdı.

Zaten ekonomik krizin yoğun yaşandığı bir dönemdeyiz. Kaynak ve finansman temininin dar olduğu bir aralıkta böyle bir özelleştirme ne getirip götürceğini iyi görmek zorundayız. Dolayısıyla bu

alan bir çalışmayla özelleştirme programı hazırlanmalı." Türkiye'nin 58'inci büyük firması ve en büyük şeker entegre tesisine sahip olmasındaki bu noktaları da anlatan Konuk, "Birazlık imkan bulursanız, Anadolu insanının asırmaya-

Şekerde vahim tablo

Şeker-İş Sendikası tarafından hazırlanan raporda, Türkiye'de kişi başına 5, 27 üyeli AB'de kişi başına 1 kilogram nişasta bazlı şeker (NBŞ) düştüğü belirtilerek, "Hem cebimizi ve sağlığımızı hem de ülkemizin kaynaklarını riske atmamak için tüketiciler bilinçlendirilmeli, kişisel ve toplumsal tercihlerin pancar şekerinden yana kullanılması sağlanmalı" uyarısında bulunuldu.

Şeker-İş Sendikası tarafından hazırlanan raporda, Türkiye'de kişi başına 5, 27 üyeli AB'de kişi başına 1 kilogram nişasta bazlı şeker (NBŞ) düştüğü belirtilerek, "Hem cebimizi ve sağlığımızı hem de ülkemizin kaynaklarını riske atmamak için tüketiciler bilinçlendirilmeli, kişisel ve toplumsal tercihlerin pancar şekerinden yana kullanılması sağlanmalı" uyarısında bulunuldu.

kesimin yaklaşık 10 milyonu bulunduğunu göstermektedir. Ancak her bir birim NBŞ üretimi, pancar şekerinin aynı miktarda düşmesi, istihdamın, yaratılan ve paylaşılan katma değer azalması anlamına gelmektedir. NBŞ kotasının artırılması, aynı miktardaki pancar şekerinden vazgeçildiğini ifade etmekte, ancak kayıplar pancar şekerini üretimiyle sınırlı kalmamaktadır. Sektörün melas, vas küspe gibi yan ürünlerinin üretimi ile ma-

Şeker fabrikalarını çalışana verelim

MHP Tokat Milletvekili Reşat Doğru, özelleştirilmesi planlanan şeker fabrikalarını, çalışanlar, üretici ve sendikalara satılmasını önerdi. Doğru, düzenlediği basın toplantısında, Turhal, Kastamonu, Kırşehir, Yozgat, Çorum ve Çarşamba şeker fabrikalarının satışa çıkarıldığını, teklif verme süresini 10 gün sonra biteceğini anımsattı. Bu fabrikaların satılmasının, pancar ve şeker üretimini doğrudan etkileyeceğini belirten Doğru, özelleştirmeden sonra fabrikaların kapanması halinde pancar ve şeker üretiminin söz konusu olamayacağını savundu. Pancar Kooperatiflerinin 1.7 milyon üretici ortığı bulunduğunu bildiren Doğru, şeker pancarının yetiştirildiği alanlarda diğer ürünlere oranla 4 kat daha fazla katma değer, Türkiye'ye de yılda yaklaşık 3 milyar dolar kaynak sağladığını kaydetti. Özelleştirme şartnamelerinde fabrikaların kapatılmayacağına ilişkin bir hüküm bulunmadığı için SEKA, süt, et ve sigara fabrikalarının özelleştirildikten sonra kapatıldığına dikkati çeken Doğru, şöyle devam etti: "AKP'ye ve hükümete sesleniyorum: Fabrikaları satmayalım. Çiftçimizi, işçiyi, esnafı koruyalım. Bugün hükümet açıklamaları insanlarımızın reel gündemini unutturuyor. 10 gün sonra bu fabrikalar satılmış olacak. Vatandaşlarımız sesleniyorum: Fabrikalarımıza, çiftçimize, işçimize, emeğimize, ülkemizin mal varlığına sahip çıkın. Fabrikalara çalışanlarla üreticinin, sendikaların içinde bulunduğu yöntemle sahip olalım ve çalışalım. Fabrikalarımız üretime devam etsin. Çiftçimiz, köylümüz mağdur edilmesin. Bunun faturası çok ağır olacaktır. Şeker ve tatlandırıcılar sektörü, yabancıların eline geçecektir."

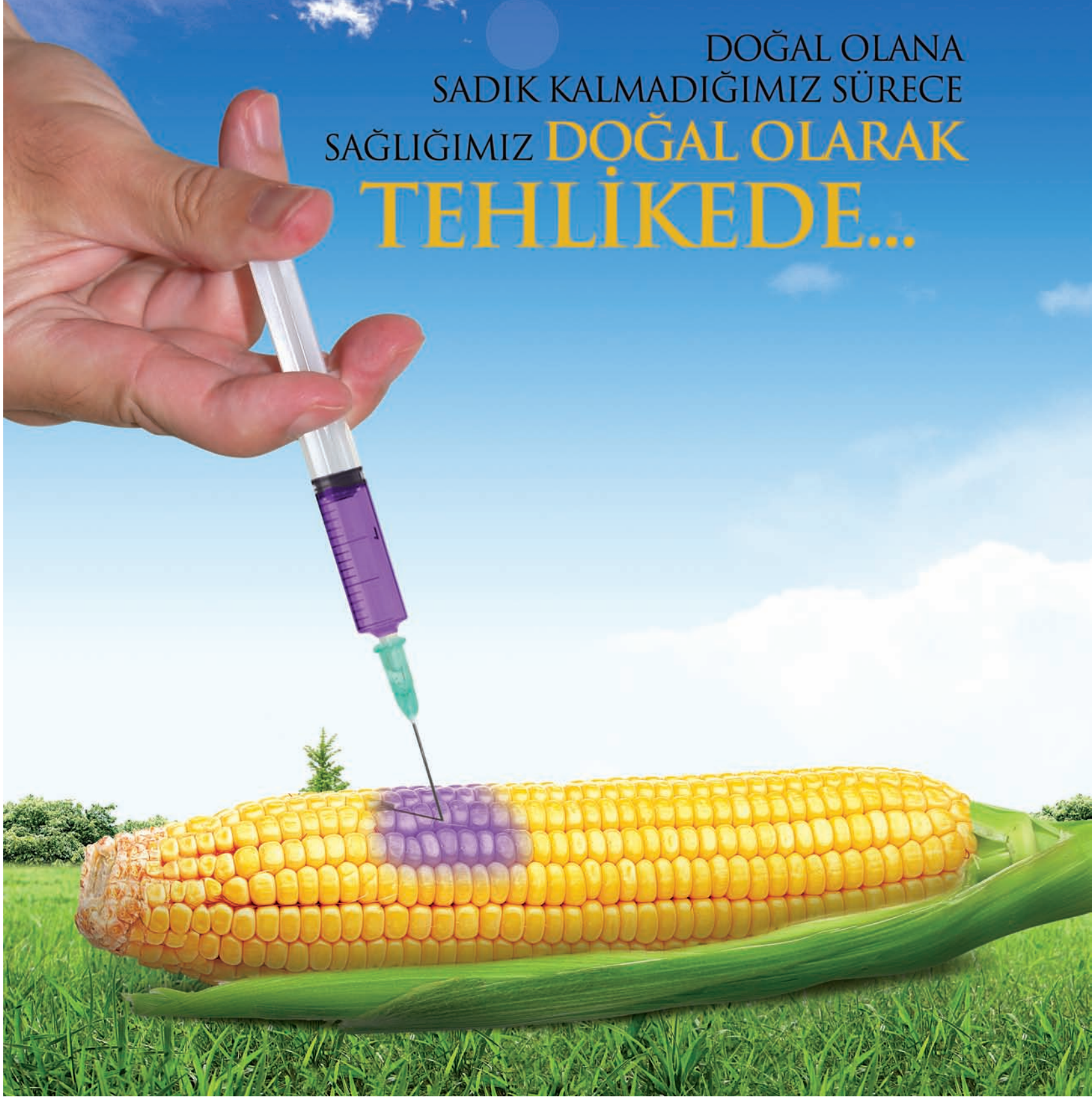
Çorum Şeker işçisi özelleştirmeye karşı çıktı

ÇORUM (AA) - Özelleştirme kapsamında satışa çıkarılan Çorum Şeker Fabrikası'nı satın almak isteyen Suudi Arabistan şirketi Suudi Savole ile ortaklarından Türkiye Tarım Kredi Kooperatifi ve Nesma Holding'in yetkilileri, incelemede bulunmak üzere gittikleri fabrikada çalışanlar tarafından içeri alınmadı. Üretim bölümünün kapılarını zincirleyen fabrika işçileri idare ve üretim arasına ayrıca barikat kurdu.

müdahale etti. Şeker-İş Sendikası Başkanı Sefer Kahraman ile görüşme yapan jandarma komutanı işçileri ikna edemedi. Yaklaşık 6 saat süren ikna çalışmaları sonuç vermeyince teknik elemanlar inceleme yapmadan fabrikadan ayrıldı.

Yetkililerin fabrikadan ayrılmasının ardından dışarı çıkan Şeker-İş Sendikası Şube Başkanı Sefer Kahraman, gazeteciler yaptığı açıklamada, inceleme yapmak isteyen yetkililerin, işçileri tahrik edeceği için içeri almadıklarını söyledi.

DOĞAL OLANA
SADIK KALMADIĞIMIZ SÜRECE
SAĞLIĞIMIZ DOĞAL OLARAK
TEHLİKEDE...

Çiftçimizin geleceği güvencede değilse

ÖZELLEŞTİRME...

ÖZELLEŞTİRME